

รายงานการวิจัย

เรื่อง

“การศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖
ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓
: กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส”

“A Study of Causes of I-NET Achivement in Grade 6, 9 and 12
of Islamic Study : Case Study of Narathiwat Province”

สะการिया แวโซะ

อับดุลลาเต๊ะ มามะ

นาซีเราะห์ เจะมามะ

ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิจัย

จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

๒๕๕๕

(ก)

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญแผนภูมิ	
สารบัญภาพ	
บทที่ ๑	บทนำ
	๑
	๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
	๑
	๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย
	๒
	๑.๓ ขอบเขตการวิจัย
	๒
	๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
	๓
	๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ
	๓
บทที่ ๒	วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	๕
	๒.๑ ความสำคัญของการศึกษาศาสนาอิสลาม
	๕
	๒.๒ ประวัติศุนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดীগา)
	๗
	๒.๓ ประวัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
	๙
	๒.๔ หลักสูตรอิสลามศึกษา
	๑๑
	๒.๔.๑ หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘
	๑๑
	๒.๔.๒ หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖
	๒๐
	๒.๕ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา
	๓๔
	๒.๖ การจัดการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
	๔๐
	๒.๗ ผลการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔
	๔๒
	๒.๘ ทฤษฎีและการสร้างกรอบความคิดในการวิจัย
	๔๖
	๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	๕๐
บทที่ ๓	วิธีการดำเนินการวิจัย
	๕๗
	๓.๑ แหล่งข้อมูล
	๕๗
	๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
	๕๙
	๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
	๕๙
	๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล
	๕๙

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
	ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน	๖๑
	๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของตาดิกา และโรงเรียน	๖๑
	๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร	๖๗
	๑.๓ ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอน	๖๗
	๑.๔ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน	๖๘
	ตอนที่ ๒ สาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ	๖๙
	ส่วนที่ ๑ ตาดิกามีสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET	๖๙
	(๑) ด้านปัจจัยนำเข้า	๖๙
	(๒) ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน	๗๒
	(๓) ด้านผลผลิต	๗๔
	(๔) ด้านข้อมูลย้อนกลับ	๗๔
	(๕) ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม	๗๔
	ส่วนที่ ๒ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	๗๗
	(๑) ด้านปัจจัยนำเข้า	๗๘
	(๒) ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน	๘๐
	(๓) ด้านผลผลิต	๘๑
	(๔) ด้านข้อมูลย้อนกลับ	๘๑
	(๕) ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม	๘๒
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๔
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๕
	๕.๒ อภิปรายผล	๘๘
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๖
บรรณานุกรม		๙๗
ภาคผนวก		๑๐๐
	ประวัติคณะผู้วิจัย	๑๐๑
	คณะที่ปรึกษาการวิจัย	๑๐๒
	คณะผู้ประสานงานการวิจัย	๑๐๒

(ข)

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๑	แสดงจำนวนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส	๘
๒	แสดงจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปีการศึกษา ๒๕๕๔ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส	๑๑
๓	แสดงศูนย์สอบที่บริหารการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๓	๓๖
๔	แสดงหน่วยงานต้นสังกัดของนักเรียนที่สอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๓๖
๕	แสดงศูนย์สอบที่บริหารการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๓๖
๖	แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครื่องมือวัดผลอิสลามศึกษา ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๓๙
๗	แสดงคะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ระดับประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๒
๘	แสดงคะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ระดับประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๒
๙	แสดงคะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ระดับประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๓
๑๐	แสดงคะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๓
๑๑	แสดงคะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๔
๑๒	แสดงคะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๔
๑๓	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ I-NET แยกตามระดับชั้น ระดับประเทศกับ ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔	๔๕
๑๔	เปรียบเทียบจำนวนศูนย์ฯ ตาดีกาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔	๔๕
๑๕	เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔	๔๕
๑๖	เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔	๔๕
๑๗	เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔	๔๖
๑๘	แสดงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET	๔๙
๑๙	แสดงจำนวนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่เป็นแหล่งข้อมูล จำแนกตามกลุ่มคะแนน ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๕๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
๒๐	แสดงจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เป็นแหล่งข้อมูล จำแนกตามอำเภอและกลุ่มคะแนน ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๕๘
๒๑	แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เป็นแหล่งข้อมูล จำแนกตามอำเภอและกลุ่มคะแนน ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๕๙
๒๒	แสดงจำนวนผู้บริหารที่ให้ข้อมูล จำแนกตามรายการที่กำหนด	๖๗
๒๓	แสดงจำนวนครูผู้สอนที่ให้ข้อมูล จำแนกตามรายการที่กำหนด	๖๘
๒๔	แสดงจำนวนนักเรียนที่ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ กลุ่มคะแนนสูงและต่ำ	๖๘

(ค)

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่	
๑ โครงสร้างบริหารการทดสอบ	๓๕
๒ กรอบแนวคิดทฤษฎี (Theoretical Framework) และกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	๕๐

(ง)

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพประกอบที่	
๑ แสดงตารางสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๓๗
๒ แสดงตารางสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๓๘
๓ แสดงตารางสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๔	๓๘
๔ แสดงโครงสร้างของวิธีการเชิงระบบ (System Approach)	๔๗
๕ แสดงความสัมพันธ์ของวิธีการเชิงระบบ (System Approach)	๔๘

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง รองศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และคณะกรรมการผู้พิจารณาทุนการวิจัยไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้โอกาสและสนับสนุนทุนแก่คณะผู้วิจัย ก่อให้เกิดรายงานวิจัยฉบับนี้ขึ้น

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายวีรพัฒน์ แจ่มศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส และนางจิรวรรณ แซ่หลี หัวหน้ากลุ่มผู้อำนวยการ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณเลขานุการสมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดนราธิวาส ประธานชมรมตาดีกาจังหวัดนราธิวาส ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้สอนตาดีกา และนักเรียนที่ร่วมให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จาร์วัญ สองเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา และขอขอบคุณ นายอาหะมะ กือโอด และนายฮูซามมุดดีน ดอเลาะ นักวิชาการ สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมือง และนายมหามัดตอฮูวา สามานุง นักวิชาการ สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอระแงะ ที่กัลยาณมิตร เสียสละเวลา ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมระดมความคิดพร้อมทั้งช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลทางการศึกษาด้านอิสลามศึกษาต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากที่สุด และขอขอบคุณอาจารย์จินตนา ศรีสืบ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ที่กรุณาให้การช่วยเหลือและตรวจสอบด้านภาษา จนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์อย่างดียิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ที่จะพึงมีจากรายงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบแต่ บุพพการี และครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ตลอดจนผู้ที่มีพระคุณทุกท่าน

สะการิยา แวโซะ

อับดุลลาเต๊ะ มามะ

นาซีเราะห์ เจะมามะ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ “กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส” มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ (๒) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการสอบ I-NET เชิงระบบ ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และ (๓) เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศและกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษา ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในสถานศึกษาเอกชนที่มีนักเรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส แบ่งตามกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผลการศึกษาสาเหตุและปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สามารถสรุปผลการวิจัยโดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้

๑. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

๑.๑ ด้านปัจจัยการนำเข้า

๑) **ด้านผู้บริหาร** ผู้บริหารตาดีกาส่วนใหญ่มุ่งการยกระดับคุณภาพด้านอิสลามศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของตาดีกา บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน ควบคู่กับการส่งเสริมและสนับสนุนจากต้นสังกัดระดับจังหวัด ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง และกำหนดให้ประเมินผลระดับชาติ (I-NET) ที่มีคะแนนสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในตาดีกา ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ มีจุดมุ่งหมาย คือ มุ่งเน้นภาคปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ไม่ละเลยความสามารถการคิด อ่าน และเขียน

๒) ด้านผู้สอน

๑) ผู้สอนตาดีกาส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำ บางคนจบการศึกษาด้านอิสลามศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มตะวะฎุฮ์ซีเตาะห์) หรือระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวีเยาะห์) มีปัญหาในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะสาระภาษามลายูและภาษาอาหรับ และผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ทางวิชาชีพครู โดยเฉพาะตาดีกาในกลุ่มคะแนนต่ำ

๒) ผู้สอนตาดีกาไม่เข้าใจในหลักสูตรที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งจะมีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้นหรือต่ำลงได้

๓) ภาระงานของผู้สอนตาดีกามีมากขึ้น เช่น งานธุรการ งานทะเบียน โครงการต่างๆ เป็นต้น ทำให้มีเวลาสอนไม่เต็มที่ โดยเฉพาะตาดีกาที่มีศักยภาพต่ำ จึงจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลง

๓) **ด้านตัวผู้เรียน** ผู้เรียนตาดีกาคนที่มีพื้นฐานความรู้และสามารถอ่าน คิด และเขียนดี ย่อมทำให้คะแนนสอบ I-NET สูง และในทางตรงกันข้ามผู้เรียนใด มีพื้นฐานความรู้อ่อน สามารถอ่าน คิด และเขียน อยู่ในระดับต่ำ ย่อมทำคะแนนสอบ I-NET ต่ำ ประกอบกับ ผู้เรียนเองสอบไม่ครบทุกวิชา ยิ่งทำให้คะแนนลดลงอีก เนื่องจากไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET

๑.๒ ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน

๑) ด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในตาดีกา มีปัญหาหลายประการ เช่น หลักสูตรไม่สอดคล้องกับบริบทของตาดีกา จึงส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำ ประกอบกับ การพัฒนาหลักสูตรในตาดีกาไม่ดำเนินการอย่างรอบคอบและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่มีทักษะที่จะนำเทคนิคการสอนใหม่ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น เพราะข้อจำกัดในหลายๆ ด้านของตาดีกา เช่น ด้านบุคลากร สื่อ และด้านกายภาพ เป็นต้น โดยเฉพาะตาดีกาในกลุ่มคะแนนต่ำ

๑.๓ ด้านผลผลิต คุณภาพของผู้เรียนตาดีกามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับศักยภาพของตาดีกานั้นๆ หมายถึง ผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชน ที่มีความพร้อมสูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตาดีกาที่อยู่ในกลุ่มคะแนนสูง จะอำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

๑.๔ ด้านข้อมูลย้อนกลับ

๑) ตาดีกาในกลุ่มคะแนนสูง มีความพร้อมที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาได้ดี จึงจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๒) ตาดีกาในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาได้น้อย หรือไม่มีโอกาสได้ใช้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลง

๑.๕ ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม

๑) ด้านนโยบายการตรวจสอบและการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการตรวจสอบ I-NET เป็นนโยบายใหม่ และเป็นครั้งแรกที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดสอบระดับชาติในตาดีกา โดยตาดีกาหลายๆ แห่ง กำลังเรียนรู้มาตรฐานระบบไอเน็ต ส่วนการประชาสัมพันธ์การสอบ I-NET ยังไม่แพร่หลายและทั่วถึงตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้น

๒) ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ มีบางวิชาใช้คำถามค่อนข้างยากกับระดับตาดีกา หรือผู้เรียนไม่เคยเรียน และทางตาดีกาเห็นว่าแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู

๓) ด้านหน่วยงานสนับสนุน หน่วยงานต้นสังกัด องค์กรท้องถิ่น เป็นหน่วยงานสนับสนุนที่จำเป็น ซึ่งช่วยผลักดันโครงการต่างๆ เช่น โครงการติว I-NET โครงการพัฒนาต่างๆ เป็นต้น แต่ไม่มีการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน

๒. สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๒.๑ ด้านปัจจัยการนำเข้า

๑) ด้านผู้บริหาร มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนและการสอบ I-NET ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีศักยภาพและวิสัยทัศน์ไกลสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เก่ง ขยัน มีคุณธรรมจริยธรรม จึงมีผลให้คะแนนสอบ I-NET สูง ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำและมีข้อจำกัด จะมีผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ต่ำลง อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพจะอาศัยนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดเป็นหลัก เพื่อเอกภาพของการพัฒนาด้านอิสลามศึกษาต่อไป

๒) ด้านผู้สอน

๑) ครูผู้สอนจำนวนมากไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ของนโยบายการทดสอบ I-NET จึงไม่ตระหนักต่อการสอบ I-NET ซึ่งจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๒) ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่เข้าใจในกระบวนการหลักสูตรอิสลามศึกษา แต่สำหรับโรงเรียนที่มีศักยภาพสูงสามารถพัฒนาครูผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรด้วยตัวเองได้ จึงจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำ มีปัญหาการใช้หลักสูตร จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีคะแนนสอบ I-NET ต่ำลง

๓) ด้านตัวผู้เรียน

๑) นักเรียนที่ตั้งใจเรียนในวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ซึ่งเป็นนักเรียนจำนวนน้อย แต่มีผลสูงต่อคะแนนสอบ I-NET อย่างมาก เพราะเป็นกลุ่มนักเรียนเก่ง จึงจะสอบ I-NET ด้วยจิตสำนึกและมีความตระหนัก ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนปานกลางค่อนข้างเก่ง ภาวะแวดล้อมรอบๆ ตัวนักเรียน เป็นสาเหตุสำคัญในการกระตุ้นนักเรียนในการเข้าสอบ I-NET เช่น ผลคะแนนสอบ O-NET ของนักเรียนสูงพอที่จะนำไปสมัครศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยที่ตนเองคาดหวังแล้ว จึงมีผลทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและตั้งใจที่จะสอบ I-NET ลดลง จึงจะมีผลทำให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๒) นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีโอกาสทำคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นนักเรียนเสมอ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้ที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ จึงจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET สูงขึ้นได้

๒.๒ ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากครูผู้สอนอิสลามศึกษาส่วนใหญ่อ่อนทักษะในวิชาชีพครู และไม่สามารถใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ประกอบกับการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาที่เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาที่ละเอียดอ่อนหลายประการ สัมพันธ์กันมายาวนาน เป็นต้นว่า การยอมรับในหลักสูตรอิสลามศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเท่าที่ควร ซึ่งจะมีผลต่อการสอบ I-NET ที่จะทำให้มีคะแนนสูงขึ้นหรือต่ำลง

๒.๓ ด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูง หมายถึง นักเรียนมีคุณภาพด้านอิสลามศึกษาสูง ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีศักยภาพ พื้นฐานความรู้ดีของนักเรียน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มคะแนนสูง

๒.๔ ด้านข้อมูลย้อนกลับ

๑) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนสูง มีความสามารถที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ไปใช้พัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้น และจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้นได้

๒) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ เพื่อประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๒.๕ ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม

๑) ด้านนโยบายการจัดสอบ I-NET เป็นนโยบายที่ดี โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดสอบระดับชาติด้านอิสลามศึกษา แต่ทางโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ของนโยบายการจัดสอบ I-NET ที่ชัดเจน

๒) ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดสอบ I-NET ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยึดถือมากเท่าที่ควร หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ I-NET ปรากฏตามวารสารของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ค่อนข้างน้อย

๓) ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ ทางโรงเรียนเห็นว่าควรมีคณะกรรมการอิสระไม่มีส่วนได้เสียกับโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง และสามารถผลิตและพัฒนาแบบทดสอบ I-NET อย่างมีมาตรฐาน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการสอบ I-NET เชิงระบบในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

๑. ควรมีการประชาสัมพันธ์นโยบายการจัดสอบ I-NET โดยใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น เพื่อให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากที่สุด

๒. การจัดการเรียนการสอนให้ยึดมาตรฐานหลักสูตรอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่นำไปใช้ในการผลิตและพัฒนาแบบทดสอบ I-NET ตามมาตรฐานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

๓. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หน่วยงานต้นสังกัด และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ และนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างเป็นระบบ

สำหรับข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาและกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษา
เชิงระบบ ด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

๑. ครรมีนโยบายและมาตรการการนำคะแนนผลทดสอบ I-NET เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง
ความสำคัญของการสอบ I-NET เช่น เกณฑ์ผ่านและจบหลักสูตรแต่ละระดับชั้น ควบคู่การพัฒนา
ระบบข้อมูลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในตาดีกา

๒. การผลิตและพัฒนาแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน โดยคณะกรรมการกลางที่ไม่มีส่วนได้เสีย
กับตาดีกาและโรงเรียนต่าง ๆ และมีความเข้าใจสภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย
อย่างแท้จริง

๓. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ควรกำหนดช่วงเวลาแจ้งคะแนน
ผลสอบ I-NET ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อให้สถานศึกษาต่างๆ สามารถนำ
ผลการสอบ ไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และประกอบการพิจารณา
การสอบเข้าศึกษาต่อได้อย่างแท้จริง

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีขนบธรรมเนียมและประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชุมชน และการรู้จักศาสนาที่ถูกต้องจะต้องผ่านกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดการถ่ายทอดความรู้ และการสืบสานวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมและชุมชน ดังนั้น การจัดการศึกษาในพื้นที่นี้ เป็นแรงผลักดันหลักที่ก่อให้เกิดการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษา ผ่านศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีผู้ปกครองของนักเรียนนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาเล่าเรียน โดยสถานศึกษาเอกชนดังกล่าวมีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ และใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาที่ได้รับอนุมัติ ดังนี้

๑. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะห์) ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘

๒. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะห์) ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎเฆาะห์) และระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวิยะห์) ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๔๔๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

หลักสูตรอิสลามศึกษาดังกล่าว ได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะห์) เวลาเรียน ๖ ปี อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎเฆาะห์) เวลาเรียน ๓ ปี และอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวิยะห์) เวลาเรียน ๓ ปี รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น ๑๒ ปี โดยแต่ละระดับกำหนดสาระเรียนรู้ จำนวน ๘ สาระ คือ

- ๑) อัลกุรอานและอรรถาธิบาย (อัล-กุรอาน และอัลตัฟซีร)
- ๒) วัจนะ (อัล-ฮะดีษ)
- ๓) หลักศรัทธา (อัล-อะกีดะฮ)
- ๔) ศาสนาบัญญัติ (อัล-ฟิกฮ)
- ๕) ศาสนาประวัติ (อัล-ตารีค)
- ๖) จริยธรรม (อัล-อัคลาภ)
- ๗) ภาษาอาหรับ
- ๘) ภาษามลายู

ทั้งนี้ การจัดการศึกษาดังกล่าว เป็นไปตามเจตนารมณ์ มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ที่ให้จัดการศึกษาระดับประถมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมี กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกประการ กล่าวคือ มีการวัดและ ประเมินผลทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนา การศึกษาข้อที่ ๖ ที่ให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษา (I-NET) ทุกระดับในปีการศึกษา ๒๕๕๒ (กระทรวงศึกษา, สำนักงานปลัด, ๒๕๕๒ : ๑๓) โดยการดำเนินการต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนัก บริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา ได้ดำเนินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา (I-NET) โดยนำร่องการทดสอบเพื่อทดสอบระบบ (I-NET) ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดา อียะห์) และชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎฎะห์) ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ เริ่มดำเนินการทดสอบอย่างเป็นทางการ ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และดำเนินการทดสอบพร้อมกันทั่วประเทศครั้งแรก ปีการศึกษา ๒๕๕๓ และปีการศึกษา ๒๕๕๔ ดำเนินการ ต่อเนื่องกันมาตามลำดับ จากการศึกษาคะแนนผลการทดสอบ I-NET ย้อนหลัง ๓ ปี ระหว่างปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔ พบว่า คะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ อยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ศราวดี อารีย์ และคณะ, ๒๕๕๕ : ๙๓) ที่ว่าการนำวิชาแต่ละวิชามารวมกันแล้วแบ่งสรรเวลาการเรียนศาสนากับสามัญ ปัญหา คือ การบูรณาการลักษณะนี้ทำให้มีวิชาเรียนมากขึ้น ทำให้คุณภาพของวิชาต่างๆ ลดน้อยลงเพราะต้อง แบ่งเวลาให้กับวิชาอื่นด้วย ขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยศึกษาพบว่า การเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษาพื้นฐาน ซึ่ง สังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความสำคัญมาก แต่เหตุใดคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ปรากฏผลดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเชิงลึกในเรื่อง การทดสอบด้านอิสลามศึกษาข้างต้น โดยศึกษากรณีจังหวัดนราธิวาส เพื่อทราบสาเหตุและปัญหาที่ส่งผลต่อ คะแนนการทดสอบ I-NET ที่ผ่านมา และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อ ต่อการสอบในระยะต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนผลสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษา ตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ
๒. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการสอบ I-NET เชิงระบบ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
๓. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาและกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษา เชิงระบบ ด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) จังหวัด นราธิวาส คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล มีดังนี้

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้แทนชมรมตาดีกา ประธานศูนย์ฯ (ตาดีกา) ผู้สอนศูนย์ (ตาดีกา) ผู้เกี่ยวข้อง และนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนราธิวาส ที่มีนักเรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้จากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือ รวมถึงการศึกษาคะแนนผลการทดสอบ I-NET ย้อนหลัง ๓ ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา คือ สาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนการทดสอบ I-NET ของนักเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษานี้ เริ่มตั้งแต่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. มีข้อมูลให้กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

๒. ทำให้โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการทดสอบ I-NET ซึ่งสามารถสะท้อนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้านอิสลามศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

๓. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และหน่วยงานระดับนโยบายมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนทดสอบ I-NET สูง-ต่ำ เพื่อนำไปร่วมกันพิจารณาหาแนวทางกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมคุณภาพด้านอิสลามศึกษาของสถานศึกษาได้ถูกทาง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑. สถานศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระบบและนอกระบบที่จัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ๒๕๔๖ ควบคู่วิชาสามัญหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

๓. ตาดีกา หมายถึง ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่จัดการศึกษาอบรมจริยธรรมตลอดจนจัดกิจกรรมด้านศาสนาและประเพณีที่ดั่งงามของผู้นับถือศาสนาอิสลามตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘

๔. ฟ้าฎูอื่น หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งให้ความรู้ และความเข้าใจในหลักการภาคบังคับ ของศาสนาอิสลาม

๕. กลุ่มคะแนนสูง หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ I-NET ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ ที่อยู่ใน ๑๐ อันดับ แรกจากการเรียงลำดับตามคะแนนของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์กรมหาชน)

๖. กลุ่มคะแนนต่ำ หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ I-NET ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ ที่อยู่ใน ๑๐ อันดับ สุดท้ายจากการเรียงลำดับตามคะแนนของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์กรมหาชน)

๗. สาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนสูง - ต่ำ หมายถึง องค์ประกอบเชิงระบบ ที่ส่งผลให้คะแนน I-NET ของนักเรียนสูง - ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

๘. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ระดับ อิสลามศึกษาตอนต้น (อับตาดายะห์) ปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะห์) ปีที่ ๓ และอิสลาม ศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะห์) ปีที่ ๓ รวมถึงผู้เรียนที่กำลังเรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อับตาดายะห์) ปีที่ ๖

๙. สาเหตุเชิงระบบ หมายถึง องค์ประกอบ ๕ ส่วน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพบริบทรวมถึงสภาพแวดล้อม

บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- ๑) ความสำคัญของการศึกษาศาสนาอิสลาม
- ๒) ประวัติศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
- ๓) ประวัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- ๔) หลักสูตรอิสลามศึกษา
 - ๔.๑ หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาตรีประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘
 - ๔.๒ หลักสูตรอิสลามศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๖
- ๕) การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา
- ๖) การจัดการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
- ๗) ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๘) การสร้างกรอบความคิดในการวิจัย

๒.๑ ความสำคัญของการศึกษาศาสนาอิสลาม

อิสลามให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถค้นพบสัจธรรม ที่จะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และโลก นั่นคือ การดำรงชีวิตที่ถูกต้องในโลกนี้ และหลักประกันถึงความผาสุก ในโลกหน้า อัลลอฮ์ทรงสร้างมนุษย์ ที่ประดับด้วยองค์ความรู้ต่างๆ ที่แสดงถึงความโดดเด่นเหนือกว่าสรรพสิ่งอื่นที่อัลลอฮ์ทรงบังเกิด (อิสลามกับการศึกษา (ออนไลน์), ๒๕๕๕).

ปรัชญาการศึกษาในอิสลาม

เป้าหมายของการบังเกิดมนุษย์ในอัลกุรอาน (อัลบะเกาะเราะฮฺ : ๓๐) อัลลอฮ์ทรงตรัส ซึ่งมี ความหมายว่า “และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้า ได้ตรัสแก่มะลาอิกะฮ์ว่า แท้จริงข้าจะให้มนุษย์คนหนึ่ง ในแผ่นดิน” และอาดัม คือ มนุษย์คนแรก ที่อัลลอฮ์สร้างมา อัลลอฮ์ทรงตรัสอีก ความว่า “และข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า (อิซซารียาต : ๕๖)

มนุษย์ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์เท่านั้น ฉะนั้น การศึกษาในศาสนาอิสลาม จะ เน้นในเรื่องการสร้างคน ให้เป็นคนดี ภักดีต่ออัลลอฮ์ มีอัลกุรอาน เป็นธรรมนูญชีวิต และมีแบบอย่างศาสดา (หะดีษ) เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในอิสลาม

ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้รับโองการอัลกุรอานครั้งแรก คือ ห้าโองการ ที่เกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ ซึ่งได้กลายเป็นบรรทัดฐานการศึกษาในศาสนาอิสลาม คือ

๑. จงอ่าน ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงสร้าง
๒. ทรงสร้างมนุษย์จากก้อนเลือด
๓. จงอ่าน และพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงเมตตาอย่างยิ่ง
๔. ทรงสอน (มนุษย์) ด้วยสื่อปากกา
๕. ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้

จากพื้นฐานโองการครั้งแรกนี้ เป็นมาตรฐานทางการศึกษาของสังคมมุสลิม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ กล่าวคือ

๑. เป็นการศึกษาที่เชื่อมโยงกับการสำนึก ถึงผู้ประสิทธิ์ประสาทองค์ความรู้ อย่างแท้จริง กล่าวคือ ศึกษาด้วยพระนามของอัลลอฮ์
๒. เป็นการศึกษาที่สำนึกถึงความเป็นบ่าวของอัลลอฮ์
๓. เป็นการศึกษาในลักษณะของการเขียนและอ่าน โดยใช้สื่อตามพัฒนาการองค์ความรู้ ของยุคสมัยอย่างครอบคลุม
๔. เป็นการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในสิ่งที่ไม่รู้ จากองค์ความรู้ด้านต่างๆ ที่อัลลอฮ์ทรงประทาน เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว
๕. เป็นการศึกษาที่สามารถนำวิชาความรู้ ไปใช้ประโยชน์ สร้างสรรค์ และพัฒนา โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นการสำนึกในพระเมตตาตามหาคาศของอัลลอฮ์

การจัดการศึกษาในสังคมมุสลิม

การจัดการศึกษาในสังคมมุสลิม โดยหลักสำคัญๆ แยกออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การศึกษาภาคบังคับ (ฟิรฎอฮ์)
๒. การศึกษาภาคสามัญ (ฟิรฎอกีฟายะฮ์)

จารูว์จัน สองเมือง ((ออนไลน์), ๒๕๕๕) มีทรรศนะว่า ศาสนาอิสลามได้กำหนดให้การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน ดังนั้น จึงปรากฏสถาบันการศึกษาในทุกชุมชนมุสลิม ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อหลักคำสอนของศาสนา และเพื่อการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เช่นเดียวกันกับชุมชนมุสลิมทั่วโลก สำหรับชุมชนมุสลิมในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม จึงมีสถาบันการศึกษาในทุกชุมชน และสถาบันการศึกษาเหล่านั้นเกิดขึ้นจากชุมชน และบริหารจัดการโดยชุมชนอย่างแท้จริง

สถาบันการศึกษาที่เกิดขึ้นโดยชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่มีในประเทศไทย ซึ่งนอกจากจะเพื่อสนองตอบต่อหลักคำสอนของศาสนาแล้วยังเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการดำรงชีพที่สุขสันต์ การพัฒนาการของสถาบันการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีวิวัฒนาการที่ยาวนาน พร้อมๆ กับการก่อกำเนิดชุมชนมุสลิม และจากประวัติศาสตร์ พบว่า การศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุ่งเรืองสูงสุดจนกระทั่งกลายเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาอิสลามในภูมิภาคนี้

๒.๒ ประวัติศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษา โดยกำหนดให้มุสลิมทุกคนศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม บิดามารดาและผู้ปกครองต้องสอนความรู้ทางศาสนาแก่บุตรหลานของตน ตั้งแต่เยาว์วัยเริ่มต้นด้วยการฝึกรอ่านอัลกุรอาน ฝึกละหมาด ฝึกลือศีลอด เป็นต้น ซึ่งเดิมทีการสอนในระดับพื้นฐานเหล่านั้นเป็นหน้าที่ของบิดามารดาต้องสอนที่บ้าน หากบิดา มารดาไม่สามารถจะสอนได้ ต้องส่งบุตรหลานไปเรียนที่บ้านผู้รู้ทางศาสนา ซึ่งสอนเป็นไปโดยความสมัครใจไม่มีค่าตอบแทน แต่บิดามารดาของผู้เรียน จะบริจาคทรัพย์สินหรือสิ่งของต่างๆ บ้างตามสมควร ต่อมาสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้บิดามารดาหันไปส่งบุตรหลานเรียนที่มัสยิด และการเรียนการสอนที่มัสยิดก็เหมือนกับที่บ้านผู้รู้ทางศาสนา คือ การสอนอัลกุรอาน ฝึกละหมาด เป็นต้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่แน่นอน และสอนในเวลากลางวัน

เมื่อความต้องการของบิดามารดาเพื่อให้ลูกหลานได้เรียนศาสนามากขึ้น มัสยิดต้องเปลี่ยนเวลาทำการสอนจากเวลากลางวันมาเป็นเวลากลางวัน บางมัสยิดใช้เวลาเรียนในตอนเย็นหลังเลิกเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา บางมัสยิดใช้เวลาวันเสาร์และอาทิตย์ จึงต้องมีการสร้างอาคารในบริเวณมัสยิดเพื่อเป็นอาคารเรียน เรียกว่า “โรงเรียนตาดีกา” ซึ่งมีรากศัพท์เดิมเป็นภาษามลายู “TADIKA : Taman Didikan kanak kanak” แปลว่า สถานที่ใช้อบรมจริยธรรมเด็ก (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑ : ๑๑) ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ (ฟิรฎูฮีน) ตามหลักศาสนาอิสลาม

การสอนวิชาศาสนาในมัสยิดดังกล่าว มีผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาล ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เด็กๆ เหล่านั้น ก็จะไปเรียนศาสนาที่มัสยิด ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้เปลี่ยนเป็น “ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา)” และอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ กระทรวงศึกษาธิการปรับโครงสร้างการบริหารงานราชการแผ่นดินตามนโยบายของรัฐบาล “ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา)” จึงอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ “ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา)” มาอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้กระทรวงศึกษาธิการดูแลศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แทนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)” ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้โอนศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิดจังหวัดสตูล และอำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี อำเภอบ้านอ้อย ของจังหวัดสงขลา มาเป็น “ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)” ให้กระทรวงศึกษาธิการดูแล เช่นเดียวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล และอำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี อำเภอบ้านอ้อย ของจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๕๐

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นระบบการจัดการศึกษา ของชุมชนโดยชุมชน เพื่อชุมชน มีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านศาสนาให้แก่เยาวชนมุสลิม ให้เป็นคนที่มีคุณธรรม สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม จึงเป็นเสมือนการศึกษาภาคบังคับ ที่ผู้ปกครองทุกคนต้องให้ความสำคัญ และเป็นหน้าที่สำคัญในการช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมุสลิมชายและหญิง ที่มีอายุระหว่าง ๕ - ๑๒ ปี เข้าเรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีอยู่ในชุมชนหรือพื้นที่ใกล้เคียง

รูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย อิหม่ามมัสยิดเป็นประธานโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิที่ผ่านการแต่งตั้งจากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวนไม่น้อยกว่า ๖ คน และไม่เกิน ๑๒ คน โดยมีผู้แทนผู้สอน ๑ คน เป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนหน้าที่ของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะต้องจัดการศึกษาและอบรมให้แก่ผู้เรียนตามหลักสูตร และดำเนินงานอื่นๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่กำหนดให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุฐานประจำมัสยิด พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มวิชาศาสนา กลุ่มวิชาสังคม กลุ่มวิชาภาษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งผลจากการเรียนการสอน ทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลาม สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ตามวิถีทางของมุสลิม

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดขึ้น ในจังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล และจัดตั้งสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอทุกอำเภอในจังหวัด ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส และสงขลาในอำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย เพื่อรับผิดชอบดูแล ประสาน และส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และสำหรับสำนักงาน การศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาสมีจำนวนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสังกัด ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส

อำเภอ	จำนวน
ระแงะ	๘๔
รือเสาะ	๗๖
เมือง	๖๔
ยี่งอ	๔๙
แว้ง	๔๙
บาเจาะ	๔๗
สุไหงปาดี	๔๔
ศรีสาคร	๔๓
จะแนะ	๓๗
ตากใบ	๓๓
เจาะไอร้อง	๓๒
สุไหงโก-ลก	๒๙
สุคีริน	๒๔
รวม	๖๑๑

ที่มา : สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส, ๒๕๕๔

๒.๓ ประวัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เดิมเป็นโรงเรียนเอกชน ตามมาตรา ๑๕ (๑) และ ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ และรู้จักกันดีในนามว่า “ปอเนาะ” ซึ่งจัดตั้งอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา โดยมีสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๒ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานและส่งเสริมในระดับภาค ส่วนหน้าที่ของโรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่นอกจากจะทำการสอนวิชาศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดศาสนาเป็นหลัก และการถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของโต๊ะครูแล้ว ยังได้สอดแทรกการสอนวิชาสามัญ

สภาพการจัดการศึกษาในระบบปอเนาะเดิมไม่มีกำหนดที่แน่นอนว่าเมื่อใดที่จะสำเร็จการศึกษา เนื้อหาวิชาที่ใช้สอนเป็นวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว การเรียนการสอนใช้ภาษามลายู ไม่มีการสอนวิชาสามัญและภาษาไทย อาจกล่าวได้ว่า วงจรชีวิตปอเนาะ (ดั้งเดิม) นั้น มีพลวัตรอยู่ตลอดเวลา การเกิดขึ้นและล้มเลิกของปอเนาะมีอยู่ตลอดเวลา รัฐจึงพิจารณาปรับปรุงปอเนาะโดยกำหนดให้มีการส่งเสริมและปรับปรุงปอเนาะเป็นครั้งแรกปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ปอเนาะมาจดทะเบียนโดยความสมัครใจเพื่อปรับปรุงปอเนาะให้เป็นสถานศึกษาศาสนาที่มีสภาพดีขึ้น มีการสอดแทรกวิชาภาษาไทยและวิชาชีพ ต่อมาทางราชการได้วางเป้าหมายให้ปอเนาะมาอยู่ในความดูแลของทางราชการโดยมีแนวนโยบายให้มีการฟื้นฟูปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์ ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนทั่วไป และให้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ๓ - ๕ ปี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เร่งรัดดำเนินการโดยกำหนดให้ปอเนาะแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์ประเภทพิเศษ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม” (เรวัตี กระโหมวงศ์ และคณะ, ๒๕๔๖ : ๘ ; นิเลาะ แวอุซัง และคณะ, ๒๕๕๐ : ๑๐)

การดำเนินงานปรับปรุงปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามของทางราชการ แบ่งได้เป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่หนึ่งเป็นการดำเนินงานแปรสภาพปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์ เป้าหมายเพื่อให้มาอยู่ในความควบคุมของทางราชการตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เป็นสำคัญ ระยะที่สองเป็นการเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนรวมทั้งการบริหารโรงเรียน พร้อมทั้งให้การอุดหนุนทางด้านการเงินการจัดส่งครูไปช่วยสอนวิชาสามัญ การให้อุปกรณ์การเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรแบบเรียนทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญและอื่นๆ (เรวัตี กระโหมวงศ์และคณะ, ๒๕๔๖ : ๘-๙ ; นิเลาะและคณะ, ๒๕๕๐ : ๑๐)

โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม” ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๒๕ ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายอำนวยการ มีศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ เป็นหน่วยปฏิบัติ แต่การดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ ทำให้การดำเนินงานการปรับปรุงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นไปโดยล่าช้า ซึ่งมีปัญหาทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากร ได้แก่ โต๊ะครู เจ้าหน้าที่นิเทศการศึกษา และครูสอนวิชาสามัญ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ แบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบต่างๆ รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ซึ่งล้วนทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๖) รัฐจึงจำเป็นต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ บุคคล และวัสดุอุปกรณ์ ในขณะเดียวกันส่งเสริมให้องค์กรเอกชนหรือมูลนิธิเข้าช่วยเหลือสนับสนุนกิจการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อแบ่งเบาภาระของทางราชการ

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้มีการประชุมร่วมกันของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย สำนักจุฬาราชมนตรี ดาโต๊ะยุติธรรม ผู้ว่าราชการจังหวัด และโต๊ะครู เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการศึกษาของปอเนาะ และเปลี่ยนแปลงเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ พร้อมกับให้การอุดหนุนด้านการเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ มาโดยตลอด

ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ กระทรวงศึกษาธิการมีระเบียบว่าด้วย การอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเปิดสอนวิชาศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการศึกษาให้ทัน และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศโดยกำหนด คุณสมบัติของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา ๑๕ (๒) ที่มีความประสงค์จะปรับปรุงโรงเรียนเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, ๒๕๓๖ : ๓๑ - ๓๗)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นสถาบันการศึกษาที่มีพัฒนาการจาก “ปอเนาะ” ซึ่งมีการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิม หรือแบบไม่เป็นทางการ ดำเนินการสอนโดยโต๊ะครู ต่อมาได้มีการแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ก่อนเปลี่ยนเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาจนถึงปัจจุบัน (นิเลาะ และคณะ, ๒๕๕๐ : ๑๔) เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด/อำเภอในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อทำหน้าที่กำกับ ดูแล ประสานและส่งเสริมการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด

สำหรับหลักสูตรอิสลามศึกษาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบัน คือ

๑. หลักสูตรอิสลามศึกษา คือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยแบ่งเป็นระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน ๖ ปี ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ใช้เวลาเรียน ๓ ปี และระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖ : ๕ - ๖)

๒. หลักสูตรวิชาสามัญ คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ใช้เวลาเรียน ๖ ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน ๓ ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕ : ๘)

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นโรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) เดิมเป็นที่รู้จักกันในนามว่า “ปอเนาะ” เป็นสถานศึกษาเอกชนที่ทำการสอนวิชาศาสนาอิสลามตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ของกระทรวงศึกษาธิการ ควบคู่วิชาสามัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด/อำเภอ ในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ประสานและส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ เหล่านั้น และสำหรับสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาสมีจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสังกัดดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปีการศึกษา ๒๕๕๔
สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนครราชสีมา

อำเภอ	จำนวน	หมายเหตุ
เมือง	๑๐	นอกระบบ ๑ โรงเรียน
บาเจาะ	๙	
ยี่งอ	๗	
ระแงะ	๖	
รือเสาะ	๕	
ตากใบ	๔	
เจาะไอร้อง	๓	
สุไหงปาตี	๒	
แว้ง	๒	
สุไหงโก-ลก	๒	
ศรีสาคร	๑	นอกระบบ ๑ โรงเรียน
รวม	๕๑	

ที่มา : สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนครราชสีมา, ๒๕๕๔

๒.๔ หลักสูตรอิสลามศึกษา

หลักสูตรอิสลามศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย หลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในโรงเรียนของรัฐ และหลักสูตรอิสลามศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน โดยผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะหลักสูตรอิสลามศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน ดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘/ฮ.ศ. ๑๔๒๖ เป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาสำหรับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จัดทำโดยกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย สรุปพอสังเขปได้ดังนี้

๑. ความนำ

อิสลามให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และอิสลามบังคับให้มุสลิมทุกคนศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัล-อะลัก อายะฮ์ที่ ๔- ๕ ความว่า “ผู้ทรงสอนความรู้ด้วยปากกา และผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” และท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวในประเด็นการศึกษาเช่นเดียวกันความว่า “การศึกษาเป็นสิ่งบังคับสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง” (รายงานโดยอะหมัดและอิบนุมาญะฮ์)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้บัญญัติในมาตรา ๓๘ ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิยามของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในการใช้เสรีภาพ ดังกล่าว

ตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรจะมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อที่แตกต่างจากบุคคลอื่น มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

นอกจากนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ **พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.๒๕๕๐** มาตรา ๔ กำหนดให้มีสยิดเป็นสถานที่ซึ่งมุสลิมใช้ประกอบศาสนกิจโดยจะต้องมีละหมาดวันศุกร์เป็นปกติ และเป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม และให้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ (๔) ให้สนับสนุนสัปบุรุษในการปฏิบัติศาสนกิจส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่ชอบตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม และได้กำหนดให้อิหม่ามมีหน้าที่ตามมาตรา ๓๗ (๓) (๔) (๕) ให้อิหม่ามมีหน้าที่

- แนะนำให้สัปบุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม และกฎหมาย
- อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ
- สั่งสอน และอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปบุรุษประจำมัสยิด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามมาตรา ๖ ให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มาตรา ๘ (๒) ได้กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากสิ่งที่กล่าวอ้างข้างต้น นับว่าเป็นข้อมูลที่เอื้ออำนวย และให้โอกาสต่อการสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับประจำมัสยิดขึ้น เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นบ่าวที่ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์พร้อมทั้งเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม

๒. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาศาสนาอิสลามของมัสยิดมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิด ไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังนี้

การจัดการหลักสูตรการเรียนรู้อิสลามสำหรับเยาวชนมุสลิม และการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิดในจังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลา มีหลักการสำคัญ คือ

๒.๑ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ และความเข้าใจในหลักการภาคบังคับ (ฟิรฎูอีน) ของศาสนาอิสลาม

๒.๒ เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นในหลักการศาสนาในการประกอบศาสนกิจ และการดำรงชีวิตประจำวัน

๒.๓ เป็นการศึกษาที่สนองตอบความต้องการของท้องถิ่น

๒.๔ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

๒.๕ เป็นการศึกษาพื้นฐานที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

๒.๖ เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้

๓. จุดหมาย

การศึกษาวิชาอิสลามศึกษาตามหลักสูตรนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความตระหนักในหลักการศรัทธา และปฏิบัติศาสนกิจตามที่ศาสนากำหนด ดังต่อไปนี้

๓.๑ มีความรู้ ความเข้าใจหลักการขั้นพื้นฐานของศาสนาอิสลาม

๓.๒ มีความสามารถในการอ่านและการเขียน

๓.๓ มีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

๓.๔ เป็นมุสลิมที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และประเทศชาติ

๓.๕ สามารถนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔. โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของมัธยมศึกษาสามารถดำเนินการอย่างมีระบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาที่รัดกุมมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้

๔.๑ ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น ๒ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาของผู้เรียน คือ

ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๑-๓

ช่วงชั้นที่ ๒ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๔-๖

๔.๒ สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย ๘ รายวิชา ดังนี้

๑) อัล-กรุอ่าน

๒) อัล-ฮะดีษ

๓) หลักศรัทธา

๔) ศาสนาบัญญัติ

๕) ศาสนาประวัติ

๖) จริยธรรม

๗) ภาษาอาหรับ

๘) ภาษามลายู

๕. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามสารการเรียนรู้ ๘ สาร การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมโดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๕.๑ กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง วางแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

๕.๒ กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

๕.๓ กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนให้อ่านคล่องแคล่ว และจำอัล-กุรอาน แม่นยำ ให้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับผู้จัดการหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างทั่วถึง

๖. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุญาอื่นประจำมัธยม กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ๘ สาระการเรียนรู้ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๖.๑ มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษาพหุญาอื่นประจำมัธยม

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามอิสลามศึกษาพหุญาอื่นประจำมัธยม สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

๖.๒ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๖ และถือเป็นการจบหลักสูตรระดับอิสลามตอนต้น

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุญาอื่นประจำมัธยม กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

๗. เวลาเรียน

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุญาอื่นประจำมัธยมกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๑ - ๓ มีเวลาเรียนประมาณ

ปีละ ๔๐๐ - ๔๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๕ - ๖ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๒ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๔ -๖ มีเวลาเรียนประมาณ

ปีละ ๔๐๐ - ๔๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๔ -๖ ชั่วโมง

- แต่ละช่วงชั้น เปิดสอนสัปดาห์ละ ๒ วัน ๆ ละ ๕- ๖ ชั่วโมง หรือสัปดาห์ละ ๕ วัน วันละ ๒ ชั่วโมง

- สาระการเรียนรู้ต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา

- กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกสาระการเรียนรู้ ๘ สาระแล้ว สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาตนตามศักยภาพ

๘. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอีนประจำมัสยิด เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น สำหรับผู้เรียนทุกคนที่เป็นสัปบุรุษประจำมัสยิดสามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาในระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอีนประจำมัสยิดที่มีสยิดนำไปใช้จัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ ผู้เรียนเมื่อเรียนจบ ๖ ปี โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งนี้ให้มัสยิดได้จัดทำรายละเอียดรายวิชาในแต่ละสาระการเรียนรู้ ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

การจัดการหลักสูตรต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง ๘ สาระ ในทุกช่วงชั้นให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียนโดยจัดหลักสูตรเป็นรายปี การศึกษาระดับนี้ เป็นช่วงแรกเริ่มของการศึกษาศาสนาอิสลาม หลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐาน ด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

๙. การจัดเวลาเรียน

ให้ผู้จัดการหลักสูตรจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้น ปี แต่ละท้องถิ่น ทั้งการจัดเวลาเรียนสาระการเรียนรู้ ๘ สาระ และรายวิชาที่จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

การจัดเวลาเรียนสำหรับช่วงชั้นที่ ๑ คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๑ -๓ และช่วงชั้นที่ ๒ คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ ๔-๖ ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ๕-๖ ชั่วโมง ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาในโรงเรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนวิชาอื่นได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษามลายูและภาษาอาหรับ ด้านการอ่าน และการเขียน ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน และการเขียน จึงควรกำหนดเวลาประมาณร้อยละ ๕๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกวิชา ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

๑๐. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอีนประจำมัสยิด กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระตามที่ศาสนาบังคับ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษามีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สาระที่ ๑ อัล-กุรอาน

๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่านอัล-กุรอาน สามารถท่องจำและอธิบายอัล-กุรอาน เพื่อนำไปในการดำเนินชีวิต

๑.๒ ยึดมั่นในหลักคำสอนอัล-กุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ ๒ อัล-ฮะดีษ

๒.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญ สามารถท่องจำอัล-ฮะดีษ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

๒.๒ ยึดมั่นหลักคำสอนอัล-ฮะดีษ และนำไปปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๓ หลักศรัทธา

๓.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักศรัทธา และโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำเกรง และภักดีต่ออัลลอฮ์

๓.๒ ยึดมั่นในหลักศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สาระที่ ๔ ศาสนบัญญัติ

๔.๑ เข้าใจกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิสลามเกี่ยวกับอบิดาอะฮ์ มูอามะลาฮ์ และอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

๔.๒ เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

สาระที่ ๕ ศาสนประวัติ

๕.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลามในแต่ละยุค สมัยปี และคอลีฟะฮ์รอชิดีน

๕.๒ มีความภาคภูมิใจในการมีวิถีชีวิตตามแนวทางของศาสดา

สาระที่ ๖ จริยธรรม

๖.๑ เข้าใจจริยธรรมอิสลาม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัวสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๖.๒ ยึดมั่น และปฏิบัติตามจริยธรรมอิสลามในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง

สาระที่ ๗ ภาษาอาหรับ

๗.๑ เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่า และมีทักษะในการใช้ ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลาม และสื่อความหมาย

สาระที่ ๘ ภาษามลายู

๘.๑ เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูดอ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ ภาษามลายู เพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้าความรู้จากแหล่งวิทยาการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ

๑๑. การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๒ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ และเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหา และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ของความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮ์อินประจำมัธยม นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และคิดสร้างสรรค์ คิดอย่าง

มีวิจารณ์ญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้ถูกต้องเหมาะสม

การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองจากผู้สอนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้บูรณาการการเรียนรู้คุณธรรม

ทั้งนี้ ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหา และกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็น การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดครูเป็นหลักโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมนำกระบวนการเรียนรู้ จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างสาระการเรียนรู้มาบูรณาการ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ

๑๒. แนวทางจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

การจัดการเรียนรู้ต้องสนองตอบต่อความจำเป็นที่เหมาะสมของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ ในแต่ละคาบเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน ต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระในลักษณะบูรณาการ ที่มีภาษาอาหรับ และภาษามลายูเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสุข และปฏิบัติถูกต้อง เพื่อพัฒนาพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร ทักษะพื้นฐานในการคิด

๑๓. สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูฮีนประจําสมัยนี้ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคำสอนที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียน และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและอื่นๆ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้ วิจารณ์ญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหา สาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ควรมีความหลากหลาย และถูกต้อง ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ขวนคิด ขวนติดตาม และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาอิสลามศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้

๑๓.๑ จัดทำ และจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๑๓.๒ ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑๓.๓ จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน

๑๓.๔ ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ของผู้เรียน

๑๓.๕ ศึกษาวิธีการวิเคราะห์ และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำ ขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ในอย่าง สม่าเสมอ

๑๓.๖ จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อสารการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการ เรียนรู้

๑๓.๗ จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างมัธยม สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่นๆ

๑๓.๘ จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการ ใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

๑๔. การวัด และการประเมินผลการเรียนรู้

การวัด และการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ครูใช้พัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน ของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็ม ศักยภาพ

สถานศึกษาประจำมัธยม ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จักต้องจัดทำ หลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดผล และการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการประเมิน ทั้งใช้ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับจังหวัด ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อ ใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การวัด และประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้น เรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึง ประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัด และประเมินผลจึงต้องใช้ วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของ ผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินใน ระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียนครูผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมาย

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าด้านการ เรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็น แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่

การประเมินคุณภาพระดับจังหวัด สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับจังหวัด ในสาระการเรียนรู้

๑๕. เกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตร

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุคูณประจำมัสยิด ซึ่งใช้เวลาประมาณ ๖ ปี ผู้เรียนจะสามารถจบการศึกษาระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น โดยผู้เรียนต้องผ่านการศึกษาระดับช่วงชั้นตามเกณฑ์ ดังนี้

๑๕.๑ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๑๕.๒ ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๑๕.๓ ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

๑๖. เอกสารหลักฐานการศึกษา

ผู้จัดการหลักสูตรต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียน เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัด และประเมินผลการเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

๑๗. การเทียบโอนผลการเรียน

ให้ผู้จัดการหลักสูตรสามารถเทียบโอนผลการเรียนผู้เรียน โดยการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ มาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ การพิจารณาการเทียบโอน สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑๗.๑ พิจารณาหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะใช้ข้อมูลที่แสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ

๑๗.๒ พิจารณาจากความรู้ และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบการสัมภาษณ์ ฯลฯ

๑๗.๓ พิจารณาจากความสามารถ และปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

๒.๔.๒ หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สรุปรูปพอสังเขปได้ดังนี้

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๔๔๔/๒๕๔๖

เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖

เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม เป็นไปตามความต้องการของ
ผู้เรียน ชุมชน เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ดังนั้น
จึงให้ยกเลิก คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๙๗๕/๒๕๔๐ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น
(อับดุลอาฮ์ยะฮ์) พุทธศักราช ๒๕๔๐ คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๙๗๖/๒๕๔๐ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตร
อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุดะวีซหิฎเราะฮ์) พุทธศักราช ๒๕๔๐ และคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๓๓๗
๒๕๒๕ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลายในโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม แล้วให้ใช้
หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ดังปรากฏแนบท้ายคำสั่งฯ นี้ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
อิสลาม ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นไป ตามกำหนดเวลาดังนี้

ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ เฉพาะชั้นตอนต้น
ปีที่ ๑, และ ๔ ชั้นตอนกลางปีที่ ๑ และชั้นตอนปลายปีที่ ๑

ปีการศึกษา ๒๕๔๗ ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ในชั้นตอนต้น
ปีที่ ๑ - ๒, ๔ - ๕ ชั้นตอนกลางปีที่ ๑ - ๒ และชั้นตอนปลายปีที่ ๑ - ๒

ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ทุกชั้นเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีความประสงค์ จะจัดการศึกษาอิสลามศึกษาแตกต่าง
ไปจากหลักสูตรนี้ให้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการเป็นราย ๆ ไป

ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจในการยกเลิก เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง มาตรฐานการเรียนรู้อัน
ควรรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษาได้

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖

(นายกมล พล อติเรกสาร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ความนำ

อิสลามให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เมื่อมุสลิมมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาแล้วจะก่อให้เกิดผลดีในการดำเนินชีวิต เนื่องจากหลักการอิสลามให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิมให้เป็นคนดี มีสติปัญญา กระทำความดี ละเว้นความชั่ว เพื่อเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ อัลลอฮ์ได้จัดในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะฮ์อัลอะลัก อายะฮ์ที่ ๑-๕ ความว่า

จงอ่านเถิด ในนามพระนามแห่งองค์อภิบาลของเจ้า ผู้ทรงบันดาล
พระองค์ทรงบันดาลมนุษย์จากก้อนเนื้อ (ที่วิวัฒน์จากก้อนเลือด จากอสุจิ เป็นลำดับ)
จงอ่านเถิด และองค์อภิบาลของเจ้า ผู้ทรงเอื้อเฟื้อยิ่งนัก
ซึ่งทรงสอนความรู้ด้วยกับปากกา
พระองค์ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้
ท่านรอซูล ได้กล่าวในประเด็นการศึกษาเช่นกัน ความว่า
การศึกษาเป็นสิ่งบังคับสำหรับมุสลิม (ชายและหญิง)
(รายงานโดย อะหมัดและอิบนูมาญะฮ)

หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาปัจจุบัน มี ๒ หลักสูตร คือ

๑. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕

๒. หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิตีดาอียะฮ) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัชชีฎะฮ) พุทธศักราช ๒๕๔๐ และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮ) พุทธศักราช ๒๕๒๓

จากการติดตามและรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปรากฏว่า หลักสูตรทั้ง ๒ ไม่เอื้อในการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์กล่าวคือ

หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๓๕ มีเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาเทียบเท่ากับระดับอิสลามศึกษาตอนต้นเท่านั้น ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๒ นั้น มีเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาเทียบเท่ากับระดับอิสลามศึกษาตอนกลางเท่านั้น ยังขาดเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาตอนปลาย ซึ่งตามข้อเท็จจริงเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๓๕ นั้น ควรจะเป็นระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง และเนื้อหาในหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕ นั้น ควรจะเป็นระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย

ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้นและตอนกลาง พุทธศักราช ๒๕๔๐ และหลักสูตรอิสลาม พุทธศักราช ๒๕๔๐ และหลักสูตรอิสลาม พุทธศักราช ๒๕๒๓ นั้น ปรากฏว่า ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๔

นอกจากนั้น ทั้ง ๓ หลักสูตรได้กำหนดเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่สามารถจะยืดหยุ่นได้ จึงเป็นปัญหาสำหรับการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้ประกาศใช้แล้ว ปรากฏหลักสูตรดังกล่าวมีโครงสร้างยืดหยุ่นได้ทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้นั้น เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับปรุงทั้งหลักสูตรอิสลามระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ ตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๕ และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น ตอนกลาง พุทธศักราช ๒๕๔๐ และตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๓

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสรรคความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างสรรคความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และ

ปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้กำหนดไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ทั้งสามารถใช้ความวิสัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาอิสลามศึกษามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

๑. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาที่มุ่งให้มุสลิมทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๒. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

๔. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และจัดการเรียนรู้

๕. เป็นหลักสูตรจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์และรอซูลปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลามตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

๒. สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยปราศจากความงมงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ

๓. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในวิชาศาสนา ภาษาอาหรับ ภาษามลายูและวิทยาการต่างๆ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๔. มีความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และเสียสละเพื่อส่วนร่วม

๕. มีความสามัคคี รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข

๖. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักการอิสลาม

๗. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพ และบุคลิกภาพที่ดี

๘. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

๙. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

โครงสร้าง

เพื่อให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรอิสลามศึกษา ดังนี้

๑. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น ๔ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑	ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น	ปีที่ ๑ - ๓
ช่วงชั้นที่ ๒	ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น	ปีที่ ๔ - ๖
ช่วงชั้นที่ ๓	ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง	ปีที่ ๑ - ๓
ช่วงชั้นที่ ๔	ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย	ปีที่ ๑ - ๓

๒. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ดังนี้

๒.๑ กลุ่มศาสนาอิสลาม

๒.๒ กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม

๒.๓ กลุ่มภาษา

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

๓. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๓ กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองและความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปภาพ และวิธีการที่เหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๓.๑ กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง

๓.๒ กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติวางแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

๔. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๓ กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษา เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามศึกษา

๒) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ เมื่อ(เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลาม กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ในสถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

๕. เวลาเรียน

หลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓)	มีเวลาเรียนประมาณ ปีละ ๓๕๐ - ๕๐๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ ๒ (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๔ - ๖)	มีเวลาเรียนประมาณ ปีละ ๓๕๐ - ๕๐๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒ - ๒.๕ ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ ๓ (อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ - ๓)	มีเวลาเรียนประมาณ ปีละ ๕๐๐ - ๖๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ๒.๕ - ๓ ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ ๔ (อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ - ๓)	มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ปีละ ๖๕๐ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละ ๓ ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรอิสลามศึกษา ในภาพรวมแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

โครงสร้างหลักสูตรอิสลามศึกษา

ช่วงชั้น	อิสลามศึกษา ตอนต้น (อิติตาอียะห์)		อิสลามศึกษา ตอนกลาง (มุตะวัชชีฎาะฮ์)	อิสลามศึกษา ตอนปลาย (ชานาเวียะห์)
	ช่วงชั้นที่ ๑ อต.๑ - อต.๓	ช่วงชั้นที่ ๒ อต.๔ - อต.๖	ช่วงชั้นที่ ๓ อก.๑ - อก.๓	ช่วงชั้นที่ ๔ อป.๑ - อป.๓
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ๓ กลุ่ม กลุ่มศาสนาอิสลาม กลุ่มสังคมศึกษา และจริยธรรม กลุ่มภาษา	◆ ◆ ◆	◆ ◆ ◆	◆ ◆ ◆	◆ ◆ ◆
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	✱	✱	✱	✱
เวลาเรียน	ประมาณปีละ ๓๕๐- ๕๐๐ ชม.	ประมาณปีละ ๓๕๐ -๕๐๐ ชม.	ประมาณปีละ ๕๐๐ - ๖๕๐ ชม.	ไม่น้อยกว่า ปีละ ๖๕๐ ชม.

หมายเหตุ

๑. แต่ละช่วงชั้น เปิดสอนสัปดาห์ละ ๕ - ๖ วัน
๒. ◆ สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา
๓. ✱ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้จาก ๓ กลุ่ม และการพัฒนาตน ตามศักยภาพ

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรอิสลามศึกษา เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นถึงชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย สำหรับผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถปรับใช้จัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

ในส่วนของจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดหรือหลักสูตรการศึกษาเฉพาะปฐมวัย เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑

หลักสูตรอิสลามศึกษา ที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้างๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ ๑๒ ปี และเมื่อจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ไปจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นสูงขึ้นไปอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก ๓ กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ ๒ (อต.๔ - อต.๖) ช่วงชั้นที่ ๓ (อก.๑ - อก.๓) และช่วงชั้นที่ ๔ (อป.๑ - อป.๓) และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชานั้นๆ ด้วย สำหรับช่วงชั้นที่ ๑ (อต.๑ - อต.๓) นั้น ยังไม่ควรให้เลือกเรียนรายวิชาที่เข้มข้นขึ้น ควรเรียนเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง ๓ กลุ่มในทุกช่วงชั้น ให้เหมาะสมกับธรรมชาติ การเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ถึง อิสลามศึกษา ตอนกลางปีที่ ๓ จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑-๓ จัดเป็นหน่วยกิต ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ และ ๒ อิสลามศึกษาตอนต้น ๑-๖ การศึกษาระดับนี้ เป็นช่วงแรกของการศึกษา อิสลาม หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐาน ด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสารและพื้นฐานความเป็นมนุษย์เน้นการบูรณาการอย่าง สมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ - ๓ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความ ถนัด ความสนใจ ของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความ รับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตนและชุมชน ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ ๔ อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ - ๓ เป็นหลักสูตรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูน ความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการ เพื่อให้เกิดการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศ ตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการ

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ ๓ กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

การจัดเวลาเรียนสำหรับช่วงชั้นที่ ๑ และ ๒ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓ และปีที่ ๔ - ๖ ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ ๒-๒.๕ ชั่วโมง สำหรับช่วงชั้นที่ ๑ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑ - ๓ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาในโรงเรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะ พื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนวิชาอื่นได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษามลายูและภาษาอาหรับ ด้านการอ่าน และการเขียน ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียน จึงควรใช้เวลา ประมาณ ๕๐% ของเวลาเรียน ทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกวิชา ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ ๒ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๔ - ๖ การคิดเวลาเรียนในกลุ่มภาษามลายูและภาษาอาหรับ อาจใช้เวลาลดลงเหลือประมาณ ๔๐% ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกวิชา ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

การจัดการเรียนรู้กลุ่มภาษากลุ่มศาสนาอิสลาม ยังคงเป็นสาระการเรียนรู้ที่ควรจัดเวลาให้ มากกว่ากลุ่มอื่นๆทั้งในช่วงชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางและตอนปลาย

ในช่วงชั้นที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ - ๓ การกำหนดสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ควรจัดเวลาเรียนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ในช่วงชั้นที่ ๔ อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ - ๓ ซึ่งจะเริ่มเข้าสู่การเรียนเฉพาะสาขา ให้มีการเลือกเรียนในบางรายวิชาของในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และค้นหา “รายวิชาเพิ่มเติมใหม่ๆ” บางรายวิชาที่น่าสนใจหรือที่มีความยากในระดับสูงขึ้นไป

การจัดเวลาเรียนในช่วงชั้นที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑-๓ จะจัดเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณวันละ ๒.๕ - ๓ ชั่วโมง

ส่วนช่วงชั้นที่ ๔ อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑ - ๓ ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีการคิมน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต โดยใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมง ต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชา ๑ หน่วยกิตโดยมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง

ในการจัดเวลาเรียนดังกล่าวใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบที่มีสถานศึกษาส่วนการจัดการ ศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นให้พิจารณายืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ตามสถานการณ์และโอกาสที่จะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้แก่ การศึกษาต่อทางด้านศาสนาในประเทศ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องในด้านต่างๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ และการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่างๆ การจัดการศึกษาเหล่านี้สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษากำหนด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้อิสลามศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม

สาระที่ ๑ : อัลกุรอาน และอัลตัฟซีร

มาตรฐาน คอ ๑.๑ : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่าน และหลักการ อรรถาธิบาย อัลกุรอาน สามารถท่องจำอรรถาธิบาย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน คอ ๑.๒ : ยึดมั่นในหลักคำสอนอัลกุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ ๒ : อัลฮะดีษ

มาตรฐาน คอ ๒.๑ : เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักการอัลฮะดีษ สามารถท่องจำอัลฮะดีษ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน คอ ๒.๒ : ยึดมั่นหลักคำสอนอัลฮะดีษ และปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๓ : อัลฟิกฮ

มาตรฐาน คอ ๓.๑ : เข้าใจกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิบาฮาดต มูอามาลาต มุนากาฮาด และญินายาต เพื่อเป็นแนวทาง ในปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

มาตรฐาน คอ ๓.๒ : เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมา วิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

สาระที่ ๔ : อัลอะกีดะฮ์

มาตรฐาน ศอ ๔.๑ : เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักการศรัทธาและโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพของการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำเกรงและภักดีต่ออัลลอฮ์

มาตรฐาน ศอ ๔.๒ : ยึดมั่นในหลักการศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม**สาระที่ ๑ : อัตตารีด**

มาตรฐาน สจ ๑.๑ : เข้าใจความหมายสำคัญของแต่ละยุคสมัยทางประวัติศาสตร์อิสลาม สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ และประยุกต์ใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน สจ ๑.๒ : เข้าใจประวัติศาสตร์อิสลามในท้องถิ่นและภูมิภาค มีความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตตามแนวทางของอิสลาม

สาระที่ ๒ : อัลอัคลาภ

มาตรฐาน สจ ๒.๑ : เข้าใจประวัติศาสตร์อิสลาม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

มาตรฐาน สจ ๒.๒ : ยึดมั่นและปฏิบัติจริยธรรมอิสลามในการดำรงชีวิต

กลุ่มสาระภาษา**สาระที่ ๑ : ภาษาอาหรับ**

มาตรฐาน อม ๒.๑ : เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่า และทักษะในการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลามและสื่อความหมาย

สาระที่ ๒ : ภาษามลายู

มาตรฐาน อม ๒.๑ : เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษามลายูเพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้าความรู้จากแหล่งวิทยาการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๒ กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดหารศึกษาก็จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษานอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนรู้คุณธรรมทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมกระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกองค์รวมของการบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกันยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น

วิธีการจัดการเรียนรู้

๑. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ครูสอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องการอาบน้ำละหมาดได้ เป็นต้น ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้จริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

๒. การบูรณาการแบบคู่ขนานมีครูผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอนโดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ครูผู้สอนคนหนึ่งสอนอัลฟิกฮ์ เรื่องการดูเวลาละหมาดจากเงา ครูผู้สอนอีกคน สอนคณิตศาสตร์ เรื่อง วัฏระยะโดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงาช่วงเวลาต่าง ๆ จัดทำกราฟของเงาในระยะต่างๆ หรืออีกคนหนึ่ง อาจให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา เป็นต้น

๓. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้ นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจะจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชาแต่ในบางเรื่อง ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมของชาติครูผู้สอนภาษาอาหรับและภาษามลายู จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษาคำศัพท์ภาษามลายูและภาษาอาหรับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนอัลอะกีตะฮ์ จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแล้วสรุปความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับหลักการอัลอะกีตะฮ์ ผู้สอนฮาดิษ ให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและครูผู้สอนอัลฟิกฮ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องสุจริต เป็นต้น

๔. การบูรณาการแบบโครงการ ครู ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนบูรณาการเป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้นโดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกันมีเป้าหมายเดียวกันในลักษณะของการสอนเป็นต้น เรียนเป็นทีมในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครูสอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมกิจกรรมเข้าค่ายภาษาอาหรับและภาษามลายู เป็นต้น

แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น มีดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑-๓ การเรียนรู้ต้องสนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ทั้งนี้ในแต่ละคาบเวลานั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียนในครบทุกกลุ่มสาระในลักษณะบูรณาการที่มีภาษาอาหรับและภาษามลายูเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีความสุขสนุกสนาน ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสารทักษะพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ความเป็นมนุษย์และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

ช่วงชั้นที่ ๒ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๔-๖ การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ ๑ แต่จะมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจบ้างมุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่มการสอนแบบบูรณาการ โครงการการใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดการค้นคว้าแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑-๓ การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการ ทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ ๔ อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑-๓ การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้นมุ่งเน้นความสามารถ ความคิดระดับสูง ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนทั้งในด้านอาชีพการศึกษาเฉพาะทาง ตลอดจนการศึกษาต่อ

สำหรับการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ยึดหยุ่นวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการของท้องถิ่น

สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนสังคม และประเทศชาติผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและอื่นๆ เน้นสื่อที่สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนผู้สอนสามารถจัดทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติสื่อสิ่งพิมพ์สื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัดวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาอิสลามศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

๑. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
๒. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
๓. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
๔. ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
๕. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ
๖. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
๗. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่นๆ
๘. จัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้คุณใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนรวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจัดต้องจัดทำหลักสูตรและแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมิน ผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือ ปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนการประเมินภายนอกเพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการ หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ครูผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด

เป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตนครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน/กลุ่มให้เกรดหรือจัดกลุ่มผู้เรียนรวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน

สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา การประเมินผลระดับสถานศึกษาเป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นรายชั้นปี และช่วงชั้นสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่

การประเมินคุณภาพระดับเขตพื้นที่ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับเขตพื้นที่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดต่อไปข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรอิสลามศึกษา

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งใช้เวลาประมาณ ๑๒ ปีผู้เรียนจะสามารถจบการศึกษาได้ ๓ ช่วง คือ จบชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น จบชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางและจบชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้นตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ ๑-๒, ๓ และ ๔

ช่วงชั้นที่ ๑-๒ อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๑-๓ และ ๔-๖ (อิบตีดาอียะห์)

ช่วงชั้นที่ ๓ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑-๓ (มุตะวัชชีฎาฮ์)

ช่วงชั้นที่ ๔ อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๑-๓ (ชานาวียะห์)

๑. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๓ กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๒. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๓. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๔. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่ได้เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

ทั้งนี้ จะมีการกำหนดเอกสารหลักฐานการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้เหมือนกันเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารความเข้าใจที่ตรงกัน และการส่งต่อ ได้แก่ เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาอิสลามศึกษา โดยจะกำหนดแนวทางการดำเนินงานในรายละเอียดต่อไป

การเทียบโอนผลการเรียน

ให้สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เทียบโอนผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ในระบบที่กำลังศึกษาอยู่ การพิจารณาการเทียบโอน สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดังนี้

๑. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ

๒. พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติได้จริง การทดสอบการสัมภาษณ์ ฯลฯ

๓. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติได้จริง

ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกระทรวงและระเบียบที่กระทรวงกำหนด

๒.๕ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา

ความเป็นมาของการทดสอบ

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ “สทศ.” ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “National Institute of Educational Testing Service (Public Organization)” หรือ “NIETS” เป็นหน่วยงานทดสอบระดับชาติ อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย และให้บริการทางด้านการประเมินผลทางการศึกษาและทดสอบทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น O-NET (ขั้นพื้นฐาน), I-NET (อิสลามศึกษา), N-NET (กศน.), V-NET (อาชีวศึกษา), GAT (ความถนัดทั่วไป), PAT (ความถนัดทางวิชาการวิชาชีพ) เป็นต้น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติและนานาชาติ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๕)

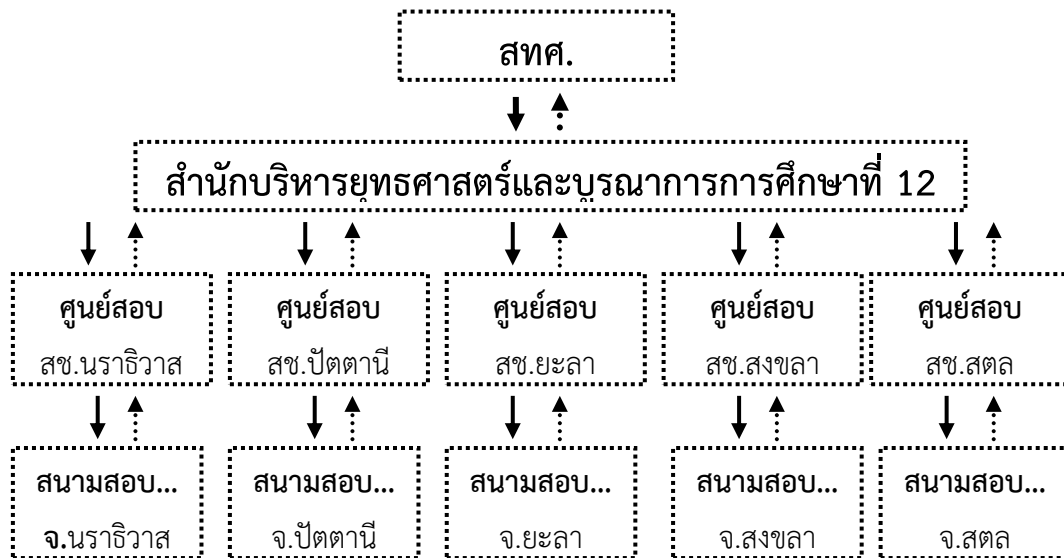
I-NET ย่อมาจาก Islamic National Educational Test หมายถึง การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา ให้แก่นักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ โดยดำเนินการจัดสอบดังนี้ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๕)

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา ดำเนินการนำร่องการทดสอบอิสลามศึกษา โดยใช้ชื่อ “การจัดสอบอิสลามศึกษา” ให้แก่นักเรียนใน ๒ ระดับชั้น คือ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น และชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อทดสอบระบบไอเน็ต (I-NET) ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีศูนย์สอบ จำนวน ๑๑ ศูนย์ ประกอบด้วย (สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๒)

๑. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๑
๒. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒
๓. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๓
๔. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต ๑
๕. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต ๒
๖. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต ๓
๗. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต ๑
๘. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต ๒
๙. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต ๓
๑๐. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต ๓
๑๑. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา ดำเนินการทดสอบ I-NET อย่างเป็นทางการ โดยใช้ชื่อ “การจัดสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา (I-NET)” ให้แก่นักเรียน ใน ๓ ระดับชั้น คือ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล โดยมอบหมายให้สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ทั้ง ๕ จังหวัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์สอบ ซึ่งมีโครงสร้างบริหารการจัดสอบ ดังแผนภูมิที่ ๑ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๒)

แผนภูมิที่ ๑ โครงสร้างบริหารการจัดการทดสอบ

สำหรับการทดสอบ I-NET ครั้งนี้ เป็นการทดสอบครั้งแรกอย่างเป็นทางการ ที่ทดสอบนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นการพัฒนาการทดสอบด้านอิสลามศึกษาสู่ระดับชาติครั้งแรก ภายหลังจากสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา ซึ่งสมัยนั้นเรียกว่า เขตการศึกษา ๒ ที่ได้ดำเนินการทดสอบด้านอิสลามศึกษา ระดับพื้นที่ ต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งต่อมาถูกยกเลิกเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ นับเป็นความก้าวหน้าอีกระดับหนึ่งของการทดสอบชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาชีพสามัญ ส่วนการทดสอบผู้เรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) นั้น เป็นครั้งแรกที่มีการพัฒนาการทดสอบสู่ระดับชาติ

ปีการศึกษา ๒๕๕๓ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา ดำเนินการทดสอบ I-NET ต่อเนื่องเป็นปีที่ ๒ โดยใช้ชื่อ “การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET)” ซึ่งเป็นการจัดสอบให้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ ในระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาชีพสามัญทั่วประเทศ จำนวน ๑๗ จังหวัด คือ ๑. กรุงเทพฯ ๒. นนทบุรี ๓. ประจวบคีรีขันธ์ ๔. กระบี่ ๕. ชุมพร ๖. ตรัง ๗. นครศรีธรรมราช ๘. พังงา ๙. พัทลุง ๑๐. ภูเก็ต ๑๑. ระนอง ๑๒. สุราษฎร์ธานี ๑๓. นราธิวาส ๑๔. ปัตตานี ๑๕. ยะลา ๑๖. สงขลา และ ๑๗. สตูล และนักเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้โครงสร้างบริหารการจัดการทดสอบ คล้ายกับการศึกษา ๒๕๕๒ และมีศูนย์สอบ ดังตารางที่ ๓ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๓)

ตารางที่ ๓ แสดงศูนย์สอบที่บริหารการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๓

หน่วยงาน	จำนวนศูนย์สอบ
๑. สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๕
๒. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	๑๔
๓. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพฯ เขต ๒	๑
รวม	๒๐

ปีการศึกษา ๒๕๕๔ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา ดำเนินการทดสอบ I-NET ต่อเนื่องเป็นปีที่ ๓ โดยใช้ชื่อ “การจัดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET)” ซึ่งเป็นการจัดสอบให้แก่นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ รวมถึงอิสลามศึกษาตอนต้นในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และโรงเรียนของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตารางที่ ๔ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๔)

ตารางที่ ๔ แสดงหน่วยงานต้นสังกัดของนักเรียนที่สอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔

หลักสูตร	จังหวัด
๑. หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖	๑. กรุงเทพฯ ๒. นนทบุรี ๓. เพชรบุรี ๔. ประจวบคีรีขันธ์ ๕. กระบี่ ๖. ชุมพร ๗. ตรัง ๘. นครศรีธรรมราช ๙. พังงา ๑๐. พัทลุง ๑๑. ภูเก็ต ๑๒. ระนอง ๑๓. สงขลา ๑๔. สตูล ๑๕. สุราษฎร์ธานี ๑๖. ปัตตานี ๑๗. ยะลา และ ๑๘. นราธิวาส
๒. หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑	๑. สงขลา ๒. ปัตตานี ๓. ยะลา และ ๔. นราธิวาส

การจัดสอบ I-NET ในครั้งนี้ มีศูนย์สอบ ดังตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ แสดงศูนย์สอบที่บริหารการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔

หน่วยงาน	จำนวนศูนย์สอบ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.)	๒๒
- นนทบุรี เขต ๑	- เพชรบุรี เขต ๑
- ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	- กระบี่ เขต ๑
- ชุมพร เขต ๑	- ตรัง เขต ๑
- นครศรีธรรมราช เขต ๑	- พังงา เขต ๑
- พัทลุง เขต ๑	- ภูเก็ต เขต ๑
- ระนอง เขต ๑	- สงขลา เขต ๑
- สุราษฎร์ธานี เขต ๑	- ปัตตานี เขต ๑,๒ และ ๓
- ยะลา เขต ๑,๒ และ ๓	- นราธิวาส เขต ๑,๒ และ ๓

ตารางที่ ๕ ศูนย์สอบที่บริหารการทดสอบ I-NET (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนศูนย์สอบ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) - สพม.๒ (กรุงเทพฯ)	๑
สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด (สช.) - สช.สตูล - สช.สงขลา - สช.ปัตตานี - สช.ยะลา - สช.นราธิวาส	๕
รวม	๒๘

ทั้งนี้ ใช้โครงสร้างการบริหารการจัดสอบ คล้ายกับปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๓

วัตถุประสงค์ของการทดสอบ I-NET

๑. เพื่อทดสอบความรู้และความคิดของนักเรียน ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖
๒. เพื่อนำผลการสอบไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน
๓. เพื่อนำผลการทดสอบไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น

ตารางสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔

ภาพประกอบที่ ๑ แสดงตารางสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๕๔

วัน เดือน ปี	เวลาสอบ	รหัสชุดวิชา	วิชา	จำนวนข้อ	ระยะเวลา	
วันเสาร์ที่ 28 มกราคม 2555	08.30-10.00 น.	11	อัลกุรอาน-อัลคัมฟัยร	25	1 ชม. 30 นาที	
		12	อัลหะดีษ	25		
		13	อัลอากีดะฮ์	25		
		14	อัลฟิกฮ์	25		
	พัก 1 ชั่วโมง					
	11.00-12.00 น.	17	ภาษามลาอู	30	1 ชม.	
		18	ภาษาอาหรับ	30		
	พัก 1 ชั่วโมง					
13.00-14.00 น.	15	อัตตารีค	40	1 ชม.		
	16	อัลอ๊กลาค	20			

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๔

ภาพประกอบที่ ๒ แสดงตารางสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีการศึกษา ๒๕๕๔

วัน เดือน ปี	เวลาสอบ	รหัสชุดวิชา	วิชา	จำนวนข้อ	ระยะเวลา	
วันเสาร์ที่ 28 มกราคม 2555	08.30-10.00 น.	21	อัลกุรอาน-อัลตัฟซีร	40	1 ชม. 30 นาที	
		22	อัลหะดีษ	40		
	พัก 1 ชั่วโมง					
	11.00-12.00 น.	27	ภาษามลายู	40	1 ชม.	
		28	ภาษาอาหรับ	40		
	พัก 1 ชั่วโมง					
	13.00-14.30 น.	23	อัลอากีละฮ์	40	1 ชม. 30 นาที	
		24	อัลฟิเกฮ์	40		
	พัก 30 นาที					
	15.00-16.00 น.	25	ฮัตตารีค	40	1 ชม.	
26		อัลอักลาค	40			

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๔

ภาพประกอบที่ ๓ แสดงตารางสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๔

วัน เดือน ปี	เวลาสอบ	รหัสชุดวิชา	วิชา	จำนวนข้อ	ระยะเวลา	
วันเสาร์ที่ 28 มกราคม 2555	08.30-10.00 น.	31	อัลกุรอาน-อัลตัฟซีร	50	1 ชม. 30 นาที	
		32	อัลหะดีษ	50		
	พัก 30 นาที					
	10.30-12.00 น.	37	ภาษามลายู	50	1 ชม. 30 นาที	
		38	ภาษาอาหรับ	50		
	พัก 1 ชั่วโมง					
	13.00-14.30 น.	33	อัลอากีละฮ์	50	1 ชม. 30 นาที	
		34	อัลฟิเกฮ์	50		
	พัก 30 นาที					
	15.00-16.00 น.	35	ฮัตตารีค	50	1 ชม.	
36		อัลอักลาค	50			

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาฯ, ๒๕๕๔

กระบวนการผลิตและการพัฒนาแบบทดสอบ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (๒๕๔๒ : ๗๒) ให้ความหมาย แบบทดสอบ ว่า เป็นวิธีการเชิงระบบที่ใช้ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไป ณ เวลาหนึ่ง หรือของบุคคลคนเดียวหรือหลายคนในเวลาต่างกัน

เยาวเรศ จันทะแสน ได้อธิบายว่า การทดสอบการศึกษา หมายถึง กระบวนการวัดผลอย่างหนึ่งที่ทำอย่างมีระบบเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบความสามารถของบุคคล โดยใช้ข้อสอบหรือคำถามไปกระตุ้นให้สมองแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (๒๕๔๕) ระบุไว้ว่า แบบทดสอบ คือ เครื่องมือตรวจสอบทางการศึกษาที่กระตุ้นสมองให้แสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงความสามารถของบุคคลนั้นๆ ประกอบด้วยข้อสอบจำนวนหนึ่ง ซึ่งข้อสอบได้แก่ ข้อความหรือข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายในการทดสอบ และเนื้อหาสาระที่ทดสอบเฉพาะอย่างและเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกทดสอบ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาแบบทดสอบทางการศึกษาเป็นวิธีการพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบทางการศึกษาอย่างมีระบบ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของบุคคลตามหลักสูตร โดยใช้ข้อสอบหรือคำถามไปกระตุ้นให้สมองแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา

สำหรับการผลิตและพัฒนาแบบทดสอบทางการศึกษาด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จะประสานกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา เพื่อจัดหาผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาด้านอิสลามศึกษา โดยคัดเลือกครูสอนอิสลามศึกษาที่มีผลงานดีเด่น เช่น ครูสอนอิสลามศึกษาดีเด่นรางวัลพระราชทาน ครูสอนอิสลามศึกษา และนักวิชาการอิสลามศึกษา ที่เป็นคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา เป็นต้น แล้วเสนอรายชื่อให้สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พิจารณาคัดเลือกอีกครั้ง

ขณะเดียวกันสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ จะดำเนินการพัฒนาครูสอนอิสลามศึกษาและนักวิชาการอิสลามศึกษาในพื้นที่ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หลังจากมีประกาศผลสอบ I-NET อย่างเป็นทางการทุกปี โดยการจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การสร้างเครื่องมือวัดผลอิสลามศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖” และมีวิทยากรจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มาให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงตลอดหลักสูตรการอบรม และผลจากการประชุมอบรมทุกครั้งสามารถสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังตารางที่ ๖ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒, ๒๕๕๓-๒๕๕๕)

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครื่องมือวัดผลอิสลามศึกษาใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	ปีการศึกษา			รวมทั้งหมด
	๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	
สงขลา	๕๐	๕๐	๕๖	๑๕๖
สตูล	๔๐	๔๐	๔๐	๑๒๐
ปัตตานี	๗๐	๗๐	๗๒	๒๑๒
ยะลา	๗๐	๗๐	๗๒	๒๑๒
นราธิวาส	๘๐	๘๐	๘๐	๒๔๐
นักวิชาการ สช.	๓๐	๓๐	๔๐	๑๐๐
รวม	๓๔๐	๓๔๐	๓๖๐	๑,๐๔๐

จากเครือข่ายครูสอนอิสลามศึกษาและนักวิชาการข้างต้น ถือเป็นเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ ยะลา เมื่อได้รับการประสานจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในเรื่องการผลิตและพัฒนาแบบทดสอบแล้ว จึงจะประสานครูสอนอิสลามศึกษาและนักวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกมาจากบรรดาผู้เชี่ยวชาญข้างต้น เพื่อมาเป็นกรรมการผลิตและพัฒนาแบบทดสอบ โดยการจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบทดสอบ ซึ่งจะเริ่มโดยการอบรมทบทวนหลักเกณฑ์ต่างๆ และแนวทางการผลิตและพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐาน มีการวิเคราะห์ตามมาตรฐานหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มีการจัดทำผังการสร้างแบบทดสอบ และจัดทำแบบทดสอบต้นฉบับ ณ สถานที่และในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ มีการแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาครอบคลุม ๘ สาขาการเรียนรู้ ตามหลักสูตรและมีวิทยากรหรือพี่เลี้ยงจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ทุกครั้ง

สำหรับแบบทดสอบต้นฉบับ จะมีการวิเคราะห์เป็นเบื้องต้นว่า มีความยากง่ายเพียงไร แล้วจะดำเนินการรวบรวมพิมพ์ลงการ์ดออกแบบทดสอบ และนำเสนอคณะทำงานกลั่นกรองระดับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ต่อไป

บทสรุป

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒ เป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอิสลามศึกษาสู่ระดับชาติเป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการ และเป็นครั้งแรกที่มีการทดสอบในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผลการทดสอบสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลศึกษาตามวัตถุประสงค์การทดสอบ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาอิสลามศึกษาของชาติต่อไป

๒.๖ การจัดการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

วิสัยทัศน์

ภายในปี ๒๕๕๖ สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส มุ่งเน้นการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องระดับการจัดการศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และสร้างความสมานฉันท์ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

พันธกิจ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาเอกชนในระบบและนอกระบบได้อย่างทั่วถึงโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
๒. ยกระดับคุณภาพการศึกษาเอกชนให้ได้มาตรฐาน
๓. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงและการสร้างความสมานฉันท์ ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม
๔. จัดระบบบริหารจัดการภายในที่เด่นชัด และส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรสู่ความเป็นเลิศโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

เป้าประสงค์

๑. โรงเรียนเอกชนทุกประเภท สถาบันศึกษาปอเนาะ และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน
๒. ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเอกชนทุกระบบ สถาบันศึกษาปอเนาะ และศูนย์ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ
๓. ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีคุณภาพ มาตรฐานและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
๔. ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม
๕. บุคลากรของสำนักงานการศึกษาเอกชนได้รับการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการทำงานสูงขึ้น
๖. พัฒนาปอเนาะดีเด่นแบบ ปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มรูปแบบ จำนวน ๙ แห่ง
๗. ตรวจเยี่ยมโรงเรียนเอกชนทุกประเภท สถาบันศึกษาปอเนาะและศูนย์แบบบูรณาการอย่างน้อย ๒ ครั้งต่อเดือน
๘. พัฒนาการขับเคลื่อนสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด/อำเภอ
๙. บุคลากรของสำนักงานการศึกษาเอกชนได้รับการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการทำงานสูงขึ้น
๑๐. สำนักงานการศึกษาเอกชนมีระบบและกลไกการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์

๑. ยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชนอย่างต่อเนื่อง
๒. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชนและแหล่งเรียนรู้
๓. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของรัฐ
๔. พัฒนาบุคลากรตามเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะตำแหน่ง
๕. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาเอกชน

ตัวชี้วัด

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔ ของกลุ่มสาระ จำแนกเป็นรายกลุ่มสาระจากผลการสอบ O-NET
 ๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านอิสลามศึกษาทั้ง ๓ ระดับ (อิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย) เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๕ ของทุกรายวิชาในแต่ละระดับ จากผลการสอบ I-NET
 ๓. ร้อยละของนักเรียนที่เรียนต่อระดับอุดมศึกษา
 ๔. จำนวนโรงเรียนเอกชนที่มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
 ๕. ร้อยละของโรงเรียนเอกชนสามัญและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอก
 ๖. จำนวนนักเรียน/โรงเรียน ที่ได้รับการอุดหนุนด้านอื่นๆ (อาหารเสริม (นม)/อาหารกลางวัน)
 ๗. จำนวนนักเรียน/โรงเรียน ที่ได้รับการอุดหนุนโครงการเรียนฟรี เรียนดี ๑๕ ปี อย่างมีคุณภาพ
 ๘. จำนวนสถาบันศึกษาปอเนาะที่ได้รับการคัดเลือกปอเนาะดีเด่นแบบ
 ๙. จำนวนโรงเรียนที่ได้รับการอุดหนุน (สื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอน ค่าก่อสร้าง/ปรับปรุง)
 ๑๐. จำนวนโรงเรียนเอกชนทุกระบบ สถาบันศึกษาปอเนาะและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ได้รับการนิเทศแบบบูรณาการ
 ๑๑. จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายลูกเสือ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 ๑๒. จำนวนผู้สอนไม่ตรงวุฒิ สังกัด สช.ที่เข้าพัฒนาศักยภาพให้ตรงตามวุฒิวิชาสามัญ
- ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๑๓. ร้อยละของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการพัฒนา มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูงขึ้น

๑๔. จำนวนบุคลากรที่เข้ารับการอบรม/พัฒนาศักยภาพ

๑๕. การบริหารจัดการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนครราชสีมา/อำเภอ รวม ๑๔ แห่ง มีโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

๒.๗ ผลการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

จากการดำเนินการจัดสอบ I - NET ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔ ซึ่งผลการทดสอบดังตารางต่อไปนี้
ตารางที่ ๗ คะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ระดับประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

ที่	สาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑	อัลกุรอาน-อัตตัจฟีร (อรรถาธิบาย)	๔๖.๖๙	๔๕.๓๗	๔๒.๖๑
๒	อัลหะดีษ (วจนะ)	๔๓.๑๑	๔๔.๑๕	๔๓.๖๐
๓	อัลอะกีดะห์ (หลักศรัทธา)	๔๑.๖๑	๔๕.๗๘	๔๖.๓๑
๔	อัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ)	๓๑.๑๑	๒๙.๑๙	๓๕.๙๒
๕	อัตตารีค (ศาสนประวัติ)	๓๙.๔๓	๓๔.๓๐	๔๒.๕๖
๖	อัคลาค (จริยธรรม)	๔๙.๕๕	๖๒.๓๖	๔๙.๒๗
๗	ภาษามลายู	๓๘.๗๖	๔๓.๑๙	๔๐.๔๕
๘	ภาษาอาหรับ	๓๔.๖๑	๓๑.๕๑	๓๗.๗๗
	เฉลี่ย	๔๐.๖๑	๔๑.๙๘	๔๒.๓๑

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางข้างต้น ปี ๒๕๕๓ เพิ่มจากปี ๒๕๕๒ เท่ากับ ๑.๓๗ และปี ๒๕๕๔ เพิ่มจากปี ๒๕๕๓ เท่ากับ ๐.๓๓

ตารางที่ ๘ คะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ระดับประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

ที่	สาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑	อัลกุรอาน-อัตตัจฟีร (อรรถาธิบาย)	๒๓.๐๖	๓๘.๓๙	๔๐.๒๓
๒	อัลหะดีษ (วจนะ)	๔๕.๑๘	๔๐.๖๔	๔๓.๒๕
๓	อัลอะกีดะห์ (หลักศรัทธา)	๒๘.๔๑	๓๗.๑๓	๔๙.๐๙
๔	อัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ)	๔๖.๒๕	๔๑.๑๙	๔๔.๔๗
๕	อัตตารีค (ศาสนประวัติ)	๒๕.๒๙	๓๕.๓๒	๓๒.๒๕
๖	อัคลาค (จริยธรรม)	๒๔.๖๖	๖๕.๒๐	๖๔.๒๒
๗	ภาษามลายู	๓๘.๕๑	๓๙.๐๓	๓๕.๖๔
๘	ภาษาอาหรับ	๓๔.๑๓	๓๑.๕๔	๓๗.๓๔
	เฉลี่ย	๓๓.๑๙	๔๑.๐๖	๔๓.๓๑

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางข้างต้น ปี ๒๕๕๓ เพิ่มจากปี ๒๕๕๒ เท่ากับ ๗.๘๗ และปี ๒๕๕๔ เพิ่มจากปี ๒๕๕๓ เท่ากับ ๒.๒๕

ตารางที่ ๙ คะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ระดับประเทศ
ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

ที่	สาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑	อัลกุรอาน-ฮัตตีฟซีร (อรรถาธิบาย)	๔๒.๙๑	๓๘.๘๔	๔๘.๑๒
๒	อัลหะดีษ (วจนะ)	๓๘.๘๖	๓๘.๘๖	๓๘.๐๓
๓	อัลอะกีดะห์ (หลักศรัทธา)	๓๑.๖๓	๒๙.๖๘	๓๙.๓๐
๔	อัลฟิถ์ฮ์ (ศาสนบัญญัติ)	๓๘.๗๔	๔๓.๐๔	๓๖.๗๕
๕	ฮัตตารีค (ศาสนประวัติ)	๓๙.๐๙	๓๐.๘๕	๓๑.๙๕
๖	อัคลาค (จริยธรรม)	๕๐.๗๕	๕๓.๖๗	๔๖.๒๖
๗	ภาษามลายู	๔๑.๖๗	๓๙.๖๐	๓๙.๐๕
๘	ภาษาอาหรับ	๔๑.๖๓	๓๔.๗๖	๓๘.๐๒
	เฉลี่ย	๔๐.๖๖	๓๘.๖๖	๓๙.๖๙

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางข้างต้น ปี ๒๕๕๓ ลดจากปี ๒๕๕๒ เท่ากับ -๒.๐๐ และปี ๒๕๕๔ เพิ่มจากปี ๒๕๕๓ เท่ากับ ๑.๐๓

ตารางที่ ๑๐ คะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน
จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

ที่	สาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑	อัลกุรอาน-ฮัตตีฟซีร (อรรถาธิบาย)	๔๕.๘๕	๔๓.๕๒	๔๑.๒๕
๒	อัลหะดีษ (วจนะ)	๔๒.๖๔	๔๒.๖๗	๔๐.๕๒
๓	อัลอะกีดะห์ (หลักศรัทธา)	๔๑.๐๓	๔๓.๔๗	๔๓.๓๕
๔	อัลฟิถ์ฮ์ (ศาสนบัญญัติ)	๓๐.๙๒	๒๙.๒๖	๓๓.๑๘
๕	ฮัตตารีค (ศาสนประวัติ)	๓๗.๖๗	๓๒.๘๙	๔๐.๐๘
๖	อัคลาค (จริยธรรม)	๔๙.๑๘	๕๗.๗๙	๔๕.๗๔
๗	ภาษามลายู	๓๙.๗๒	๔๓.๔๙	๔๒.๕๒
๘	ภาษาอาหรับ	๓๒.๘๔	๓๐.๔๔	๓๕.๒๙
	เฉลี่ย	๓๙.๙๘	๔๐.๔๔	๔๐.๒๔

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางข้างต้น ปี ๒๕๕๓ เพิ่มจากปี ๒๕๕๒ เท่ากับ ๐.๔๖ และปี ๒๕๕๔ ลดจากปี ๒๕๕๓ เท่ากับ ๐.๒

ตารางที่ ๑๑ คะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

ที่	สาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑	อัลกุรอาน-ฮัตตีฟซีร (อรรถาธิบาย)	๒๒.๕๘	๔๐.๓๔	๓๙.๗๑
๒	อัลหะดีษ (วจนะ)	๔๘.๓๑	๓๘.๓๓	๔๒.๗๕
๓	อัลอะกีดะห์ (หลักศรัทธา)	๒๙.๐๔	๓๓.๙๕	๔๖.๑๑
๔	อัลฟิถ์ฮ์ (ศาสนบัญญัติ)	๔๙.๙๐	๓๙.๔๙	๔๒.๙๑
๕	ฮัตตารีค (ศาสนประวัติ)	๒๔.๙๙	๓๖.๒๑	๓๒.๘๓
๖	อักลาค (จริยธรรม)	๒๔.๙๖	๖๐.๒๙	๖๒.๘๕
๗	ภาษามลายู	๔๒.๑๖	๔๕.๑๕	๔๓.๕๐
๘	ภาษาอาหรับ	๓๔.๘๗	๓๓.๔๕	๓๖.๓๗
	เฉลี่ย	๓๔.๖๐	๔๐.๙๐	๔๓.๓๘

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางข้างต้น ปี ๒๕๕๓ เพิ่มจากปี ๒๕๕๒ เท่ากับ ๖.๓๐ และปี ๒๕๕๔ เพิ่มจากปี ๒๕๕๓ เท่ากับ ๒.๔๘

ตารางที่ ๑๒ คะแนนเฉลี่ยใน ๘ รายวิชา ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔

ที่	สาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑	อัลกุรอาน-ฮัตตีฟซีร (อรรถาธิบาย)	๔๘.๖๔	๓๘.๕๑	๔๖.๘๘
๒	อัลหะดีษ (วจนะ)	๔๒.๖๒	๓๗.๘๙	๓๖.๖๖
๓	อัลอะกีดะห์ (หลักศรัทธา)	๓๕.๒๘	๒๘.๗๑	๓๗.๘๗
๔	อัลฟิถ์ฮ์ (ศาสนบัญญัติ)	๓๙.๙๒	๔๔.๑๒	๓๔.๕๑
๕	ฮัตตารีค (ศาสนประวัติ)	๔๑.๗๑	๓๒.๔๙	๓๐.๙๘
๖	อักลาค (จริยธรรม)	๕๘.๕๘	๕๕.๐๙	๔๓.๔๙
๗	ภาษามลายู	๔๖.๘๔	๔๗.๙๐	๔๗.๖๐
๘	ภาษาอาหรับ	๔๕.๕๔	๓๗.๒๖	๓๖.๐๖
	เฉลี่ย	๔๔.๘๙	๔๐.๒๕	๓๙.๒๖

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางข้างต้น ปี ๒๕๕๓ ลดจากปี ๒๕๕๒ เท่ากับ -๔.๖๔ และปี ๒๕๕๔ ลดจากปี ๒๕๕๓ เท่ากับ -๐.๙๙

ตารางที่ ๑๓ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ I-NET แยกตามระดับชั้น ระดับประเทศกับ
ระดับสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

ระดับ	ปี ๒๕๕๒		ปี ๒๕๕๓		ปี ๒๕๕๔	
	ประเทศ	จ.นราธิวาส	ประเทศ	จ.นราธิวาส	ประเทศ	จ.นราธิวาส
ตอนต้น	๔๐.๖๑	๓๙.๙๘	๔๑.๙๘	๔๐.๔๔	๔๒.๓๑	๔๐.๒๔
ตอนกลาง	๓๓.๑๙	๓๔.๖๐	๔๑.๐๖	๔๐.๙๐	๔๓.๓๑	๔๓.๓๘
ตอนปลาย	๔๐.๖๖	๔๔.๘๙	๓๘.๖๖	๔๐.๒๕	๓๙.๖๙	๓๙.๒๖

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

ตารางที่ ๑๔ เปรียบเทียบจำนวนศูนย์ฯ ตาดีกาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ
ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

ระดับประเทศ (๔๐.๖๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๒			ระดับประเทศ (๔๑.๙๘) ปีการศึกษา ๒๕๕๓			ระดับประเทศ (๔๒.๓๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๔		
ตาดีกาที่ มีคะแนน สูงกว่า	ตาดีกาที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	ตาดีกาที่ มีคะแนน สูงกว่า	ตาดีกาที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	ตาดีกาที่ มีคะแนน สูงกว่า	ตาดีกาที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม
๔๓ (๑๔.๙๓)	๒๔๕ (๘๕.๐๗)	๒๘๘	๔๑ (๑๔.๘๐)	๒๓๖ (๘๕.๒๐)	๒๗๗	๗๓ (๒๑.๖๖)	๒๖๔ (๗๘.๓๔)	๓๓๗

ที่มา : รายงานผลการทดสอบ I-NET สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ ๑๕ เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ
ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

ระดับประเทศ (๔๐.๖๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๒			ระดับประเทศ (๔๑.๙๘) ปีการศึกษา ๒๕๕๓			ระดับประเทศ (๔๒.๓๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๔		
โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม
๒๐ (๕๔.๐๕)	๑๗ (๔๕.๙๕)	๓๗	๗ (๑๙.๔๔)	๒๙ (๘๐.๕๖)	๓๖	๖ (๑๕.๗๙)	๓๒ (๘๔.๒๑)	๓๘

ที่มา : รายงานผลการทดสอบ I-NET สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ ๑๖ เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ
ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

ระดับประเทศ (๓๓.๑๙) ปีการศึกษา ๒๕๕๒			ระดับประเทศ (๔๑.๐๖) ปีการศึกษา ๒๕๕๓			ระดับประเทศ (๔๓.๓๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๔		
โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม
๒๑ (๕๒.๕๐)	๑๙ (๔๗.๕๐)	๔๐	๗ (๑๖.๖๗)	๓๕ (๘๓.๓๓)	๔๒	๑๔ (๓๑.๘๒)	๓๐ (๖๘.๑๘)	๔๔

ที่มา : รายงานผลการทดสอบ I-NET สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ ๑๗ เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและต่ำกว่าระดับประเทศ
ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

ระดับประเทศ (๔๐.๖๖) ปีการศึกษา ๒๕๕๒			ระดับประเทศ (๓๘.๖๖) ปีการศึกษา ๒๕๕๓			ระดับประเทศ (๓๙.๖๙) ปีการศึกษา ๒๕๕๔		
โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม	โรงเรียนที่ มีคะแนน สูงกว่า	โรงเรียนที่ มีคะแนน ต่ำกว่า	รวม
๑๖ (๕๕.๑๗)	๑๓ (๔๔.๘๓)	๒๙	๑๖ (๕๐.๐๐)	๑๖ (๕๐.๐๐)	๓๒	๑๗ (๕๓.๑๓)	๑๕ (๔๖.๘๗)	๓๒

ที่มา : รายงานผลการทดสอบ I-NET สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส

๒.๘ ทฤษฎี การสร้างกรอบความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและการสร้างกรอบความคิดในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก่อ สวัสดิพานิช (อัตสำเนา : ๑๖) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีเชิงระบบว่า เป็นกลวิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ การออกแบบและการจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างสัมฤทธิ์ผล และมีประสิทธิภาพ

โชเดอร์เบค และคณะ (Schoderbek and Othors) เสนอว่า การแก้ปัญหาในปัจจุบันจำเป็นต้องมองที่ระบบมากกว่าพิจารณารายละเอียดของแต่ละปัญหา ตัวอย่าง การใช้ Systems Approach ในการแก้ปัญหา ได้แก่ ระบบการขนส่ง ต้องมีการออกแบบระบบทางสัญจรที่ดี ซึ่งจะช่วยลดการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงได้ เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมองปัญหาโดยรวม หรือที่เรียกว่า Systems view or Systems Approach

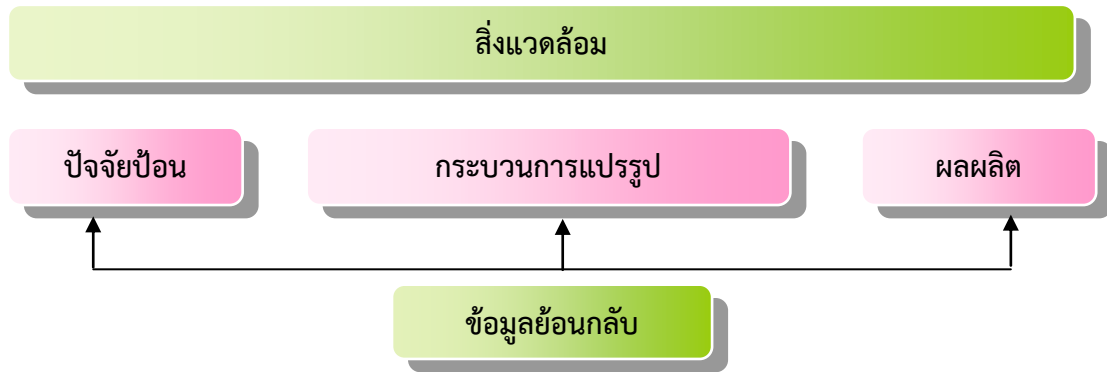
เซนจ์ (Senge ๑๙๙๐) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ระบบเป็นชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยหนึ่งเพื่อเป้าหมายเฉพาะ” (Banathy ๑๙๙๒; cited in theory and omstein ๒๐๐๐; ๑๔) อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา. (๒๕๕๑) ส่วนทฤษฎีระบบ (Systems theory) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการมองสถานศึกษาหรือโรงเรียนว่าเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (learning Orgnizations) (Senge ๑๙๙๐; cited in Lunenbrg and Omstein, ๒๐๐๐; ๑๔) และ เซนจ์ แนะนำว่า การศึกษาองค์การจะต้องศึกษาองค์การโดยรวม (As a Whole) ซึ่งนำความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่าง ๆ และความสัมพันธ์ขององค์การกับสภาพแวดล้อม

วิธีการเชิงระบบหรือเทคนิคเชิงระบบ (System Approach) หมายถึง วิธีการนำเอาความรู้เรื่องระบบเข้ามาเป็นกรอบช่วยในการค้นหาปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและใช้แนวทางการคิดเชิงระบบช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา (อุทัย บุญประเสริฐ, ๒๕๓๙ : ๒๐)

จากความหมายของนักการศึกษา สรุปได้ว่า วิธีการเชิงระบบ (Systems approach) หมายถึง วิธีการทางความคิดที่เป็นรูปแบบ ซึ่งแสดงให้เห็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมองปัญหาอย่างองค์รวม ทั้งนี้ รูปแบบของวิธีการหาความรู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวางรูปแบบการดำเนินการ โดยต้องเกี่ยวพันกับรูปแบบปฏิบัติทั้งภายในและภายนอก โดยใช้ระบบเปิดเป็นพื้นฐานความคิด

ทฤษฎีระบบพื้นฐาน

ทฤษฎีระบบพื้นฐาน (Basic Systems Theory) ขององค์การซึ่งมี ๕ ส่วน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อม ดังภาพประกอบที่ ๔

ภาพประกอบที่ ๔

แสดงโครงสร้างของวิธีการเชิงระบบ (System Approach)

๑. **ปัจจัยป้อน (Inputs)** คือ ทรัพยากรที่เป็นบุคคล วัสดุอุปกรณ์ เงิน หรือข้อมูลที่ใช้ในการผลิตหรือการบริการ

๒. **กระบวนการแปรรูป (Transformation Process)** จากการใช้เทคโนโลยีและหน้าที่ในทางการบริหารตัวป้อนนำไปสู่กระบวนการแปรรูป ในโรงเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูเป็นส่วนหนึ่งของการแปรรูปหรือกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนกลายเป็นพลเมืองที่มีการศึกษา ซึ่งสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

๓. **ผลผลิต (Output)** ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และการบริการขององค์การ องค์การทางการศึกษาผลิตและแจกจ่ายความรู้

๔. **ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)** คือ สารสนเทศเกี่ยวกับผลผลิตหรือกระบวนการขององค์การ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกตัวป้อนระหว่างวงจรต่อไป ข้อมูลสารสนเทศเช่นนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในกระบวนการแปรรูปและผลผลิตในอนาคต

๕. **สภาพแวดล้อม (Environment)** สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบขององค์การ ได้แก่ แรงผลักดัน (Forces) ทั้งด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่มาปะทะกับองค์การ

ดังนั้น การสร้างกรอบแนวคิดให้้องค์การเป็นระบบเปิด (Open System) จึงเป็นแนวคิดรวบยอดที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของทฤษฎีระบบขององค์การที่เป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษา

ทัศนะเชิงระบบของการบริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์การปฏิบัติงานขององค์การทางการศึกษา และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกรอบแนวคิดของระบบเปิด (Open Systems Framework) เป็นเรื่องที่มีประโยชน์และสำคัญมาก ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น ๓ ประเภท คือ ตัวป้อน กระบวนการแปรรูป และ ผลผลิต สามารถช่วยให้การวิเคราะห์การปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ และยังช่วยให้ผู้บริหารเน้นความพยายามในด้านสำคัญๆ ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบ

รูปแบบระบบพื้นฐาน (Basic Systems Model) ถูกขยายออกไปเน้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างด้านต่างๆ ของระบบการบริหารการดำเนินงาน ดังภาพประกอบที่ ๕

ภาพประกอบที่ ๕

แสดงความสัมพันธ์ของวิธีการเชิงระบบ (System Approach)

ภาพประกอบข้างต้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

๑. ปัจจัยป้อน (Inputs) สภาพของสถานศึกษาที่ทำให้องค์การที่มีครูต้องการเงินเดือนสูงขึ้น สภาพการทำงานดีขึ้น มีสวัสดิการและมีความมั่นคงในอนาคต คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการอัตราการได้คืนมาจากการลงทุนสูง มีบุคลากรสนับสนุน มีการเงินและงบประมาณ และองค์ความรู้ต่างๆ ภายใต้ข้อกำหนดและระเบียบต่างๆ มาควบคุมการดำเนินงานขององค์การ มีนักเรียนต้องการหลักสูตรที่มีเนื้อหาสอดคล้องและมีประโยชน์เพื่อเตรียมตัวสำหรับอาชีพในอนาคต หรือเพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป นั่นคือ การศึกษาที่มีคุณภาพ หรือองค์การมีกลุ่มเป้าหมายอาจจะมีข้อขัดแย้งกัน หน้าที่ของผู้บริหาร คือ การบูรณาการเป้าหมายต่างๆ เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการที่ใช้การได้ เป็นต้น

๒. กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) องค์การทำการเปลี่ยนแปลงตัวป้อนจากสภาพแวดล้อมภายนอกให้เป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์ มีการทำงานบางชนิดเพื่อสร้างผลผลิตออกมา ระบบคุณค่าเพิ่ม (Value Added) ให้แก่งานในกระบวนการ (Sergiovanni, ๑๙๙๗ ; cited in Lunenburg and Ornstein, ๒๐๐๘ : ๑๘) กระบวนการแปรรูปนี้ ได้แก่ การดำเนินงานภายในขององค์การ และระบบการบริหารการดำเนินงานขององค์การ องค์ประกอบบางอย่างของระบบการบริหารการดำเนินงาน ได้แก่ ความสามารถทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านทักษะการตัดสินใจและการสื่อสาร แผนการดำเนินงาน และความสามารถในการก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษากระทำภายในโครงสร้างขององค์การจะมีผลกระทบต่อผลผลิตของสถานศึกษา

๓. ผลผลิต (Outputs) หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การจัดหาและใช้ตัวป้อนทั้งหลายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เปลี่ยนรูปตัวป้อน โดยผ่านกิจกรรมการบริหาร เช่น การจัดหาโครงสร้าง การพัฒนาวัฒนธรรม การจูงใจ การนำการตัดสินใจ การสื่อสาร การใช้การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาหลักสูตร การบริหารบุคคล และการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันเพื่อทำให้เกิดผลผลิต ในองค์การที่เป็นสถานศึกษา ผลผลิต ได้แก่ สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การปฏิบัติงานของครู ระดับความเจริญงอกงามของนักเรียนและพนักงาน การออกกลางคันของนักเรียน การออกจากงานของพนักงาน การขาดงานของพนักงาน และการขาดเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เจตคติต่อโรงเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ในที่สุด สภาพแวดล้อมภายนอกมีปฏิกริยาต่อผลผลิตเหล่านี้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ระบบข้อมูลย้อนกลับมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น ข้อมูลย้อนกลับในทางลบ อาจนำมาใช้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในแผนดำเนินการของผู้บริหาร ซึ่งในทางกลับกันจะมีผลต่อผลผลิตของสถานศึกษาในสังกัดการศึกษาเอกชน

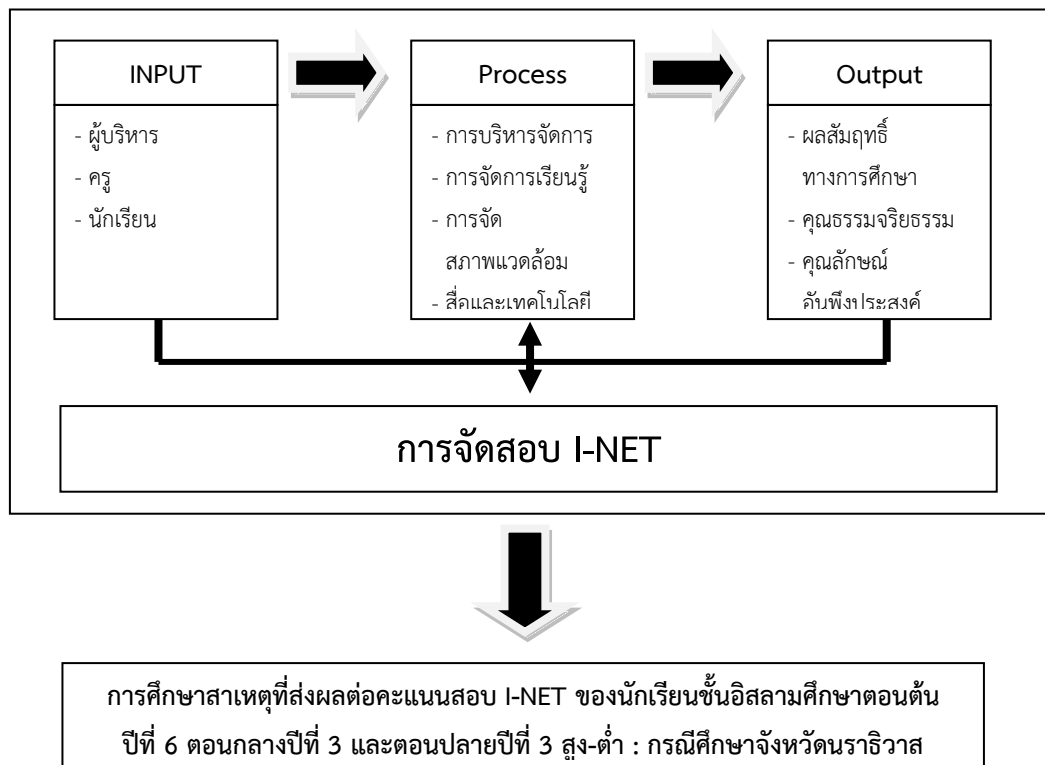
จากการทบทวนทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สาเหตุที่มีผลต่อคะแนนสอบ I-NET ประกอบด้วย ปัจจัย ๕ ด้าน คือ ปัจจัยด้านการนำเข้า (Inputs) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) ปัจจัยด้านผลผลิต (Outputs) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพบริบทรวมถึงสภาพแวดล้อม (Context and Environment) ของโรงเรียนหรือตาติกาที่ส่งนักเรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ดังตารางที่ ๑๘

ตารางที่ ๑๘ แสดงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET

ปัจจัย	รายการ
ปัจจัยด้านการนำเข้า (Inputs)	ผู้บริหาร ครู และ นักเรียน
ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process)	การบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ
ผลผลิต (Outputs)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณธรรมจริยธรรม
ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และคุณภาพนักเรียน ฯลฯ
บริบทและสภาพแวดล้อม (Context and Environment)	สภาพของโรงเรียน การสนับสนุนของหน่วยงาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคม ชมรม และชุมชน ฯลฯ
สะท้อนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET)	
สูง-ต่ำ เช่นไร	

ดังนั้น จากองค์ประกอบ ๕ ส่วน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และบริบทสภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานและสร้างเกราะป้องกันให้กับสถานศึกษา ตลอดถึงเยาวชน สามารถนำไปเชื่อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั้งสามัญและศาสนา และมีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาได้วางไว้ การปฏิบัติตนเป็นคนดีที่มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นกรอบการศึกษา สรุปได้ดังแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ ๒ กรอบแนวคิดทฤษฎี (Theoretical Framework) และกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต และคณะ (๒๕๕๑) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนากรอบหลักสูตรตาดีกาและสถาบันศึกษาปอเนาะ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการของสังคมมุสลิมเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบหลักสูตร และเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการแทรกเนื้อหาสามัญในหลักสูตรการเรียนการสอนสถาบันศึกษาปอเนาะ กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น ๘๒๐ คน แบ่งเป็น ปอเนาะ จำนวน ๔๐๐ คน ตาดีกา จำนวน ๔๐๐ คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ๒๐ คน

ผลการศึกษา หลักสูตรตาดีกา มีรายละเอียด คือ ๑. กรอบหลักสูตรตาดีกา ตาดีกาในระบบแบบต่อยอด ร้อยละ ๕๖.๘ และตาดีกาตามอัธยาศัย ร้อยละ ๓๙ ๒. โครงสร้างหลักสูตร เป็นรายวิชา ร้อยละ ๔๔ และเป็นสี่กลุ่มวิชา ร้อยละ ๓๙.๓ และ ๓. รายวิชาของตาดีกา อักลาก ฟิกฮ หะดีษ ตัฟสีร์ ภาษาอาหรับ เตาฮีด ภาษามลายู และตารีค หลักสูตรปอเนาะ คือ ๑. ลักษณะของหลักสูตรปอเนาะ สมัยใหม่ ร้อยละ ๒๔.๕ แบบเดิม ร้อยละ ๔๔.๓ และตามสมัครใจ ร้อยละ ๓๑.๒ ๒. รายวิชาของสถาบันศึกษาปอเนาะ ฟิกฮ ตะเสาวุฟ หะดีษ ตัฟสีร์ ภาษาอาหรับ เตาฮีด มลายู และตารีค/ชีเราะฮนะบะวี และ ๓. รูปแบบการจัดการศึกษาของ

ปอเนาะ ตามอัยยาคัย ร้อยละ ๖๗.๓ ในระบบ ร้อยละ ๓๑.๓ และอื่นๆ ร้อยละ ๑.๕ ๔. การสอนวิชาสามัญในปอเนาะ ไม่ต้องการ ร้อยละ ๙๕ ต้องการ ร้อยละ ๒.๕ และไม่แน่ใจ ร้อยละ ๒.๕

ข้อค้นพบ รัฐยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของตาดีกาและปอเนาะ คือ ๑. มีความพยายามที่จะนำตาดีกาและปอเนาะเข้ามาในระบบ ๒. มีการใช้งบประมาณที่สูญเปล่า และ ๓. มีช่องว่างระหว่างตาดีกา ปอเนาะ และหน่วยงานของรัฐ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ข้อเสนอแนะสำหรับตาดีกา ๑. ไม่ควรบังคับให้ตาดีกาใช้เฉพาะหลักสูตรที่จะต่อยอดกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖ เพราะจะทำให้เกิดการต่อต้านจากตาดีกาที่ต้องการใช้หลักสูตรที่เป็นไปตามอัยยาคัย ๒. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องการให้ที่ศึกษามีทักษะเบื้องต้นในการพูด อ่าน ฟัง และเขียนภาษามลายู ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของภาษามลายู ข้อเสนอแนะสำหรับปอเนาะ ๑. การสอนวิชาชีฟในปอเนาะ ให้เป็นลักษณะของทักษะชีวิต และการสอนให้เป็นแบบธรรมชาติตามอัยยาคัย และสอนด้วยภาษามลายูท้องถิ่น ๒. สถาบันศึกษาปอเนาะที่พร้อมจะพัฒนาเป็นปอเนาะสมัยใหม่ ให้มีการเรียนการสอนวิชาชีฟและวิชาสามัญได้ โดยในระยะแรกภาษาที่ใช้ขอให้ เป็นมลายูท้องถิ่น เมื่อสถาบันปอเนาะเห็นความสำคัญของวิชาชีฟ และวิชาสามัญแล้ว ค่อยเปลี่ยนเป็นการสอนด้วยภาษาอื่น ๓. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ คือ มีอัลลากที่ดี ปฏิบัติอิดาตะฮอย่างต่อเนื่อง มีความรู้เกี่ยวกับฟิฮย หะดีษ ตัฟสีร เตาฮีด และตะเสาวฟู มีทักษะการอ่าน ฟัง เขียน พูดใช้ภาษาอาหรับ อ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักตัจวีด รักษาอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิม สามารถท่องจำบางโองการของอัลกุรอาน และบางหะดีษได้ ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐ ๑. ไม่ควรนำตาดีกา และสถาบันศึกษาปอเนาะทั้งหมดเข้ามาจัดการศึกษาในระบบ ควรนำร่องเฉพาะตาดีกา และสถาบันศึกษาปอเนาะที่พร้อม และสมัครใจ ๒. กรอบหลักสูตรมีความจำเป็นสำหรับตาดีกา และสถาบันศึกษาปอเนาะ เพื่อจะได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชน ๓. การใช้หลักสูตรตาดีกาเป็นหลักสูตรที่สามารถต่อยอดกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ แต่ต้องเป็นไปตามสมัครใจของตาดีกา

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ (๒๕๕๓) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และตามหลักการศาสนาอิสลามและความต้องการของชุมชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน ๑๓๘ โรงเรียน โดยได้ศึกษาปัญหาความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แล้วนำผลสรุปไปกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านกระบวนการบริหาร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน แล้วได้คัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมพัฒนาตามรูปแบบที่กำหนด โดยอาศัยความพร้อมและความสมัครใจของผู้บริหาร จังหวัดละ ๓ โรงเรียน แต่ละจังหวัดประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ ๑ โรงเรียน รวม ๙ โรงเรียน ทั้งนี้ ได้คัดเลือกนักวิจัยร่วมปฏิบัติการจากแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ ๒ คน รวมนักวิจัยร่วม จำนวน ๑๘ คน จากนั้นนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนพร้อมกับศึกษาผลการพัฒนาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน ชุมชน และสังคม ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ คุณภาพการศึกษาที่เกิดจากระบบการบริหารจัดการ ระบบการจัดการเรียนรู้ และระบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานวิชาการ ความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครู การขาดแคลนอัตรากำลังครู การจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา ครูผู้สอนไม่มีวุฒิการศึกษาด้านการสอน และความต้องการในการเรียนของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ วัฒนธรรม ท้องถิ่น รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ

ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากขาดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

สะการिया แวโซะ (๒๕๔๙) ได้ศึกษา เรื่อง แนวโน้มการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๘ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น ๒๐ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. วิสัยทัศน์การบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ พร้อมให้ความสำคัญกับภาษาไทยที่ภาษาประจำชาติ มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการควบคู่คุณธรรม ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และจัดการศึกษาที่หลากหลาย

๒. เป้าหมายการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ พร้อมกับส่งเสริมสมานฉันท์ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” และสำนึกในความเป็นประชารัฐที่มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ

๓. ภารกิจการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ คือ ๑) บริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระอย่างมีเอกลักษณ์ เร่งพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ๒) บริหารงานบุคคลที่มุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมกับดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัดโดยอิสระของโรงเรียนภายใต้กฎเกณฑ์ของรัฐ มีครูเพียงพอ และผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ๓) บริหารงานการเงินด้วยแผนพัฒนาคุณภาพเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนา โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินครอบคลุมครูสอนวิชาศาสนาและครูสอนวิชาสามัญ พร้อมทั้งระบบการตรวจสอบที่รัดกุมจากรัฐ ต้องให้ครูได้รับเงินเดือนตรงตามวุฒิและสิทธิอื่นๆ ตามกฎหมาย และ ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป จัดบริการสาธารณูปโภค เช่น บริการน้ำดื่มที่สะอาด ห้องน้ำ ห้องส้วมที่ถูกสุขอนามัย บริการอาหารกลางวัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนอย่างเหมาะสม และมีแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพ

๔. โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรปรับปรุงระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีกลุ่มงานหลัก คือ กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนสามัญ กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และกลุ่มงานบริหารทั่วไป พร้อมกับปรับโครงสร้างการบริหารงานการศึกษาเอกชนทั้งระบบอย่างเหมาะสม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม โดยส่วนกลางให้จัดตั้งศูนย์บริหารการศึกษาอิสลาม ที่มีสำนักจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการกลางอิสลาม ศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(ส.ช.) อยู่ในโครงสร้างการบริหาร หรือมีองค์กรหลักที่ดูแลการศึกษาเอกชนทั้งระบบ คือ กองสามัญศึกษา และกองอิสลามศึกษา ที่ดูแลควบคุมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันศึกษาปอเนาะ สำหรับส่วนภูมิภาคมีสำนักตรวจราชการที่มีส.ช. ประจำเขตตรวจราชการ ควบคุมศูนย์ประสานงานการบริหารการศึกษาเอกชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีกระจายอำนาจการบริหาร พร้อมกับให้บทบาทกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือมีองค์กรกลางทำหน้าที่บริหารงานวิชาการ งบประมาณบุคลากร และงานบริหารทั่วไป โดยให้โรงเรียนมีหน้าที่ในด้านการจัดการเรียนการสอน

บุรีชัย ดอเลาะ (๒๕๕๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนและแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียน จังหวัดปัตตานี ใน ๔ ด้าน คือ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรอิสลามศึกษา จำนวน ๒๔๐ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานีตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ที่มีปัญหามากที่สุดคือหลักสูตรไม่ค่อยรัดกุม เนื้อหาน้อยเกินไป ไม่มีงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อทำการปรับปรุงต่อไป ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูอิสลามศึกษาบางคนขาดจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน นักเรียนบางคนยังไม่มีหนังสือเรียนอิสลามศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลครูอิสลามศึกษาบางคนไม่ดำเนินการวัดผลและประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง

๒. สภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานีตามความเห็นของครูอิสลามศึกษาพบว่า ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เนื้อหาในแต่ละบทไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน ไม่รัดกุม และมีเนื้อหาในภาพรวมน้อยเกินไป ด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ด้านสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดประเมินผล รูปแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่หลากหลาย

มูฮัมมัดนาเซ สามะ (๒๕๕๑) ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตรจังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา เปรียบเทียบและหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตรจังหวัดยะลา ด้านการวางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๑๐ คน และประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามคือ ครูอิสลามศึกษา จำนวน ๑๐๖ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาพบว่า ด้านการวางแผนการสอน ครูอิสลามศึกษาไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นของตนเอง ไม่มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน และด้านสื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน

๒. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูอิสลามศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนการสอนที่มีปัญหามากที่สุด คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรไม่ชัดเจนจึงเกิดความยุ่งยากในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการดำเนินการสอนที่มีปัญหามากที่สุด คือ ขาดเทคนิคจิตวิทยาและประสบการณ์ที่สามารถดึงดูดให้นักเรียนสนใจอยากเรียนในบทเรียนมากขึ้น ด้านสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหามากที่สุด คือ งบประมาณมีไม่เพียงพอในการผลิตสื่อให้มีความหลากหลายและมีความทันสมัย และด้านการวัดและประเมินผลที่มีปัญหามากที่สุดคือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญไม่ตระหนักต่อการวัดและประเมินผลรายวิชาอิสลามศึกษา

๓. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนการสอนคือ หลักสูตรไม่ชัดเจน บางสาระใช้หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในขณะอีกโรงเรียนหนึ่งใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงขาดความเป็นเอกภาพในการใช้หลักสูตรยากต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ครูอิสลามศึกษาส่วนใหญ่จะใช้วิธีการ

สอนแบบเดิมๆ โดยยึดหนังสือเป็นหลัก อธิบายตามหนังสือเป็นส่วนใหญ่ ขาดเทคนิคที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูอิสลามศึกษาไม่ค่อยใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนหรือใช้สื่อแบบเดิมๆ สื่อมีน้อย และไม่ตรงกับเนื้อหาสาระที่สอน ขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการวัดและประเมินผล วิธีการวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจน ครูอิสลามศึกษาบางคนยังขาดเทคนิคและประสบการณ์ในการสร้างเครื่องมือหรือแบบทดสอบ

นิตยา มีสเยาะ(๒๕๔๕) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา ในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ๑.ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา ในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้าน พบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในชุมชนมุสลิม จังหวัดฉะเชิงเทราโดยรวมและด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อปัญหามากกว่าครูผู้สอนอิสลามศึกษากว่าด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

ดำรง เสตสัน (๒๕๔๕) ได้ทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่า สภาพการส่งเสริมการเรียนวิชาอิสลามศึกษาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรด้านอาคารสถานที่ และด้านสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เว้นแต่ด้านกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการส่งเสริมการสอนวิชาอิสลามศึกษาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมด้านบุคลากร และด้านสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับน้อย เว้นแต่ด้านงบประมาณ และด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง

อัยยะ มาลีณี (๒๕๔๖) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสตูล พบว่า หลักการและจุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยมุสลิมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงสอดคล้องกับสภาพ และการแก้ปัญหาในด้านการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ส่วนองค์ประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ด้านบุคลากรมีความเหมาะสม แต่ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อมีไม่เพียงพอ ขาดความหลากหลายซึ่งจะมีผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนหากอุปกรณ์ งบประมาณ และสื่ออื่นๆ ไม่พอ องค์ประกอบด้านกระบวนการ พบว่า การประเมินผลการเรียนและการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คือมีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการวัดผลประเมินผลและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน มีการส่งเสริมการวางแผนเตรียมการต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ในส่วนของการนิเทศติดตามและประเมินผล ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง และส่วนของผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วมในหลักสูตรยังมีน้อยมาก โรงเรียนยังไม่เปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใดนัก องค์ประกอบด้านผลผลิตพบว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คือ บุคลากรได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นที่น่าพอใจนักเรียนมีค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนด สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำตามแบบอย่างและเป็นแบบอย่างที่ดีได้ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ ๗๖.๒๐

เฉลิมพล และชั้น (๒๕๔๙) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง พบว่า สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตภาคกลาง ตามความเห็นของครูพบว่าในภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางและตามความเห็นของนักเรียนพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด ยกเว้นด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง และด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ตามความเห็นของครูที่มีอายุระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตภาคกลาง ตามความเห็นของนักเรียนที่มีเพศและการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ยกเว้นนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

อัปดุลชอเมะ โต๊ะอาลิม (๒๕๕๐) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ของวิทยาการอิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาปัญหาเปรียบเทียบปัญหา รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ใน ๓ ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑๒ คน หัวหน้างานวิชาการ ๑๒ คน และกลุ่มตัวอย่างอื่น ๖๐ คน ในการตอบแบบสอบถาม คือ วิทยาการอิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปัตตานี ๑๗๘ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ตามความคิดเห็นของวิทยาการสอนศาสนาอิสลามพบว่าด้านการบริหารหลักสูตร ควรกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากขึ้นด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมนิทรรศการให้นักเรียนอิสลามศึกษาได้ศึกษาอย่างเต็มที่และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียนการสอน เช่น แบบเรียนแผ่นดิสก์ วีซีดี ดีวีดี และสไลด์ เป็นต้น

๒. ระดับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ด้านการบริหารหลักสูตรหลักสูตรไม่ค่อยเหมาะสมกับนักเรียนที่มีพื้นฐานศาสนาน้อยโดยเฉพาะนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่ไม่ค่อยมีพื้นฐานด้านศาสนาต้องใช้เวลายาวนาน ไม่มีคู่มือครูและตำราที่ใช้ในการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนวิชาอิสลามศึกษาครบทุกสาระวิชาแต่ไม่ตามสาระที่กำหนดในหลักสูตร ๑๐๐ % ทั้งนี้อิงกับนักเรียน ขาดหนังสือประกอบการเรียนการสอนทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรโรงเรียนได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้วิทยาการอิสลามเข้ารับการอบรมและสัมมนา

๓. ระดับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ตามความคิดเห็นของนักวิชาการพบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร หลักสูตรยังไม่เหมาะสมเพราะเนื้อหาของหลักสูตรมีมากเกินไป แต่มีเวลาเรียนเพียง ๒ คาบ/สัปดาห์ ซึ่งไม่สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนให้ครบตามเนื้อหาของหลักสูตรได้ ด้านการจัดการเรียนการสอน รายละเอียดของเนื้อหาเน้นวิชาการมากเกินไป ไม่ค่อยมีเวลาให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและด้านด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร มีการสนับสนุนให้มีการทดลองนำความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการสอนอิสลามศึกษาจากปัญหาดังกล่าวได้รับข้อเสนอแนะจากวิทยากรอิสลามศึกษา คือ ควรกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากขึ้น จัดกิจกรรมนิทรรศการให้นักเรียนอิสลามศึกษาได้ศึกษาอย่างเต็มที่ ควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษา และควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อเอกสาร หนังสือประกอบการค้นคว้า อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่ทันสมัยเช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา
ตอนต้นปีที่ ๖ ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ : กรณีศึกษาจังหวัด
นราธิวาส มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ แหล่งข้อมูล
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ แหล่งข้อมูล

๑. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล มีดังนี้

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าด้วยตนเอง โดย
การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion) ผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ผู้แทนชมรมตาดีกา ประธานศูนย์ฯ (ตาดีกา) ผู้สอนศูนย์ (ตาดีกา) ผู้เกี่ยวข้อง และนักเรียนของสถานศึกษา
เอกชนที่เข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้จากการศึกษา
ค้นคว้าจากตำรา หนังสือ รวมถึงการศึกษาคะแนนผลการทดสอบ I-NET ย้อนหลัง ๓ ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา
๒๕๕๒ - ๒๕๕๔ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การเลือกแหล่งข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้
กลุ่มที่ ๑ เลือก ตาดีกาและโรงเรียน เพื่อศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็น
ตาดีกา และโรงเรียน ที่มีคะแนนการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ สูงสุด อยู่ใน ๑๐ อันดับแรก คือ
ประเภท ตาดีกา ๑๐ อันดับ และประเภทโรงเรียน ๑๐ อันดับ

กลุ่มที่ ๒ เลือก ตาดีกาและโรงเรียน เพื่อศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็น
ตาดีกา และโรงเรียน ที่มีคะแนนการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ต่ำสุด อยู่ใน ๑๐ อันดับสุดท้าย คือ
ประเภท ตาดีกา ๑๐ อันดับ และประเภทโรงเรียน ๑๐ อันดับ

รายละเอียดของข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่เป็นแหล่งข้อมูล
จำแนกตามกลุ่มคะแนน ปีการศึกษา ๒๕๕๔

อำเภอ	กลุ่มคะแนน		รวม
	สูง	ต่ำ	
จะนะ	๗	๑	๘
ตากใบ	๑	๓	๔
สุโหงโโก-ลก	๐	๔	๔
สุโหงปาดี	๒	๐	๒
เมือง	๐	๑	๑
รือเสาะ	๐	๑	๑
รวม	๑๐	๑๐	๒๐

หมายเหตุ จำนวนตาดีกาที่มีผู้เรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวนทั้งสิ้น ๓๓๗ ศูนย์

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เป็นแหล่งข้อมูล
จำแนกตามอำเภอและกลุ่มคะแนน ปีการศึกษา ๒๕๕๔

อำเภอ	กลุ่มคะแนน		รวม
	สูง	ต่ำ	
เมือง	๒	๓	๕
ระแงะ	๔	๐	๔
บาเจาะ	๐	๓	๓
สุโหงปาดี	๑	๑	๒
เจาะไอร้อง	๑	๑	๒
แว้ง	๒	๐	๒
รือเสาะ	๐	๒	๒
รวม	๑๐	๑๐	๒๐

หมายเหตุ จำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวนทั้งสิ้น ๔๔ โรงเรียน

รายละเอียดการกำหนดผู้ให้ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย

๑) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง คือ นายกสภาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
หรือผู้แทน และประธานชมรมตาดีกา หรือผู้แทน ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ประธาน
ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

๒) ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา ในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษา
ตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา จำนวนตาดีกา และโรงเรียน ละ ๑ คน

๓) นักเรียนที่เคยสอบ I-NET มาแล้ว ๒ ครั้ง ระหว่างปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔ คณะผู้วิจัยดำเนินการ โดยการสอบถามข้อมูลจากทางโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ เพื่อกำหนดนักเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย เป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวนโรงเรียนละ ๓ คน หรือระดับชั้นละ ๑ คน ดังตารางที่ ๒๑

ตารางที่ ๒๑ แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เป็นแหล่งข้อมูล จำแนกตามอำเภอและกลุ่มคะแนน ปีการศึกษา ๒๕๕๔

อำเภอ	กลุ่มคะแนน		รวม
	สูง	ต่ำ	
เมือง	๖	๙	๑๕
ระแงะ	๑๒	๐	๑๒
บาเจาะ	๐	๙	๙
สุไหงปาดี	๓	๓	๖
เจาะไอร้อง	๓	๓	๖
แว้ง	๖	๐	๖
รือเสาะ	๐	๖	๖
รวม	๓๐	๓๐	๖๐

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ๑) ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ๒) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้แทนชมรมตาดีกา ประธานตาดีกา ผู้สอนตาดีกา ผู้เกี่ยวข้อง ส่วนกลุ่มนักเรียนใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ สร้างคำถามหลักๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มีการนัดหมายบุคคลที่สัมภาษณ์ พบผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงสัมภาษณ์ไว้ และบันทึกการให้สัมภาษณ์

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีพรรณนาข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้คะแนน I-NET ของนักเรียน สูง-ต่ำ และสร้างข้อสรุปอุปนัย

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ : กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็น ๒ ตอน โดยตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตาดีกา และโรงเรียน ของผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้แทนชมรมตาดีกา ประธานศูนย์ฯ (ตาดีกา) ผู้สอนศูนย์ (ตาดีกา) ผู้เกี่ยวข้อง และนักเรียน ส่วนตอนที่ ๒ เป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ซึ่งรายละเอียดของการนำเสนอมีดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย

๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของ ตาดีกา และโรงเรียน

๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

๑.๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้แทนชมรมตาดีกา
ประธานศูนย์ฯ (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส และผู้เกี่ยวข้อง

๑.๒.๒ ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอน

๑.๒.๓ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ตอนที่ ๒ ข้อมูลสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ประกอบด้วย

๒.๑ ด้านปัจจัยนำเข้า

๒.๑.๑ ด้านผู้บริหาร

๒.๑.๒ ด้านครูผู้สอน

๒.๑.๓ ด้านตัวนักเรียน

๒.๒ ด้านกระบวนการและการจัดการ

๒.๒.๑ หลักสูตรอิสลามศึกษา

๒.๒.๒ ด้านกระบวนการจัดการและการจัดการเรียนการสอน

๒.๓ ด้านผลผลิต

- ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมจริยธรรม

๒.๔ ด้านข้อมูลย้อนกลับ

- ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์กับชุมชน และคุณภาพผู้เรียน

๒.๕ ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม

๒.๕.๑ นโยบายการจัดสอบ I-NET

๒.๕.๒ การประชาสัมพันธ์และผลการทดสอบต่อผู้เรียน

๒.๕.๓ การพัฒนาแบบทดสอบ/การออกข้อสอบ/ความยากง่าย

จากผลการศึกษาระบบเหตุเชิงระบบที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ได้ข้อสรุปดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของตาติกา และโรงเรียน

ตาติกา และโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนราธิวาส ที่มีผลการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ในกลุ่มคะแนนสูง จำนวน ๒๐ แห่ง แบ่งเป็นตาติกา ๑๐ แห่ง และโรงเรียน ๑๐ แห่ง และกลุ่มคะแนนต่ำ จำนวน ๒๐ แห่ง แบ่งเป็นตาติกา ๑๐ แห่ง และโรงเรียน ๑๐ แห่ง รวมตาติกาและโรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๐ แห่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๑.๑ กลุ่มคะแนนสูง

๑.๑.๑.๑ **ตาติกาที่มีผลสอบ ๑๐ อันดับแรก** สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส แยกเป็นตาติกาที่ตั้งอยู่ในอำเภอจะนะ จำนวน ๗ ศูนย์ อำเภอสุไหงปาดี จำนวน ๒ ศูนย์ และอำเภอตากใบ จำนวน ๑ ศูนย์ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๐ ศูนย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) ตาติกา (๑) ตั้งอยู่ในตำบลจะนะ อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๑ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๗๕.๕๖ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๓ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๗๖ คน เป็นชาย จำนวน ๙๖ คน และเป็นหญิง จำนวน ๘๐ คน

๒) ตาติกา (๒) ตั้งอยู่ในตำบลช้างเผือก อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๒ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๖.๖๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑ คน มีบุคลากร จำนวน ๓ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒ คน เป็นชาย จำนวน ๓ คน หญิงไม่มี และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๘๕ คน เป็นชาย จำนวน ๔๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๓๗ คน

๓) ตาติกา (๓) ตั้งอยู่ในตำบลจะนะ อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๓ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๔.๑๑ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๓ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๔๗ คน เป็นชาย จำนวน ๙๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๕๕ คน

๔) ตาติกา (๔) ตั้งอยู่ในตำบลดุซงญอ อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๔ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๓.๔๙ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๖ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๓ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๙ คน เป็นชาย จำนวน ๖๗ คน และเป็นหญิง จำนวน ๖๒ คน

๕) ตาติกา (๕) ตั้งอยู่ในตำบลดุซงญอ อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๕ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๓.๓๓ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๐ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๒๐๙ คน เป็นชาย จำนวน ๑๑๐ คน และเป็นหญิง จำนวน ๙๙ คน

๖) ตาติกา (๖) ตั้งอยู่ในตำบลดุซงญอ อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๖ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๒.๒๖ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๒๑ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย ๓ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๗๕ คน เป็นชาย จำนวน ๘๓ คน และเป็นหญิง จำนวน ๙๒ คน

๗) ตาติกา (๗) ตั้งอยู่ในตำบลเกาะสะท้อน อำเภอตากใบ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๗ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๑.๙๖ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน เป็นชาย ๔ คน เป็นหญิงไม่มี และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๕ คน เป็นชาย จำนวน ๖๐ คน และเป็นหญิง จำนวน ๖๕ คน

๘) ตาติกา (๘) ตั้งอยู่ในตำบลช้างเผือก อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๘ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๑.๗๓ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน แยกเป็นชาย จำนวน ๓ คน เป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๔๒ คน เป็นชาย จำนวน ๗๐ คน และเป็นหญิง จำนวน ๗๒ คน

๙) ตาติกา (๙) ตั้งอยู่ในตำบลปะลู่ อำเภอสุไหงปาตี มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๙ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๑.๑๘ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๖ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน ประธานศูนย์ฯ ตาติกา ไม่มีความเกี่ยวข้อง ผู้สอน จำนวน ๔ คน เป็นชายไม่มี เป็นหญิง จำนวน ๔ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๔๔ คน เป็นชาย จำนวน ๗๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๗๒ คน

๑๐) ตาติกา (๑๐) ตั้งอยู่ในตำบลปะลู่ อำเภอสุไหงปาตี มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๑๐ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๑.๑๐ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒ คน เป็นชาย จำนวน ๓ คน เป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๕ คน เป็นชาย จำนวน ๕๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๖๖ คน

๑.๑.๑.๒ โรงเรียนมีผลสอบ ๑๐ อันดับแรก สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จำนวน ๒ โรงเรียน อำเภอระแงะ จำนวน ๔ โรงเรียน อำเภอสุไหงปาตี จำนวน ๑ โรงเรียน อำเภอเจาะไอร้อง จำนวน ๑ โรงเรียน และอำเภอแว้ง จำนวน ๒ โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๐ โรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) โรงเรียน (๑) ตั้งอยู่ในตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๑ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๖๒.๓๙ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๑ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๓ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๒๘ คน เป็นชาย จำนวน ๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑๙ คน

๒) โรงเรียน (๒) ตั้งอยู่ในตำบลบางนาค อำเภอเมือง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๒ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๕๕.๔๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๒๓๑ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๑๖ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๑๕ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๓๘ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๗๘ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๔,๓๔๖ คน เป็นชาย จำนวน ๑,๒๘๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๓,๐๕๗ คน

๓) โรงเรียน (๓) ตั้งอยู่ในตำบลบุกิต อำเภอเจาะไอร้อง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๓ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๕๔.๕๘ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๓ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๒ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๑๓ คน และจากต่างประเทศ ไม่มี และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๗๙ คน เป็นชาย จำนวน ๘๖ คน และเป็นหญิง จำนวน ๙๓ คน

๔) โรงเรียน (๔) ตั้งอยู่ในตำบลแว้ง อำเภอแว้ง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๔ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๕๔.๐๘ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๒๕ คน มีบุคลากร จำนวน ๓๐ คน มีตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒๙ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๒๗ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๓ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๓๘๔ คน เป็นชาย จำนวน ๑๘๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑๙๖ คน

๕) โรงเรียน (๕) ตั้งอยู่ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๕ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๕๑.๒๕ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๒ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๐ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๙ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๘ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๙๒ คน แยกเป็นชาย จำนวน ๖๔ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒๘ คน

๖) โรงเรียน (๖) ตั้งอยู่ในตำบลแว้ง อำเภอแว้ง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๖ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๕๐.๘๐ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๓๐ คน มีบุคลากร จำนวน ๗๕ คน มีตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๗๔ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๔๘ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๒๗ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑,๗๗๘ คน เป็นชาย จำนวน ๖๓๔ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑,๑๔๔ คน

๗) โรงเรียน (๗) ตั้งอยู่ในตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๗ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๔๗.๔๑ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓๕ คน มีบุคลากร จำนวน ๓๓ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓๒ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๒๒ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๑๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๖๗๒ คน เป็นชาย จำนวน ๒๖๗ คน และเป็นหญิง จำนวน ๔๐๕ คน

๘) โรงเรียน (๘) ตั้งอยู่ในตำบลสากอ อำเภอสุไหงปาดี มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๘ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๔๖.๔๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๑ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๐ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๙ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๒๕๖ คน เป็นชาย จำนวน ๑๑๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑๓๘ คน

๙) โรงเรียน (๙) ตั้งอยู่ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๙ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๔๖.๐๖ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๔๖๑ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๗๑ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๗๐ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๙๕ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๗๖ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๔,๘๑๗ คน เป็นชาย จำนวน ๑,๗๕๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๓,๐๕๘ คน

๑๐) โรงเรียน (๑๐) ตั้งอยู่ในตำบลบางปอ อำเภอเมือง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๑๐ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๔๕.๓๙ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๒๕ คน มีบุคลากร จำนวน ๓๕ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓๔ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๑๖ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๑๙ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๕๖๗ คน เป็นชาย จำนวน ๓๒๖ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒๔๑ คน

๑.๑.๒ กลุ่มคะแนนต่ำ

๑.๑.๒.๑ ตาติกาที่มีผลสอบ ๑๐ อันดับสุดท้าย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส แยกเป็นตาติกาที่ตั้งอยู่ในอำเภอจะแนะ จำนวน ๑ ศูนย์ อำเภอตากใบ จำนวน ๓ ศูนย์ อำเภอสุไหงโก-ลก จำนวน ๔ ศูนย์ อำเภอเมือง จำนวน ๑ ศูนย์ และอำเภอริอเสาะ จำนวน ๑ ศูนย์ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๐ ศูนย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) ตาติกา (๑) ตั้งอยู่ในตำบลสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงโก-ลก มีผลสอบเป็นอันดับสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๐.๔๑ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๖ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๑ คน และเป็นหญิง จำนวน ๓ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๕๒ คน เป็นชาย จำนวน ๖๗ คน และเป็นหญิง จำนวน ๘๕ คน

๒) ตาติกา (๒) ตั้งอยู่ในตำบลปาเสมัส อำเภอสุไหงโก-ลก มีผลสอบเป็นอันดับรองสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๒.๙๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๒ คน มีบุคลากร จำนวน ๓ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๑ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๐๘ คน เป็นชาย จำนวน ๔๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๖๐ คน

๓) ตาติกา (๓) ตั้งอยู่ในตำบลมะนังตายอ อำเภอเมือง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๓ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๕.๓๘ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๙ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๖ คน เป็นชาย จำนวน ๕๑ คน และเป็นหญิง จำนวน ๗๕ คน

๔) ตาติกา (๔) ตั้งอยู่ในตำบลข้างเผือก อำเภอจะแนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๔ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๖.๖๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๑๓๐ คน เป็นชาย จำนวน ๖๕ คน และเป็นหญิง จำนวน ๖๕ คน

๕) ตาติกา (๕) ตั้งอยู่ในตำบลลาโละ อำเภอริอเสาะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๕ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๖.๘๕ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๔ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๑ คน และเป็นหญิง จำนวน ๓ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๒๗ คน เป็นชาย จำนวน ๖๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๕๙ คน

๖) ตาติกา (๖) ตั้งอยู่ในตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๖ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๙.๒๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๙ คน มีบุคลากร จำนวน ๓ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๙๔ คน แยกเป็นชาย จำนวน ๔๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๔๖ คน

๗) ตาติกา (๗) ตั้งอยู่ในตำบลปาลาเสมัส อำเภอสุโขทัย-ลก มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๗ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๙.๖๒ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๓๔ คน เป็นชาย จำนวน ๗๐ คน และเป็นหญิง จำนวน ๖๔ คน

๘) ตาติกา (๘) ตั้งอยู่ในตำบลโตะลือแบ อำเภอสุโขทัย-ลก มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๘ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๙.๙๔ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓๒ คน มีบุคลากร จำนวน ๔ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๖๖ คน เป็นชาย จำนวน ๘๔ คน และเป็นหญิง จำนวน ๘๒ คน

๙) ตาติกา (๙) ตั้งอยู่ในตำบลพร่อน อำเภอตากใบ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๙ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๑๙.๙๔ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๘ คน มีบุคลากร จำนวน ๓ คน มีตำแหน่งประธานศูนย์ฯ ตาติกา จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒ คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน ๓ คน หญิงไม่มี และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๘๒ คน เป็นชาย จำนวน ๔๒ คน และเป็นหญิง จำนวน ๔๐ คน

๑๐) ตาติกา (๑๐) ตั้งอยู่ในตำบลจะนะ อำเภอจะนะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๑๐ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๒๐.๓๓ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๙ คน มีบุคลากร จำนวน ๓ คน ประธานศูนย์ฯ ตาติกา ไม่เกี่ยวข้อง มีผู้สอน จำนวน ๓ คน ชายไม่มี และเป็นหญิง จำนวน ๓ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๘๓ คน เป็นชาย จำนวน ๔๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๓๕ คน

๑.๑.๒.๒ โรงเรียนมีผลสอบ ๑๐ อันดับสุดท้าย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส แยกเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จำนวน ๓ โรงเรียน อำเภอบาเจาะ จำนวน ๓ โรงเรียน อำเภอสุโขทัย จำนวน ๑ โรงเรียน อำเภอเจาะไอร้อง จำนวน ๑ โรงเรียน และอำเภอเรือเสาะ จำนวน ๒ โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๐ โรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) โรงเรียน (๑) ตั้งอยู่ในตำบลเรือเสาะ อำเภอเรือเสาะ มีผลสอบเป็นอันดับสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๒๔.๔๔ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๑๖ คน มีบุคลากร จำนวน ๔๐ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๓๙ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๒๖ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๑๔ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๗๓๒ คน เป็นชาย จำนวน ๒๗๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๔๕๔ คน

๒) โรงเรียน (๒) ตั้งอยู่ในตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ มีผลสอบเป็นอันดับรองสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๒๘.๑๕ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓๖ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๐ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๙ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๘ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๒๔๙ คน เป็นชาย จำนวน ๑๒๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑๒๑ คน

๓) โรงเรียน (๓) ตั้งอยู่ในตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๓ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๑.๖๗ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๘๙ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๙ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๘ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๑๘ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๕๓๖ คน เป็นชาย จำนวน ๒๓๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒๙๗ คน

๔) โรงเรียน (๔) ตั้งอยู่ในตำบลลำภู อำเภอเมือง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๔ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๒.๘๘ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๘ คน มีบุคลากร จำนวน ๙ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๘ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๘ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๐๑ คน เป็นชาย จำนวน ๔๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๕๒ คน

๕) โรงเรียน (๕) ตั้งอยู่ในตำบลเวียง อำเภอศรีสาคร มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๕ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๒.๙๑ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๓ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๓ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๒ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๑๓ คน และจากต่างประเทศ ไม่มี และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๘๘ คน เป็นชาย จำนวน ๑๐๗ คน และเป็นหญิง จำนวน ๘๑ คน

๖) โรงเรียน (๖) ตั้งอยู่ในตำบลบาเรใต้ อำเภอบาเจาะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๖ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๓.๓๙ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๑๒ คน มีบุคลากร จำนวน ๙ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๘ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๗ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๐๕ คน เป็นชาย จำนวน ๗๗ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒๘ คน

๗) โรงเรียน (๗) ตั้งอยู่ในตำบลมะนังตายอ อำเภอเมือง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๗ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๔.๒๙ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓ คน มีบุคลากร จำนวน ๒๐ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๑๙ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๑๙ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๑ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๔๔๒ คน เป็นชาย จำนวน ๒๙๙ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑๔๓ คน

๘) โรงเรียน (๘) ตั้งอยู่ในตำบลลูโบะสาวอ อำเภอบาเจาะ มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๘ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๔.๕๒ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๓๕ คน มีบุคลากร จำนวน ๒๔ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๒๓ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๒๔ คน และจากต่างประเทศ ไม่มี และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๕๐๓ คน เป็นชาย จำนวน ๒๕๔ คน และเป็นหญิง จำนวน ๒๔๙ คน

๙) โรงเรียน (๙) ตั้งอยู่ในตำบลมะนังตายอ อำเภอเมือง มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๙ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๔.๕๘ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๕๓ คน มีบุคลากร จำนวน ๑๐ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๙ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๓ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๗ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๓๘๑ คน เป็นชาย จำนวน ๒๐๔ คน และเป็นหญิง จำนวน ๑๗๗ คน

๑๐) โรงเรียน (๑๐) ตั้งอยู่ในตำบลริโก อำเภอสุไหงปาดี มีผลสอบเป็นอันดับที่ ๑๐ จากสุดท้าย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ๓๕.๔๕ โดยมีผู้เข้าสอบ จำนวน ๒๗ คน มีบุคลากร จำนวน ๗ คน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน ผู้สอน จำนวน ๖ คน จบการศึกษาด้านศาสนาจากในประเทศ จำนวน ๕ คน และจากต่างประเทศ จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๗๔ คน เป็นชาย จำนวน ๙๘ คน และเป็นหญิง จำนวน ๗๖ คน

๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๔ คน เป็นเพศชาย จำนวน ๓๗ คน เพศหญิง จำนวน ๗ คน มีอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี จำนวน ๑๖ คน อายุ ๔๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๘ คน และอายุสูงกว่า ๕๐ ปี จำนวน ๑๐ คน จบปริญญาตรี จำนวน ๒๔ คน จบปริญญาโท จำนวน ๔ คน และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๖ คน ทั้งนี้ มีประสบการณ์ในการบริหารต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑๖ คน และ ๑๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๘ ปี โดยผู้บริหารที่ให้ข้อมูลมีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑๕ คน ประธานศูนย์ฯ ตาดีกา จำนวน ๑๑ คน และอื่นๆ จำนวน ๑๘ คน ซึ่งสามารถแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายการ ดังตารางที่ ๒๒

ตารางที่ ๒๒ แสดงจำนวนผู้บริหารที่ให้ข้อมูล จำแนกตามรายการที่กำหนด

ที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	เพศ		
	ชาย	๓๗	๘๔.๐๙
	หญิง	๗	๑๕.๙๐
	อายุ		
	ต่ำกว่า ๔๐ ปี	๒	๔.๕๔
	๔๐-๕๐ ปี	๑๘	๔๐.๙๐
	สูงกว่า ๕๐ ปี	๑๐	๒๒.๗๒
	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๖	๓๖.๓๖
	ปริญญาตรี	๒๔	๕๔.๕๔
	ปริญญาโท	๔	๙.๐๙
	ประสบการณ์		
	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๑๖	๓๖.๓๖
	๑๐-๑๕ ปี	๑๕	๓๔.๐๙
	สูงกว่า ๑๕ ปี	๙	๒๐.๒๔
	ตำแหน่ง		
	ผู้อำนวยการ	๑๕	๓๔.๐๙
	ประธานศูนย์ฯ	๑๑	๒๕.๐๐
	อื่นๆ	๑๘	๔๐.๙๐

๑.๓ ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอน

ครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน ๔๐ คน เป็นเพศชาย จำนวน ๑๒ คน เพศหญิง จำนวน ๒๘ คน โดยจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๘ คน ปริญญาตรี จำนวน ๒๒ คน ทั้งนี้ มีอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี จำนวน ๑๓ คน และอายุ ๔๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๗ คน มีประสบการณ์ทางการสอนต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑๗ คน และประสบการณ์ทางการสอน ๑๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๓ คน และมีตำแหน่งฝ่ายวิชาการ จำนวน ๒๕ คน และผู้สอนทั่วไป ๑๕ คน ซึ่งสามารถแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายการ ดังตารางที่ ๒๓

ตารางที่ ๒๓ แสดงจำนวนครูผู้สอนที่ให้ข้อมูล จำแนกตามรายการที่กำหนด

ที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	เพศ		
	ชาย	๑๒	๓๐.๐๐
	หญิง	๒๘	๗๐.๐๐
	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๘	๔๕.๐๐
	ปริญญาตรี	๒๒	๕๕.๐๐
	ปริญญาโท	๐	๐.๐๐
	อายุ		
	ต่ำกว่า ๔๐ ปี	๑๓	๓๒.๕๐
	๔๐-๕๐ ปี	๑๗	๔๕.๕๐
	สูงกว่า ๕๐ ปี	๑๐	๒๕.๐๐
	ประสบการณ์		
	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๑๗	๔๒.๕๐
	๑๐-๑๕ ปี	๑๓	๔๒.๕๐
	สูงกว่า ๑๕ ปี	๑๐	๒๕.๐๐
	ตำแหน่ง		
	ฝ่ายวิชาการ	๒๕	๖๒.๕๐
	ผู้สอน	๑๕	๓๗.๕๐

๑.๔ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

นักเรียนที่ให้ข้อมูลเป็นนักเรียนที่กำลังเรียน ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มคะแนนสูง ๑๐ โรงเรียน และกลุ่มคะแนนต่ำ ๑๐ โรงเรียน รวมเป็น ๒๐ โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง ๓ ระดับ เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๕๒ คน แยกเป็นนักเรียนชาย จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓๑ และนักเรียนหญิง จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๖๙ ซึ่งเป็นผู้เรียนที่เรียนและเคยสอบ I-NET จากตาดีกาเป็นส่วนใหญ่ แสดงได้ดังตารางที่ ๒๔

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนนักเรียนที่ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ กลุ่มคะแนนสูงและต่ำ

ระดับการศึกษา	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น	๔	๗.๖๙	๗	๑๓.๔๖	๑๑	๒๑.๑๕
ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง	๑๑	๒๑.๑๕	๑๕	๒๘.๘๕	๒๖	๕๐.๐๐
ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย	๗	๑๓.๔๖	๘	๑๕.๓๘	๑๕	๒๘.๘๕
รวมทั้งสิ้น	๒๒	๔๒.๓๑	๓๐	๕๗.๖๙	๕๒	๑๐๐.๐๐

ตอนที่ ๒ สาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ

คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ ส่วนที่ ๑ ตาติกา มีสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ดังนี้

(๑) ด้านปัจจัยนำเข้า

๑) ด้านผู้บริหาร

ตาติกา ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่มีแผนการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการของตาติกา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น แต่นโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET จะหลากหลายและไม่ค่อยชัดเจน ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....ตาติกามีแผนให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาที่กำหนด ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติ ศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน ตามเป้าหมายของตาติกา และรวมถึงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ในแต่ละปี โดยจัดให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมตัวนักเรียน โดยรวมกลุ่มกันระหว่างตาติกาต่างๆ บ้าง หรือร่วมมือกับชมรมตาติกาในระดับอำเภอบ้าง” (ผู้บริหารตาติกา กลุ่มคะแนนสูง: ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.สุไหงปาตี และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“.....ตาติกามีแนวคิดหรือแผนให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรที่กำหนด ซึ่งรวมถึงผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ในแต่ละปีด้วย โดยให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมตัวนักเรียน บ้าง ตามที่กำหนด ในขณะเดียวกันตาติกา ใช้การจัดการเรียนการสอนซึ่งมุ่งเน้นภาคปฏิบัติ ศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน มากกว่าการคิด อ่าน และเขียน แต่ไม่ได้ละเลยการคิด อ่าน และเขียน ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของตาติกาตั้งแต่อดีต เป็นต้นมา....” (ผู้บริหารตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.รีโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุไหงโก-ลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“....ขอชื่นชมในความเสียสละและความตั้งใจของผู้บริหารในหลายๆ ตาติกาและก็ต้องยอมรับว่า คุณภาพการศึกษาของตาติกาในจังหวัดนราธิวาส จำนวน ๖๐๐ กว่าศูนย์ มีความหลากหลายและแตกต่างในศักยภาพ หมายถึง ตาติกาอำเภอไหนมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ทีมงานเข้มแข็ง ประกอบกับชมรมตาติกาในระดับอำเภอมีความเข้มแข็งก็จะทำให้ตาติกามีศักยภาพสูงขึ้น เช่น ชมรมตาติกาอำเภอสุไหงปาตี ชมรมตาติกาอำเภอตากใบ และชมรมตาติกาอำเภอจะนะ เป็นต้น และที่สำคัญต้องไม่ลืมว่าผู้เรียนแต่ละรุ่นแต่ละปี การศึกษาย่อมแตกต่างกันเสมอ กล่าวคือ ปีการศึกษาไหนมีผู้เรียนเก่ง ขยัน มีคุณธรรมจริยธรรม มีจำนวนมากกว่าผู้เรียนระดับปานกลางถึงกับอ่อน สุดท้ายผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ย่อมดีด้วย....” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารตาติกา พบว่า ผู้บริหารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นสาเหตุเชิงระบบที่มีผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ กล่าวคือ ตาติกาส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่จะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษาของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของตาติกาและบุคลากร นอกจากนี้พบว่า มีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายประการไม่ว่าจะเป็นศักยภาพผู้เรียน และชุมชน ย่อมมีผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในตาติกา ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีจุดมุ่งหมาย คือ มุ่งเน้นภาคปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ไม่ละเลยความสามารถการคิด อ่าน และเขียน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนจากต้นสังกัด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้ด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงซึ่งจะมีผลให้การประเมินผลด้านอิสลามศึกษาระดับชาติ (I-NET) มีคะแนนสูงขึ้น

๒) ด้านผู้สอน

จากผลการศึกษาผู้สอนในตาติกา พบว่า ผู้สอนถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีคะแนน I-NET สูงหรือต่ำ โดยจากข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมด คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลด้านผู้สอนที่ส่งผลต่อคะแนน I-NET ของผู้เรียนได้ ดังนี้

๑) คุณวุฒิหรือวุฒิการศึกษาของผู้สอน เป็นปัญหาหนึ่งของตาติกา ดังนี้

“...ขอชื่นชมในความเสียสละและความตั้งใจสูงของผู้สอนในหลายๆ ศูนย์ฯ ตาติกาเพื่อสืบทอดและปลูกฝังคำสอนศาสนาอิสลามที่ถูกต้องทั้งนี้ ในอดีตที่ผ่านมากิจการของตาติกาไม่ได้รับการดูแลหรือไม่ได้รับความสนใจจากภาครัฐเท่าควร อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นเรื่องศาสนาอิสลามซึ่งละเอียดอ่อน ราชการจึงระมัดระวังค่อนข้างมาก การดำเนินการของตาติกาจึงถือว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่ควร แต่ปัจจุบันราชการมีความเข้าใจการดำเนินการของตาติกามากขึ้น จึงพยายามจัดระเบียบการดำเนินการตาติกาเพื่อให้มีระบบมากขึ้น โดยกำหนดข้อกำหนดกฎหมายและระเบียบต่างๆ เช่น ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดคุณสมบัติผู้สอนด้านวุฒิการศึกษา โดยวิชาสามัญ ไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ และวุฒิศาสนาไม่ต่ำกว่าชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง จึงทำให้ผู้สอนในตาติกาหลากหลายมาก ขอชื่นชมตาติกาบางศูนย์ (มีไม่กี่แห่ง) ซึ่งสามารถพัฒนาตนเองได้ทัดเทียมกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เมื่อมีผู้เรียนเข้าสอบ จึงทำคะแนนได้ค่อนข้างสูง..” (ประธานชมรมตาติกาจ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับคุณวุฒิหรือวุฒิการศึกษาของผู้สอนตาติกา สรุปได้ว่า ผู้สอนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านอิสลามศึกษาเพียงระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มตะวะฎุฮ์ซีเตาะห์) หรือระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวีเยห์) และบางคนไม่ได้สอนตามวุฒิที่ได้ศึกษามา โดยเฉพาะด้านภาษามลายูและภาษาอาหรับ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาที่สำคัญในการศึกษาวิชาอื่นๆ นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีวิชาชีพครู

๒) ความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาของผู้สอน จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญของผู้สอนตาติกา ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณวุฒิหรือวุฒิการศึกษาของผู้สอน พบว่า ผู้สอนตาติกาจำนวนมากมีวุฒิการศึกษาต่ำ จึงทำให้ขาดความเข้าใจในการนำหลักสูตรอิสลามศึกษาไปใช้ ซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในตาติกา และยังส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ปัจจุบันนี้ตาติกาหลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นหลักสูตรเฉพาะเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในตาติกา แต่ปัญหาก็คือผู้สอนขาดความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพครู...” (ผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาติกา ในเขต อ.เมือง จ.นราธิวาส)

“...ทุกวันนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาในตาติกา มีปัญหามากมาย เช่น มาตรฐานของหลักสูตรสูงเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในตาติกา...” (ผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาติกา ในเขต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“...การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของตาติกาควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพผู้สอนตาติกาอย่างต่อเนื่อง ...” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ในประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาในตาติกา สรุปได้ว่า การสร้างความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้สอนต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ซึ่งจะยังส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ

๓) การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาติกา เนื่องจากการดำเนินการของตาติกาส่วนใหญ่เป็นการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต วิธีการสอนยังไม่หลากหลาย มักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในเรื่องการวัดผลประเมินผล ดังที่ว่า

“.....จุดมุ่งหมายของตาติกา คือ มุ่งการปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ก็ไม่ได้เลย การคิด อ่าน และเขียน การจัดการเรียนการสอนจึงมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ซึ่งจะสอดคล้องกับบริบทของแต่ละวิชา”.... (ผู้บริหารตาติกา กลุ่มคะแนนสูง และผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง)

“.....ผู้สอนตาติกาส่วนใหญ่น่าจะสารมากมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดทักษะและประสบการณ์ในเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ๆ และไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการวัดและประเมินผล แต่ก็มีผู้สอนส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถคิดค้นวิธีสอนอย่างหลากหลาย เป็นผู้สอนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้สอนตาติกาอีกมาก” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

“.....ผู้สอนในตาติกาเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก และอ่อนความรู้เทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ และความรู้ความเข้าใจด้านการวัดและประเมินผล จะสอนแบบเดิมๆ และเน้นให้ผู้เรียนท่องจำและปฏิบัติศาสนกิจมากกว่า....” (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.ริโอสาละ, อ.จะแนะ, อ.สุไหงโก-ลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาติกาสามารถสรุปได้ว่า ผู้สอนส่วนน้อยเท่านั้นที่พยายามคิดหาวิธีการสอนที่หลากหลายและใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเรียนอิสลามศึกษา และที่เป็นปัญหาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่ดีขึ้น เพราะไม่พร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากร และด้านสื่อการสอน เป็นต้น โดยเฉพาะตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ

๔) ภาระงานของผู้สอนตาติกา จากการศึกษาพบว่า ตาติกาส่วนใหญ่ทำการสอนเพียง ๒ วัน คือ วันเสาร์และวันอาทิตย์ แต่เมื่อตาติกาอยู่ในระบบมีระเบียบและกฎหมายต่างๆ มาเกี่ยวข้อง งานธุรการย่อมมีมากขึ้น ตาติกาจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง จึงเป็นปัญหาของตาติกาหลายๆ แห่ง โดยเฉพาะที่มีศักยภาพต่ำ มีภาระงานและการปฏิบัติงานธุรการมาก จึงนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลสอบ I-NET ต่ำ และผู้เกี่ยวข้องกับตาติกาเสริมว่า

“.....ผู้สอนในตาติกาส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ด้านธุรการและงานทะเบียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้สอนในตาติกาต่อเนื่องกันไปควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอิสลามศึกษา” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

“.....นับเป็นภาระของผู้สอนตาติกาที่มีศักยภาพต่ำ ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ด้านธุรการและงานทะเบียน เช่น การจัดทำข้อมูลต่างๆ หรือการจัดส่งข้อมูลผู้สอบ I-NET ผ่านระบบไอน์เน็ต เป็นต้น ถือเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งของตาติกา” (ผู้แทนผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

จะเห็นว่าปัญหาภาระงานของผู้สอนตาติกา มีมาก ซึ่งเป็นสาเหตุเชิงระบบที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อคะแนนการสอบ I-NET ของผู้เรียน สูงหรือต่ำ เนื่องจากตาติกาทุกวันนี้ผู้สอนตาติกา มีภาระงานเพิ่มขึ้น เช่น งานการเงิน งานธุรการ งานทะเบียน รวมถึงงานโครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีเวลาสอนไม่เต็มที่ โดยเฉพาะตาติกาที่มีศักยภาพต่ำ จึงส่งผลให้คะแนน I-NET ของผู้เรียนต่ำลงไปด้วย

๓) ด้านตัวผู้เรียน

จากข้อมูล พบว่า ผู้เรียนที่อยู่ในตาติกาที่มีศักยภาพสูง จะได้รับการพัฒนาพื้นฐานความรู้ที่พร้อมกว่า เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งจะมีผลให้การสอบ I-NET มีคะแนนสูงขึ้นด้วย แต่ตาติกากลุ่มนี้จำนวนน้อยมาก ในขณะที่ผู้เรียนที่อยู่ในตาติกาที่มีศักยภาพต่ำ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้ที่น้อยกว่า จึงเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งจะมีผลให้การสอบ I-NET มีคะแนนต่ำลง และตาติกากลุ่มนี้มีจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลตารางที่ ๑๔ หน้า ๔๕ และสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“.....ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีความสามารถการคิด อ่าน และเขียนดี ย่อมมีผลต่อการสอบ I-NET นั่นคือ จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น ขณะเดียวกันหากผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้การคิด อ่าน และเขียนอ่อน ย่อมมีผลต่อการสอบ I-NET นั่นคือ จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงด้วย โดยเฉพาะกลุ่มวิชาภาษามลายูและภาษาอาหรับ....” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

“....ผู้เรียนในตาติกาถือเป็นเด็กไม่มีความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET มากเท่าที่ควร โดยตาติกาจะต้องมีส่วนช่วยกระตุ้นให้พวกเขาเพื่อสร้างความพร้อมกับการสอบอยู่เสมอ เช่น จัดกิจกรรมติวระดับตาติกา และระดับอำเภอ โดยมีชมรมตาติกาอำเภอที่เข้มแข็งเป็นกำลังสำคัญในกิจกรรม พร้อมมีการประชุมติดตามอย่างต่อเนื่อง....” (ผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนสูง : ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุไหงปาตี จ.นราธิวาส)

“.....ผู้เรียนตาติกาเป็นเด็กไม่มีความตระหนักรู้กับการสอบ I-NET ผู้สอนให้ไปสอบก็ไปสอบ สอบไม่ครบทุกชุดวิชาที่มี ที่ผ่านตาติกามีการติวกันบ้าง ตาติกาที่มีข้อจำกัดหลายเรื่อง” (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.สุไหงโก-ลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าในด้านผู้เรียนสาเหตุเชิงระบบที่ทำให้ผู้เรียนมีคะแนน I-NET สูงหรือต่ำประการสำคัญ คือ พื้นฐานความรู้และความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด อ่าน และเขียน กล่าวคือ ผู้เรียนในตาติกาใด มีพื้นฐานความรู้ดีและความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด อ่าน และเขียนสูง ย่อมทำคะแนนได้ดี และในทางตรงกันข้ามผู้เรียนในตาติกาใด มีพื้นฐานความรู้ไม่ดีและความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด อ่าน และเขียนในระดับต่ำ ย่อมทำให้คะแนนต่ำ ประกอบกับ ผู้เรียนสอบไม่ครบทุกวิชา ยิ่งทำให้คะแนนลดลงอีก เนื่องจากไม่มีความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET อย่างไรก็ตามตาติกาที่มีศักยภาพสูงสามารถกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการสอบได้ดีกว่าตาติกาที่มีศักยภาพต่ำ

(๒) ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า ตาติกา ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่มีสาเหตุเชิงระบบด้านกระบวนการและการจัดการที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ดังนี้

๑) ด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา พบว่า

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ดังนั้น สำหรับตาติกาแล้วคือหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูฮินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดให้มีการใช้หลักสูตร เกิดปัญหาไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องมาจากไปกระทบกับความรู้สึกรักของตาติกาหลายๆ แห่ง ที่ไปจัดระเบียบและแทรกแซงในการดำเนินการของตาติกา จึงมีข้อเสนอแนะจากนักวิชาการผ่านงานวิจัยพอสมควร เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และยังคงส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ปัจจุบันนี้ตาดีกามีหลักสูตรอิสลามศึกษาฟรีกูอินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ มีมาตรฐานค่อนข้างสูง ผู้สอนต้องเรียนรู้หลักสูตรมากพอสมควร ประกอบกับ ในพื้นที่เองก็มีหลักสูตรที่หลากหลาย น่าจะปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้การเรียนการสอนใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาที่มีมาตรฐานเดียวกันตามความต้องการของชุมชน...” (ผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนสูง : ตาดีกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุโหงโกลก จ.นราธิวาส)

“...ปัจจุบันนี้ตาดีกามีหลักสูตรอิสลามศึกษาฟรีกูอินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่เป็นระบบ มีมาตรฐานค่อนข้างสูง มีปัญหาในการทำความเข้าใจหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้...” (ผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง จ.นราธิวาส)

“...ทุกวันนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟรีกูอินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ มีปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนในตาดีกามาก เนื่องจากความหลากหลายของหลักสูตร ถามว่าจะทำอย่างไร ให้เป็นหลักสูตรเดียวกัน...” (ผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“...ตาดีกาหลักสูตรอิสลามศึกษาฟรีกูอินประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ มีมาตรฐานค่อนข้างสูง ผู้สอนเข้าใจยาก การเรียนการสอนจึงยึดตำราเรียนมากกว่าหลักสูตร...” (ผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนสูง-ต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง, อ.รีโอเสาะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“...การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของตาดีกาควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพผู้สอนตาดีกาอย่างต่อเนื่อง ...” (ประธานชมรมตาดีกา จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ในประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรอิสลามศึกษาในตาดีกา สรุปได้ว่า หลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในตาดีกา ดังนั้น ปัญหาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ซึ่งจะยังส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ขณะเดียวกันการพัฒนาหลักสูตรจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า

การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาดีกา เนื่องจากกิจการตาดีกาส่วนใหญ่เป็นกระบวนการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต วิธีการสอนยังไม่หลากหลาย มักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการวัดผลประเมินผล ดังที่ว่า

“.....จุดมุ่งหมายของตาดีกา คือ มุ่งการปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ก็ไม่ละเอียด การคิด อ่าน และเขียน การจัดการเรียนการสอนจึงมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติวิชาในหลายๆ สาขการเรียนรู้”.... (ผู้บริหารตาดีกา กลุ่มคะแนนสูง และผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง)

“.....ผู้สอนในตาดีกาส่วนใหญ่น่าจะสารมากมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และอ่อนความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ๆ และไม่มีความรู้การวัดและประเมินผล แต่ก็มีผู้สอนส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถคิดค้นวิธีสอนอย่างหลากหลาย เป็นผู้สอนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้สอนในตาดีกาอีกมาก” (ประธานชมรมตาดีกา จ.นราธิวาส)

“.....ผู้สอนในตาดีกาเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก และอ่อนความรู้เทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ และความรู้การวัดและประเมินผล จะสอนแบบเดิมๆ และเน้นให้ผู้เรียนท่องจำและปฏิบัติศาสนกิจมากกว่า...” (ผู้แทนตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ: ตาดีกา ในเขต อ.เมือง, อ.รีโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาดีกาสามารถสรุปได้ว่า ครูส่วนน้อยเท่านั้นที่พยายามคิดหาวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เกิดทักษะในการเรียนอิสลามศึกษา และที่เป็นปัญหาทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่ดีขึ้น เนื่องมาจากความพร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากร และด้านสื่อการสอน เป็นต้น โดยเฉพาะตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ

(๓) ด้านผลผลิต

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามศึกษา (ตาดีกา) ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่มีสาเหตุเชิงระบบด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ดังคำกล่าว

“.....ผู้เรียนที่มีคุณภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีความสามารถการคิด อ่าน และเขียน มีคุณธรรมจริยธรรม หรือเก่งและมีความรับผิดชอบสูง การสอบ I-NET จะมีคะแนนสูงขึ้น หากตรงกันข้ามก็ย่อมมีผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงด้วย แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารและผู้สอนตาดีกาทุกๆ ด้วย....” (ประธานชมรมตาดีกา จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตาดีกา สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารและผู้สอนตาดีกาที่มีศักยภาพ ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้อิสลามศึกษาดี อำนวยการต่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ได้ค่อนข้างชัดเจน

(๔) ด้านข้อมูลย้อนกลับ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อมูลย้อนกลับของตาดีกาในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่พบว่า ข้อมูลย้อนกลับเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีคะแนน I-NET สูงหรือต่ำ โดยจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลด้านข้อมูลย้อนกลับที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของผู้เรียน ดังนี้

๑) ตาดีกาในกลุ่มคะแนนสูง มีศักยภาพที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูงขึ้น และจะยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๒) ตาดีกาในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต จึงมีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา เช่น ข้อมูลผู้เรียน หรือคะแนนสอบ ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ เป็นต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้นได้ และอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

(๕) ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามศึกษา (ตาดีกา) ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่มีสาเหตุเชิงระบบด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมของตาดีกา ที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ คือ

๑) ด้านนโยบายการจัดสอบ I-NET และการประชาสัมพันธ์ พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามศึกษา (ตาติกา) ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดสอบ I-NET เป็นเรื่องใหม่สำหรับตาติกา ยังไม่มีหน่วยงานไหนสามารถจัดสอบด้านอิสลามศึกษาระดับชาติมาก่อน ถึงแม้ตาติกาจะมีระบบต่างๆ ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร แต่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ยังให้ออกสอบตาติกาต่างๆ ส่งผู้เรียนเข้าสอบได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....การจัดสอบ I-NET เป็นเรื่องใหม่สำหรับตาติกา ถือเป็นครั้งแรกที่ สทศ. จัดให้มีการสอบในระดับชาติ ดังนั้น ตาติกาจะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเข้าหาและเรียนรู้ตามมาตรฐานระบบไอเน็ตของ สทศ. ให้ได้ ถึงแม้ว่าตาติกามีข้อจำกัดหลายๆ ด้าน”.... (ผู้บริหารตาติกาและผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาติกา ในเขต อ.เมือง)

“...นโยบายการจัดสอบ I-NET ของตาติกาควรจะชัดเจนมากกว่าปัจจุบันนี้ เช่น ผู้เรียนสอบแล้วมีผลอย่างไรต่อตัวผู้เรียนบ้าง มิใช่เพียงแค่เปรียบเทียบระหว่างตาติกา ระดับประเทศ หรือระดับจังหวัดเท่านั้น หรือมีมาตรการใดต่อผู้เรียนที่ไม่ไปสอบ I-NET เป็นต้น ขณะเดียวกัน การประชาสัมพันธ์การจัดสอบ I-NET ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย..” (ผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนสูง : ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุไหงปาตี จ.นราธิวาส)

“.....ตั้งแต่ สทศ. เริ่มจัดให้มีการสอบ I-NET ในตาติกา ปรากฏว่าตาติกาหลายๆ แห่งได้มีการยกระดับและพัฒนาตนเองเข้าหาระบบไอเน็ตมากขึ้น และอยากจะเห็นมาตรการและนโยบายการจัดสอบ I-NET ที่ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน....” (ผู้บริหารตาติกาและประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้สอน ในประเด็นบริบทและสิ่งแวดล้อมตาติกา ซึ่งเกี่ยวกับนโยบายการจัดสอบ I-NET ที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ และสามารถสรุปได้ว่า นโยบายการจัดสอบ I-NET เป็นนโยบายใหม่สำหรับตาติกา ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ สทศ. จัดสอบระดับชาติ โดยบรรดาตาติกาหลายๆ แห่ง กำลังปรับตัวเข้าหาและเรียนรู้มาตรฐานตามระบบไอเน็ต แต่ทางตาติกาอยากให้เห็นนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้น ส่วนการประชาสัมพันธ์การสอบ I-NET ควรดำเนินการอย่างแพร่หลายและทั่วถึง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้นทุกปี

๒) ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามศึกษา (ตาติกา) ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า ในระยะแรกของการสอบ I-NET ผู้สอบจากตาติกาไม่คุ้นเคยกับแบบทดสอบตามมาตรฐานของ สทศ. จึงรู้สึกตื่นตื้นกับการสอบ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนผู้สอนจะต้องแทรกความรู้เกี่ยวกับข้อสอบตามแนวทางของ สทศ. ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....ในระยะของการจัดสอบ I-NET ในตาติกา ผู้สอนและผู้เรียนรู้สึกตื่นตื้น เพราะไม่คุ้นเคยกับแบบทดสอบของ สทศ. ทำผิดๆ ถูกๆ ในระหว่างการสอนผู้สอนจะต้องแทรกความรู้เกี่ยวกับข้อสอบตามแนวทางของ สทศ. ให้แก่ผู้เรียนเป็นระยะๆ”.... (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.รีโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุไหงโก-ลก และ อ.ตากใบ และผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนสูง : ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุไหงปาตี จ.นราธิวาส)

“.....แบบทดสอบบางวิชาค่อนข้างยากสำหรับเด็กตาติกา เพราะเป็นเรื่องไกลตัว เช่น คำถามเกี่ยวกับการคำนวณซากาด ในวิชาศาสนบัญญัติ (อัลฟิกฮฺ) เป็นต้น จึงไม่แปลกคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศค่อนข้างต่ำ”..... (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.รีโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุไหงโก-ลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“.....แบบทดสอบบางวิชามีคำถามที่มีใช้เนื้อหาในระดับเด็กตาติกา ได้แก่ วิชาศาสนประวัติ (ฮัตตารีค) ไม่แน่ใจว่าออกข้อสอบตามมาตรฐานหรือตามตำราเรียน”.... (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ :

ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.ริโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตากใบ และผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนสูง : ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุโหงปาตี จ.นราธิวาส)

“...อยากจะทำ สทศ.ว่า แบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู”

(ผู้บริหารตาติกาและประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้สอน ในประเด็นบริบทและสิ่งแวดล้อมตาติกา ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาแบบทดสอบ ที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ และสามารถสรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ บางวิชามีคำถามค่อนข้างสูงกับระดับตาติกา หรือไม่ได้เรียนก็มี และแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู

๓) ด้านหน่วยงานสนับสนุน ต้นสังกัด องค์กรท้องถิ่น พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามศึกษา (ตาติกา) ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า แต่ละพื้นที่มีความแตกต่าง ดังนี้

“...ตาติกาในบางอำเภอ มีกิจกรรมเสริมความตระหนักสำหรับการสอบ I-NET เป็นการเฉพาะ โดยการรวมกลุ่มตาติกาในอำเภอนั้นๆ เช่น อ.สุโหงปาตี และ อ.จะนะ ทำให้ผลสอบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (โดยเฉพาะ อ.สุโหงปาตี มีตาติกาส่งผู้เรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๓๐ ศูนย์ ปรากฏว่า ตาติกาทั้ง ๓๐ ศูนย์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทั้งหมดทุกศูนย์ฯ ตาติกา...)” (ผู้บริหารตาติกาและประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

“.....การสนับสนุนจากหน่วยงาน ต้นสังกัด หรือองค์กรท้องถิ่น มีเป็นระยะๆ เช่น ตำราเรียน อุปกรณ์หรือสื่อ หรือโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นต้น เห็นว่าน่าจะบูรณาการกันได้ ซึ่งมีส่วนช่วยในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคะแนนสอบได้เป็นอย่างดี”.... (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.ริโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตากใบ และผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนสูง : ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุโหงปาตี จ.นราธิวาส)

“....การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ต่อตาติกาเป็นสิ่งจำเป็น ลำพังตาติกาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษาได้เท่าที่ควร เพราะมีตาติกาข้อจำกัดหลายด้าน เช่น บุคลากร อาคารเรียน และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น เหล่านี้คือสิ่งอำนวยความสะดวกที่อื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่ทุกฝ่ายคาดหวัง และยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้น ...” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นบริบทและสิ่งแวดล้อมตาติกา ซึ่งเกี่ยวกับด้านหน่วยงานสนับสนุน ต้นสังกัด องค์กรท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ และสามารถสรุปได้ว่า ด้านหน่วยงานสนับสนุน ต้นสังกัด องค์กรท้องถิ่น เป็นสิ่งจำเป็น เช่น โครงการตี I-NET หรือโครงการพัฒนาต่างๆ และควรดำเนินการแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษาตามที่คาดหวัง และจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้น

๒.๒ ส่วนที่ ๒ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

(๑) ด้านปัจจัยนำเข้า มีสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ดังนี้

๑) ด้านผู้บริหาร

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่ มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษา ของนักเรียนเรียนให้สูงขึ้น เพราะเป็นความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ควบคู่กับนโยบายการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ดังคำกล่าวที่ว่า

“...โรงเรียนได้ให้ความสำคัญเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET มาทุกปีตั้งแต่ปีแรกๆ ที่มีการสอบ I-NET เช่น การติวสอบ I-NET ให้แก่นักเรียน และปัจจุบันนี้ทางโรงเรียนได้กำหนดนโยบายให้เอาคะแนนสอบ I-NET จำนวน ร้อยละ ๕ รวมกับคะแนนสอบปลายปีเพื่อตัดสินเลื่อนระดับชั้นหรือจบหลักสูตรของนักเรียนคนนั้นๆ เป็นต้น...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียนในเขต อ.เมือง จ.นราธิวาส)

“.....โรงเรียนมีนโยบายการพัฒนาคุณภาพวิชาการอิสลามศึกษา รวมถึงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET มาตลอด เช่น การติวสอบ I-NET ให้แก่นักเรียน และปัจจุบันนี้มีนโยบายให้จัดสอบ PRE I-NET ระดับโรงเรียนเป็นการนำร่อง และให้มีผลต่อการตัดสินปลายปีหรือจบหลักสูตร เป็นต้น...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียนในเขต อ.ระแงะ จ.นราธิวาส)

“.....ทางโรงเรียนมีนโยบายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาอยู่แล้ว รวมถึงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ในแต่ละปี เช่น กิจกรรมการติวสอบ I-NET ให้แก่นักเรียน และกิจกรรมมหกรรมวิชาการ เป็นต้น ตามศักยภาพของแต่ละโรงเรียน” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียนในเขต อ.สุไหงปาตี, อ.เจาะไอร้อง และ อ.แว้ง จ.นราธิวาส)

“.....ทางโรงเรียนมีแผนให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ด้วย เช่น ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมติวนักเรียนบ้างตามความสะดวกของแต่ละโรงเรียน...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนต่ำ: โรงเรียนในเขต อ.เมือง, อ.บาเจาะ, อ.รีโอเสาะ, อ.สุไหงปาตี และ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส)

“....ขอขอบคุณ สทศ. ที่สามารถพัฒนาการจัดสอบด้านอิสลามศึกษาสู่ระดับชาติ เห็นด้วยอย่างยิ่ง สำหรับแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาของโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ด้วย ซึ่งโดยภาพรวมทุกโรงเรียนมีอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ในโอกาสนี้อยากจะเห็นแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาจากส่วนกลางให้ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้...” (เลขานุการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา และให้ความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET แต่ย่อมมีความแตกต่างกันบ้างขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่มีศักยภาพสูงและพร้อมกว่า มักจะมีนักเรียนเก่ง ขยัน มีคุณธรรมจริยธรรม จึงมีคะแนนสอบ I-NET สูง ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำและไม่ค่อยพร้อม มักมีผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ต่ำลงด้วย อย่างไรก็ตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาจากส่วนกลางหรือหน่วยงานต้นสังกัดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อเอกภาพของการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา

๒) ด้านครูผู้สอน

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่ พบว่า ผู้สอนนับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ โดยจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลด้านผู้สอนที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียน ได้แก่

๑) ความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาของครูผู้สอน จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญของผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นปัญหาที่รื้อรังกันมายาวนาน คือ ความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาที่กำหนด ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดกำกับอยู่ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้ มาตรฐานและตัวชี้วัดเหล่านั้นจะนำไปใช้กำหนดแบบทดสอบ I-NET จึงส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ปัจจุบันนี้โรงเรียนมีหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีมาตรฐานและตัวชี้วัดกำกับอยู่ และการออกข้อสอบ I-NET ก็จะใช้มาตรฐานของหลักสูตรในการออกข้อสอบ แต่ปัญหาก็คือผู้สอนไม่เข้าใจและไม่สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยบรรดาผู้สอนศาสนา มากกว่าร้อยละ ๕๐ ขาดทักษะในวิชาชีพครู แต่บรรดาผู้สอนเหล่านั้นมีความรู้และประสบการณ์ทางศาสนา มาก...” (ผู้สอนโรงเรียน กลุ่มคะแนนต่ำ : โรงเรียนในเขต อ.เมือง, อ.บาเจาะ, อ.เรือเสาะ, อ.สุโหงปาตี และ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ในประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส สรุปได้ว่า การทำความเข้าใจในหลักสูตรเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่เป็นปัญหาที่รื้อรังกันมายาวนาน ทั้งนี้ โรงเรียนที่มีศักยภาพสูงสามารถพัฒนาตนเองและแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรได้ จึงมีการพัฒนาวิชาการอิสลามศึกษา ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูง ซึ่งตรงกันข้ามกับโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำ ที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

๒) ความตระหนักของครูผู้สอน พบว่า

“.....ความตระหนักของครูผู้สอนต่อการสอบ I-NET ที่ผ่านมาค่อนข้างน้อย หมายถึงสอนอย่างไรหรือวัดผลอย่างไร เพื่อรองรับการสอบ I-NET หรือมากกว่านั้นจะนำแนวการสอบ I-NET มาวิเคราะห์อย่างไร มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการสอบ I-NET ซึ่งผู้สอนหลายคนยังไม่เข้าใจเท่าที่ควร...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียน ในเขต อ.ระแงะ)

“...ยังมีผู้สอนศาสนาอีกไม่น้อยที่ยังคิดว่า สอบ I-NET ทำไม มีผลอะไรบ้าง ถ้าไม่สอบจะผิดอย่างไร อย่างมากก็เพียงแค่เปรียบเทียบผลการสอบเท่านั้น...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ : โรงเรียนใน จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับความตระหนักของผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ สรุปได้ว่า ยังมีผู้สอนศาสนาอิสลามอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เข้าใจเจตนารมณ์นโยบายการจัดสอบ I-NET จึงมีผลต่อความตระหนักของผู้สอน และยังส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๓) ด้านตัวนักเรียน

๑) ด้านความตระหนักของนักเรียนต่อการสอบ I-NET

จากข้อมูลด้านความตระหนักของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อการสอบ I-NET พบว่า ความตระหนักของนักเรียนแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มเรียน ซึ่งมี ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มนักเรียนที่ตั้งใจกับการเรียนการสอนในวิชาศาสนาและวิชาสามัญ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มนักเรียนที่ตั้งใจกับการเรียนการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง และกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่ตัดสินใจหรือไม่เห็นอนาคตทางการศึกษาของตนเอง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจะพบว่า กลุ่มแรกจะมีจำนวนน้อยกว่า ดังคำกล่าวที่ว่า

“...นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากเป็นกลุ่มนักเรียนที่สนใจในทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญก็จะมีคามกระตือรือร้นและมีความตั้งใจกับการสอบ I-NET และ O-NET ตามลำดับ ซึ่งมีจำนวนน้อยประมาณร้อยละ ๒๐-๓๐ หากเป็นกลุ่มนักเรียนที่สนใจเฉพาะวิชาศาสนาก็จะมีความกระตือรือร้นและตั้งใจกับการสอบ I-NET เป็นอย่างดี แต่กลุ่มนี้จะมีนักเรียนจำนวนน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ ๕-๑๐ และหากเป็นกลุ่มนักเรียนที่สนใจในวิชาสามัญก็จะมีคามกระตือรือร้นและตั้งใจกับการสอบ O-NET เป็นอย่างดี ซึ่งกลุ่มนี้จะมีนักเรียนจำนวนมากที่สุด ประมาณร้อยละ ๘๐-๙๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังทราบคะแนนผลสอบ O-NET ว่าตนเองมีคะแนนสูงพอที่เข้ามหาวิทยาลัยที่ตั้งใจไว้แล้ว ก็จะไม่ค่อยสนใจการสอบ I-NET มากเท่าไร นอกจากนั้นยังมีนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังไม่ตัดสินใจหรือไม่เห็นอนาคตทางการศึกษาของตนเอง ไม่เกินร้อยละ ๕-๑๐ ซึ่งนักเรียนสองกลุ่มหลังนี้อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสอบ I-NET มีคะแนนต่ำลง” (ผู้สอนโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

“...การที่นักเรียนไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นและเอาใจจริงเอาใจกับการสอบ I-NET มากเท่าไรนั้น อาจจะมีสาเหตุหลายประการโดยเฉพาะนักเรียนชั้นตอนปลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่กำลังจะจบชั้น ม.๖ ดูแล้วรู้สึกเหนื่อยแทน สอบเยอะมาก หรือเมื่อนักเรียนชั้น ม.๖ คนใด รู้คะแนนผลสอบ O-NET แล้ว ปรากฏว่าได้คะแนนเป็นไปตามที่ตนเองคาดหวัง ก็อาจจะทำให้นักเรียนคนนั้นไม่ค่อยสนใจการสอบ I-NET มากเท่าไรนัก และมีใช้เรื่องแปลกที่คะแนนเฉลี่ย I-NET ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๔ ระดับตอนปลาย จังหวัดนราธิวาส มีแต่ลดกับลด ก็ควรมีนโยบายและมาตรการร่วมระหว่างต้นสังกัดกับโรงเรียน...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง ในเขต อ.เมือง และ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส)

“...การที่เพื่อนๆ นักเรียนบางคนขาดความกระตือรือร้นหรือมีความสนใจน้อยที่จะสอบ I-NET บางคนคิดว่า ไม่เข้าสอบ I-NET คงไม่เป็นไร เพราะเท่าที่ผ่านมาเพื่อนๆ ที่ขาดสอบ ก็ไม่มีผลใดๆ และจบหลักสูตรกันทุกคน และที่เข้าสอบเพราะทางโรงเรียนให้สอบเท่าที่ตนเองมีพื้นฐานความรู้ จะได้คะแนนสูงหรือต่ำก็สุดแล้วแต่...” (ผู้แทนนักเรียนโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง และ กลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ผู้สอน นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ประเด็นเกี่ยวกับความตระหนักของนักเรียนต่อการสอบ I-NET ที่ส่งผลให้คะแนนสอบสูงขึ้นหรือต่ำลง สามารถสรุปได้ว่า มีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การเข้าสอบ I-NET ด้วยจิตสำนึกและความตั้งใจของนักเรียน ที่ต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการอิสลามศึกษา เห็นได้ว่า มีนักเรียนจำนวนน้อย แต่จะส่งผลอย่างสูงที่จะทำให้คะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ นอกจากนั้นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ คือ การทราบคะแนนผลสอบ O-NET ของนักเรียน กล่าวคือ เมื่อนักเรียนที่เป็นนักเรียนกลุ่มใหญ่ทราบคะแนนผลสอบ O-NET มีคะแนนสูงพอที่เข้ามหาวิทยาลัยที่ตั้งใจไว้ ซึ่งภาวะแวดล้อมรอบตัวนักเรียนเอง อาจจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและตั้งใจที่จะสอบ I-NET ลดลง อาจส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๒) พื้นฐานความรู้ของนักเรียน

พื้นฐานความรู้ของนักเรียนก็เป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ของการสอบ I-NET สูงหรือต่ำได้ และจากผลการศึกษา พบว่า

“....มองในโรงเรียนเดียวกันจะเห็นว่า นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี นั่นคือ นักเรียนที่มี GPA สูง ก็ทำให้นักเรียนสอบได้คะแนนสูงกว่านักเรียนที่มี GPA ต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องปกติ ดังนั้น คำถามของทางโรงเรียนจะทำอย่างไรให้นักเรียน มีพื้นฐานความรู้ดี ดังนั้นก็อาจมีหลายวิธี เช่น นักเรียนห้องไหนเข้ามาโดยวิธีการคัดเลือกและมีคะแนนสูง ก็มักจะเป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี ทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ...” (ผู้แทนครูโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง จ.นราธิวาส)

“....พื้นฐานความรู้ของนักเรียนสำคัญมาก ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง กล่าวคือ หากนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ทางศาสนาไม่แน่นก็จะทำให้นักเรียนตอบคำถามไม่ตรงจุด โดยเฉพาะการสอบ O-NET หรือ I-NET มีเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ ดังนั้น นักเรียนที่ตอบคำถามได้ดีและถูกต้องก็เป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี...” (ผู้แทนครูโรงเรียน กลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

“.....กิจกรรมที่ทางโรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีคุณภาพและมีพื้นฐานความรู้ดี ได้แก่ การสอบคัดเลือกนักเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยจัดกิจกรรมประมวลเนื้อหาเพื่อรวบรวมเนื้อหาที่นักเรียนได้เรียนมา...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียน ในเขต อ.ระแงะ)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ผู้สอน นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ในประเด็นที่เกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ของนักเรียนต่อการสอบ I-NET สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีโอกาสทำให้การสอบ I-NET มีคะแนนสูงขึ้น อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเสมอด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางวิชาการและมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ได้สูงขึ้น

(๒) ด้านกระบวนการและการจัดการ มีสาเหตุเชิงระบบอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ดังนี้

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจัยด้านกระบวนการและการจัดการมีสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ซึ่งคณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ด้านหลักสูตรอิสลามศึกษาและการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาในด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา พบว่า ในระดับพื้นฐานมีหลักสูตรอิสลามศึกษาหลากหลาย ไม่เป็นเอกภาพ และซ้ำซ้อน โดยพื้นฐานแล้วในพื้นที่มีหลักสูตรอิสลามศึกษาที่สำคัญ คือ ในระดับเด็กเล็ก ได้แก่ หลักสูตรอิสลามศึกษาในศูนย์ฯ ตาติกา ส่วนโรงเรียนประถมของรัฐ มีหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม และแบบทั่วไป และสำหรับระดับเด็กโต ได้แก่ หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งหลักสูตรที่กล่าวมานี้ไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ ทั้งๆ ที่จัดการเรียนการสอนในเรื่องเดียวกัน ดังคำกล่าวที่ว่า

“....ข้อสอบ I-NET จะยึดมาตรฐานหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ คำถามคือ จะทำอย่างไรให้หลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นหลักสูตรเดียว มีเอกภาพ ไม่หลากหลายดังปัจจุบัน คือ ต่างคนต่างมีหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นของตนเอง ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นมา กล่าวคือ การจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษาให้มีหลักสูตรอิสลามศึกษาเพียงหลักสูตรเดียว แต่ให้อิสระในการนำไปใช้หลักสูตร ภายใต้โครงสร้างหลักสูตรที่กำหนด หากโรงเรียนใดต้องการจะเพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องใดขึ้นอยู่กับศักยภาพและบริบทของโรงเรียนนั้นๆ” (เลขานุการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

“.....หลักสูตรอิสลามศึกษาที่โรงเรียนใช้ในปัจจุบันนี้ ยังไม่เป็นเอกภาพ เป็นปัญหาที่รื้อรังกันมายาวนาน ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มีมาตรฐานและตัวชี้วัดกำกับอยู่ ที่นำไปใช้ออกข้อสอบ I-NET นั้น ซึ่งหลายๆ โรงเรียนไม่มีความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาดังกล่าวและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ แต่จะสอนโดยยึดตำราเรียนที่ผลิตขึ้นเองหรือสั่งซื้อจากสำนักที่ตนเองให้ความไว้วางใจ....” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียน ในเขต อ.เมือง, อ.ระแงะ, อ.สุไหงปาดี, อ.เจาะไอร้อง และ อ.แว้ง จ.นราธิวาส)

“....เมื่อเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาคณะหลักสูตร จึงเป็นปัญหาต่อการสอบ I-NET บ้างในบางครั้ง เช่น วิชาฮัตตารีค (ศาสนประวัติ) มีเวลาเรียนน้อย เนื้อหาไม่ค่อยตรงกับมาตรฐานแบบทดสอบ I-NET อย่างไรก็ตามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของทางโรงเรียน...” (ผู้แทนครูโรงเรียน กลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ผู้สอน นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ เกี่ยวกับประเด็นหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ว่า ปัญหาหลักสูตรถือเป็นปัญหาสำคัญคือ หลักสูตรเป็นปัญหาที่รื้อรังยาวนาน จนมีความคิดว่าการจัดระเบียบทางหลักสูตรอิสลามศึกษาของราชการเป็นการแทรกแซงหรือไม่ และจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร และผลสุดท้ายมีผลต่อการสอบ I-NET ที่ทำให้มีคะแนนสูงหรือต่ำด้วยเหมือนกัน

(๓) ด้านผลผลิตและคุณภาพผู้เรียน มีสาเหตุเชิงระบบอีกประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า สาเหตุเชิงระบบด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ดังกล่าว

“.....นักเรียนที่มีคุณภาพมักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ อ่านได้ เขียนได้ มีคุณธรรมจริยธรรม หรือเก่งและมีความรับผิดชอบสูง การสอบ I-NET ย่อมจะมีคะแนนสูงขึ้นด้วย ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนก็ย่อมมีผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงด้วย แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารและผู้สอนของโรงเรียนนั้นๆ ด้วย เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพนักเรียนมากน้อยเพียงไร....” (เลขาธิการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารและผู้สอนที่มีศักยภาพ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้อิสลามศึกษาดี บริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูง ย่อมจะส่งผลกระทบต่อคะแนนสอบ I-NET สูงได้

(๔) ด้านข้อมูลย้อนกลับ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อมูลย้อนกลับของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่พบว่า ข้อมูลย้อนกลับเป็นสาเหตุหนึ่งที่สามารถทำให้นักเรียนมีคะแนน I-NET สูงหรือต่ำ โดยจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูล ด้านข้อมูลย้อนกลับที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียน ดังนี้

๑) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนสูง มีศักยภาพที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูงขึ้น และจะยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๒) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต เพื่อประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้นได้ และอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

(๕) ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนมีคะแนน I-NET สูงหรือต่ำได้ ดังนี้

๑) ด้านนโยบายการจัดสอบ I-NET พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดสอบ I-NET เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า

“...นโยบายการจัดสอบ I-NET เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษา แต่ต้องการจะเห็นนโยบายที่ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น มีผลอย่างไรต่อตัวนักเรียน หรือมีมาตรการใดต่อนักเรียนที่ไม่ไปสอบ I-NET เป็นต้น...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ : โรงเรียนใน จ.นราธิวาส)

“...วันเวลาของการสอบ I-NET ไม่ควรซ้ำซ้อนการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนขาดสอบ I-NET กันมาก เช่นเดียวกันตารางสอบระดับกลางและระดับปลายก็ควรทบทวนกันใหม่ เนื่องจาก ๒ ระดับข้างต้น มีเนื้อหาสอบวันเดียว ก็จะต้องอัดสอบให้เสร็จในวันเดียวกัน...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง ใน จ.นราธิวาส)

“...อยากให้เห็นสนามสอบ I-NET ที่เป็นสนามสอบกลางเหมือน O-NET ม.๖ จะเป็นการดีที่สุด...” (เลขานุการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นบริบทและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเกี่ยวกับนโยบายการจัดสอบ I-NET ที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ และสรุปได้ว่า นโยบายการจัดสอบ I-NET เป็นนโยบายที่ดี ที่ให้ สทศ. จัดสอบระดับชาติด้านอิสลามศึกษา แต่ทางโรงเรียนอยากเห็นความชัดเจนในนโยบายการจัดสอบ I-NET ให้มากขึ้น เช่น มาตรการต่อผู้สอบ วันเวลา และตารางสอบไม่ควรกระจุกในวันเดียวกัน หรือให้มีสนามสอบกลางเหมือน O-NET ม.๖ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้นทุกปี

๒) ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดสอบ I-NET เป็นเรื่องการจัดสอบด้านอิสลามศึกษาระดับชาติ เช่น

“....การประชาสัมพันธ์การจัดสอบ I-NET ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักมากเท่าไรนักในหมู่บุคคลทั่วไป หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง I-NET ปรากฏตามวารสาร สทศ. ค่อนข้างน้อย ...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ : โรงเรียนใน จ.นราธิวาส)

๓) ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดสอบ I-NET เป็นการจัดสอบด้านอิสลามศึกษาระดับชาติควรมีกระบวนการพัฒนาแบบทดสอบที่มีมาตรฐาน ดังกล่าวที่ว่า

“...อยากจะฝาก สทศ. เกี่ยวกับคณะกรรมการออกข้อสอบ ควรเป็นบุคคลที่อิสระกับโรงเรียนและไม่มีส่วนได้เสียกับการสอบแต่ละครั้ง เข้าใจและรู้จักโรงเรียน และแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

“...การสอบ I-NET เป็นการทดสอบระดับชาติด้านอิสลามศึกษา ดังนั้น ข้อสอบ หรือแบบทดสอบควรมีมาตรฐาน ผิดพลาดน้อยที่สุด ภาษาที่ใช้ก็ควรเป็นภาษากลาง ทั้งภาษาไทย และภาษามลายู หมายถึง ไม่ควรใช้ภาษาพูดหรือภาษาตลาด และเหมาะสมกับแต่ละระดับ...” (ผู้แทนครูโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นบริบทและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเกี่ยวกับด้านการพัฒนาแบบทดสอบ อาจส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ และสรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ I-NET ให้มีคณะกรรมการอิสระไม่มีส่วนได้เป็นผู้จัดทำ มีมาตรฐานทั้งภาษาและรูปแบบ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงผลกระทบของคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ : กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยผลการศึกษาสามารถสร้างข้อสรุปอุปนัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนผลสอบ I-NET ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ
๒. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการสอบ I-NET เชิงระบบ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
๓. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาและกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงระบบ ด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

แหล่งข้อมูล

๑.) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่ค้นคว้าด้วยตนเอง โดย การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้แทนชมรมตาดีกา ประธานศูนย์ฯ (ตาดีกา) ผู้สอนศูนย์ (ตาดีกา) ผู้เกี่ยวข้อง และนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนที่เข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๒) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่ศึกษา ค้นคว้าจากตำรา หนังสือ รวมถึงการศึกษาคะแนนผลการทดสอบ I-NET ย้อนหลัง ๓ ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การเลือกแหล่งข้อมูล โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ เลือก ตาดีกาและโรงเรียน เพื่อศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นตาดีกา และโรงเรียน ที่มีคะแนนการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ สูงสุด อยู่ใน ๑๐ อันดับแรก คือประเภท ตาดีกา ๑๐ อันดับ และประเภทโรงเรียน ๑๐ อันดับ

กลุ่มที่ ๒ เลือก ตาดีกาและโรงเรียน เพื่อศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นตาดีกา และโรงเรียน ที่มีคะแนนการทดสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ต่ำสุด อยู่ใน ๑๐ อันดับสุดท้าย คือประเภท ตาดีกา ๑๐ อันดับ และประเภทโรงเรียน ๑๐ อันดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้แทนชมรมตาดีกา ประธานตาดีกา ผู้สอนตาดีกา ผู้เกี่ยวข้อง ส่วนกลุ่มนักเรียนใช้วิธีการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีพรรณนาข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้คะแนน I-NET ของนักเรียน สูง-ต่ำ และสร้างข้อสรุปอุปนัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสาเหตุเชิงระบบที่ส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนต้นปีที่ ๖ ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ สูง-ต่ำ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีดังนี้

(๑) ด้านปัจจัยการนำเข้า คือ

๑) **ด้านผู้บริหาร** โดยการพัฒนาคุณภาพวิชาการด้านอิสลามศึกษา ในตาดีกา ส่วนใหญ่ผู้บริหารมุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นกับความพร้อมของตาดีกา บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาผู้บริหารตาดีกาส่วนใหญ่ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนจากต้นสังกัดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง และให้มีการประเมินผลด้านอิสลามศึกษาระดับชาติ (I-NET) และมีคะแนนสูงขึ้น อนึ่ง สำหรับการจัดการศึกษาในตาดีกา ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีจุดมุ่งหมาย คือ มุ่งเน้นภาคปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ไม่ละเลยความสามารถการคิด อ่าน และเขียน

๒) ด้านผู้สอน

๑) คุณวุฒิหรือวุฒิการศึกษาของผู้สอนตาดีกาเป็นปัญหาหนึ่งของตาดีกา ผู้สอนบางคนสำเร็จการศึกษาด้านอิสลามศึกษาเพียงระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มตะวัฏชีเตาะห์) ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวิยะห์) และบางคนไม่ได้สอนตามวุฒิที่ได้ศึกษามา โดยเฉพาะด้านภาษามลายู และภาษาอาหรับ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาที่สำคัญในการศึกษาวิชาอื่นๆ นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีวิชาชีพรู

๒) ความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาของผู้สอนตาดีกาเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ผู้สอนต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ซึ่งจะยังส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ

๓) การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาดีกา คือ ผู้สอนส่วนน้อยเท่านั้น ที่พยายามคิดหาวิธีการสอนที่หลากหลายและใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเรียนอิสลามศึกษา และที่เป็นปัญหาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่ดีขึ้น เพราะไม่พร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากร และด้านสื่อการสอน เป็นต้น โดยเฉพาะตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ

๔) ภาระงานของผู้สอนตาดีกา ปัญหาภาระงานของผู้สอนตาดีกามีมาก เนื่องจากผู้สอนตาดีกามีภาระงานเพิ่มขึ้น เช่น งานการเงิน งานธุรการ งานทะเบียน รวมถึงงานโครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีเวลาสอนไม่เต็มที่ โดยเฉพาะตาดีกาที่มีศักยภาพต่ำ จึงส่งผลให้คะแนน I-NET ของผู้เรียนต่ำลงไปด้วย

๓) **ด้านตัวผู้เรียน** คือ ผู้เรียนในตาดีกาใดที่มีพื้นฐานความรู้และความสามารถด้านการคิด อ่าน และเขียนดี ย่อมทำให้คะแนนสอบ I-NET สูง และในทางตรงกันข้ามผู้เรียนในตาดีกาใด มีพื้นฐานความรู้ต่ำและความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด อ่าน และเขียนในระดับต่ำ ย่อมทำ

คะแนนสอบ I-NET ต่ำ ประกอบกับ ผู้เรียนเองสอบไม่ครบทุกวิชา ยิ่งทำให้คะแนนลดลงอีก เนื่องจากไม่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET อย่างไรก็ตามตามตาดีกาที่มีศักยภาพสูงสามารถกระตุ้นและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการสอบได้ดี

(๒) ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน คือ

๑) ด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในตาดีกา ดังนั้น ปัญหาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ซึ่งจะยังส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ขณะเดียวกันการพัฒนาหลักสูตรจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยครูส่วนน้อยเท่านั้นที่พยายามคิดหาวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เกิดทักษะในการเรียนอิสลามศึกษา และสิ่งที่เป็นปัญหาทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่ดีขึ้น เนื่องมาจากความร่วมมือในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากร และด้านสื่อการสอน เป็นต้น โดยเฉพาะตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ

(๓) ด้านผลผลิต ผู้บริหารและผู้สอนตาดีกาที่มีศักยภาพ ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้อิสลามศึกษาดี อำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ได้ค่อนข้างชัดเจน

(๔) ด้านข้อมูลย้อนกลับ คือ

๑) ตาดีกากลุ่มคะแนนสูง มีศักยภาพที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูงขึ้น และจะยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๒) ตาดีกาในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต จึงมีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลเพื่อประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้นได้ และอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

(๕) ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม คือ

๑) ด้านนโยบายการจัดสอบ I-NET และการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการจัดสอบ I-NET ในตาดีกา เป็นนโยบายใหม่ที่เป็นครั้งแรกที่ สทศ. จัดสอบระดับชาติ โดยบรรดาตาดีกาหลายๆ แห่ง กำลังปรับตัวเข้าหาและเรียนรู้มาตรฐานตามระบบไอเน็ต แต่ทางตาดีกาอาจจะเห็นนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้น ส่วนการประชาสัมพันธ์การสอบ I-NET ควรดำเนินการอย่างแพร่หลายและทั่วถึง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้น

๒) ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ ซึ่งมีบางวิชามีคำถามที่ค่อนข้างสูงกับระดับตาดีกา หรือไม่ได้เรียนมาแต่อกสอบ นอกจากนั้นทางตาดีกาเห็นว่าแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู

๓) ด้านหน่วยงานสนับสนุน โดยหน่วยงานต้นสังกัด องค์กรท้องถิ่น เป็นหน่วยงานสนับสนุนที่จำเป็น ซึ่งช่วยผลักดันโครงการต่างๆ เช่น การจัดโครงการติว I-NET หรือโครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งนี้ ควรดำเนินการอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษาตามที่คาดหวัง และจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้น

๒.๒ ส่วนที่ ๒ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

(๑) ด้านปัจจัยการนำเข้า คือ

๑) ด้านผู้บริหาร มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา และให้ความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET แต่ย่อมมีความแตกต่างกันบ้างขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่มีศักยภาพสูงและพร้อมกว่า มักจะมีนักเรียนเก่ง ขยัน มีคุณธรรมจริยธรรม จึงมีผลให้คะแนนสอบ I-NET สูง ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำและไม่ค่อยพร้อม มักมีผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ต่ำลงด้วย อย่างไรก็ตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาจากส่วนกลางหรือหน่วยงานต้นสังกัด เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อเอกภาพของการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา

๒) ด้านผู้สอน คือ

๑) ความตระหนักของผู้สอน ผู้สอนศาสนาอิสลามอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เข้าใจเจตนารมณ์นโยบายการทดสอบ I-NET จึงมีผลต่อความตระหนักของผู้สอน และยังส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๒) ความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาของครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีผลสืบเนื่องจากการทำความเข้าใจในหลักสูตรเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่รื้อรังกันมายาวนาน ทั้งนี้ โรงเรียนที่มีศักยภาพสูงสามารถพัฒนาตนเองและแก้ไขปัญหาคความเข้าใจในหลักสูตรได้ จึงสามารถใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาได้ดีในระดับหนึ่ง และยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงในระดับหนึ่ง ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำ มีปัญหาการทำความเข้าใจในหลักสูตร จึงมีปัญหาคการใช้หลักสูตร และยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET ต่ำลง

๓) ด้านตัวผู้เรียน คือ

๑) ด้านความตระหนักของนักเรียนต่อการสอบ I-NET ซึ่งมีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การเข้าสอบ I-NET ด้วยจิตสำนึกและความสนใจของนักเรียนเองที่ต้องการพัฒนาด้านวิชาการอิสลามศึกษา เห็นได้ว่ามีนักเรียนจำนวนน้อย แต่จะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET สูง หรือผลคะแนนสอบ O-NET ซึ่งภาวะแวดล้อมรอบตัวนักเรียนเอง อาจจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะสอบ I-NET ลดลง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่า อาจส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

๒) พื้นฐานความรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีโอกาสทำให้การสอบ I-NET มีคะแนนสูงขึ้น อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเสมอด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางวิชาการและมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ได้สูงขึ้น

(๒) ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากปัญหาหลักสูตรถือเป็นปัญหาสำคัญ คือ หลักสูตรเป็นปัญหาที่รื้อรังยาวนาน จนมีความคิดว่าการจัดระเบียบทางหลักสูตรอิสลามศึกษาของราชการเป็นการแทรกแซงหรือไม่ และจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร และผลสุดท้ายมีผลต่อการสอบ I-NET ที่ทำให้มีคะแนนสูงหรือต่ำด้วยเหมือนกัน

(๓) ด้านผลผลิต ผู้บริหารและผู้สอนที่มีศักยภาพ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้อิสลามศึกษาดี บริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูง ย่อมจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงได้

(๔) ด้านข้อมูลย้อนกลับ คือ

๑) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนสูง มีศักยภาพที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต ซึ่ง ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาสูงขึ้น และจะยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๒) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต จึงมีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลเพื่อประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้นได้ และอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้

(๕) ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม คือ

๑) ด้านนโยบายการจัดสอบ I-NET เป็นนโยบายที่ดี ที่ สทศ. จัดสอบระดับชาติด้านอิสลามศึกษา แต่ทางโรงเรียนอยากจะเห็นความชัดเจนในนโยบายการจัดสอบ I-NET ให้มากขึ้น เช่น มาตรการต่อผู้สอบ วันเวลา และตารางสอบไม่ควรกระจุกในวันเดียวกัน หรือให้มีสนามสอบกลางเหมือน O-NET ม.๖ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้นทุกปี

๒) ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยการประชาสัมพันธ์การจัดสอบ I-NET ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักมากเท่าไรนักในหมู่บุคคลทั่วไป หรือข้อมูลเกี่ยวกับ I-NET ปรากฏตามวารสาร สทศ. ค่อนข้างน้อย

๓) ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ โดยการพัฒนาแบบทดสอบ I-NET ทางโรงเรียนเห็นว่าควรมีคณะกรรมการอิสระไม่มีส่วนได้เป็นผู้จัดทำแบบทดสอบ มีมาตรฐานทั้งภาษาและรูปแบบ และใช้ภาษาเดียว คือ ภาษามลายู

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าสาเหตุเชิงระบบที่ทำคะแนนสอบ I-NET ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ ๖ อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ และอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๓ : กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส นั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านต่างๆ จำแนกเป็น ๕ ด้าน คือ ปัจจัยด้านการนำเข้า ปัจจัยด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านผลผลิตและคุณภาพผู้เรียน ปัจจัยด้านข้อมูลย้อนกลับ และด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ปัจจัยด้านการนำเข้า**๑.๑ ด้านผู้บริหาร**

นโยบายในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา รวมถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ในตาติกา ทั้งในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ ยังไม่ชัดเจนมากนัก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของตาติกาแต่ละแห่ง บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในตาติกา ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีจุดมุ่งหมาย คือ มุ่งเน้นภาคปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ไม่ละเลยความสามารถ การคิด อ่าน และเขียน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนจากต้นสังกัดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง และให้มีการประเมินผลด้านอิสลามศึกษาระดับชาติ (I-NET) และมีคะแนนสูงขึ้น

สำหรับนโยบายการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ เป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้น เป็นความต้องการของชุมชนในพื้นที่ แต่ย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่มีศักยภาพสูงและพร้อมกว่า มักจะมีนักเรียนเก่ง ขยัน มีคุณธรรมจริยธรรม จึงมีผลให้คะแนนสอบ I-NET สูง ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพต่ำ จะมีผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ต่ำ อย่างไรก็ตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาจากส่วนกลางหรือหน่วยงานต้นสังกัดไม่ชัดเจน ไม่มีเอกภาพในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการด้านอิสลามศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....ตาดิการมีแผนให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาที่กำหนด ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติ ศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน ตามเป้าหมายของตาดิการ และรวมถึงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ในแต่ละปี โดยจัดให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมตัวนักเรียน โดยรวมกลุ่มกันระหว่างตาดิการต่างๆ บ้าง หรือร่วมมือกับชมรมตาดิการระดับอำเภอบ้าง” (ผู้บริหารตาดิการกลุ่มคะแนนสูง: ตาดิการ ในเขต อ.จะนะ, อ.สุโงปาดิ และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“.....สำหรับแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาของโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการสอบ I-NET ด้วย ซึ่งโดยภาพรวมทุกโรงเรียนมีอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ในโอกาสนี้อยากจะเห็นแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพด้านอิสลามศึกษาจากส่วนกลางให้ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้....” (เลขานุการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

จากผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า ศักยภาพของผู้บริหารตาดิการและการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด ส่งผลต่อคุณภาพการสอบ I-NET ของผู้เรียนในตาดิการ ในขณะที่ศักยภาพของผู้บริหารและการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะส่งผลต่อคุณภาพการสอบ I-NET ของนักเรียนด้วยเช่นกัน

๑.๒ ด้านครูผู้สอน มีดังนี้

๑.๒.๑ วุฒิการศึกษาของผู้สอน โดยผู้สอนในตาดิการ ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านอิสลามศึกษาเพียงระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง (มตะวะฎูซีเตาะห์) หรือระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะห์) และส่วนใหญ่ไม่มีวิชาชีพรู ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิการ) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดคุณสมบัติผู้สอนด้านวุฒิการศึกษา โดยวิชาสามัญ ไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ และวุฒิศาสนาไม่ต่ำกว่าชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง จึงทำให้ผู้สอนในตาดิการหลากหลายมาก ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งของการจัดการศึกษาในตาดิการ ที่จะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาความเข้าใจและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน แต่สิ่งที่น่าชื่นชมที่ทำให้ตาดิการสามารถยืนหยัดได้จนถึงทุกวันนี้ คือ ประสพการณ์และความเสียสละสูงของผู้สอน

ผลของการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงคุณวุฒิของผู้สอนตาดิการส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำ ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ต่ำ

๑.๒.๒ การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาดิการ จากการดำเนินการของตาดิการส่วนใหญ่เป็นการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต วิธีการสอนยังไม่หลากหลาย มักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ขาดความรู้ความเข้าใจและประสพการณ์ในเรื่องการวัดผลประเมินผล ดังที่ว่า

“..... จุดมุ่งหมายของตาดีกา คือ มุ่งการปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ก็ไม่ละเลย การคิด อ่าน และเขียน การจัดการเรียนการสอนจึงมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ซึ่งจะสอดคล้องกับบริบทของแต่ละวิชา”..... (ผู้บริหารตาดีกา กลุ่มคะแนนสูง และผู้สอนตาดีกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง)

“.....ผู้สอนในตาดีกาเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก และอ่อนความรู้เทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ และความรู้ความเข้าใจด้านการวัดและประเมินผล จะสอนแบบเดิมๆ และเน้นให้ผู้เรียนท่องจำและปฏิบัติศาสนกิจมากกว่า....” (ผู้แทนตาดีกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง, อ.เรือเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

จากผลของการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาดีกา ซึ่งส่วนน้อยเท่านั้นที่พยายามคิดหาวิธีการสอนที่หลากหลายและใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเรียนอิสลามศึกษา ยังส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำ เพราะไม่พร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากร และด้านสื่อการสอน เป็นต้น โดยเฉพาะตาดีกา กลุ่มคะแนนต่ำ

๑.๒.๓ ภาระงานของผู้สอนตาดีกา จากการศึกษาพบว่า ตาดีกาส่วนใหญ่ทำการสอนเพียง ๒ วัน คือ วันเสาร์และวันอาทิตย์ แต่เมื่อตาดีกาอยู่ในระบบมีระเบียบและกฎหมายต่างๆ มาเกี่ยวข้อง งานธุรการย่อมมีมากขึ้น จึงเป็นปัญหาของตาดีกาหลายๆ แห่ง โดยเฉพาะตาดีกาที่มีศักยภาพต่ำ มีภาระงานและการปฏิบัติงานธุรการมาก จึงนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลสอบ I-NET ต่ำ ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....ผู้สอนในตาดีกาส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ด้านธุรการและงานทะเบียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้สอนในตาดีกาต่อเนื่องกันไปควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอิสลามศึกษา” (ประธานชมรมตาดีกา จ.นราธิวาส)

ผลของการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงภาระงานของผู้สอนตาดีกาเพิ่มขึ้นมาก เช่น งานการเงิน งานธุรการ งานทะเบียน รวมถึงงานโครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีเวลาสอนไม่เต็มที่ โดยเฉพาะตาดีกาที่มีศักยภาพต่ำ จึงส่งผลให้คะแนน I-NET ของผู้เรียนต่ำลงไปด้วย

๑.๒.๔ ความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาของครูผู้สอน จากการศึกษาพบว่า การทำความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาในศูนย์ฯ ตาดีกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้ง ในกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ มีปัญหาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ศูนย์ฯ ตาดีกามีปัญหาเกิดจากผู้สอนมีวุฒิการศึกษาต่ำ จึงทำให้ขาดทักษะการทำความเข้าใจและการนำหลักสูตรอิสลามศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอน ส่วนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีปัญหาคือหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในปัจจุบัน ไม่เป็นเอกภาพ ต่างโรงเรียนต่างมีหลักสูตรเป็นของตนเอง จึงทำให้เกิดปัญหาการใช้และพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษาและคะแนนสอบ I-NET ต่ำ ดังคำกล่าวที่ว่า

“....ทุกวันนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาในตาดีกา มีปัญหามากมาย เช่น มาตรฐานของหลักสูตรสูงเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในตาดีกา....” (ผู้สอนตาดีกา กลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“.....หลักสูตรอิสลามศึกษาที่โรงเรียนใช้ในปัจจุบันนี้ ไม่เป็นเอกภาพ เป็นปัญหาที่รื้อรังกันมายาวนาน ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มีมาตรฐานและตัวชี้วัดกำกับอยู่ ที่นำไปใช้ออกข้อสอบ I-NET....” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียน ในเขต อ.เมือง, อ.จะนะ, อ.สุโหงปาตี, อ.เจาะไอร้อง และ อ.แว้ง จ.นราธิวาส)

“...ข้อสอบ I-NET จะยึดมาตรฐานหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ คำถามคือ จะทำอย่างไรให้หลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นหลักสูตรเดียว มีเอกภาพ ไม่หลากหลายดังปัจจุบัน คือ ต่างคนต่างมีหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นของตนเอง” (เลขานุการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาของผู้สอนในตาดีกาและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยปัญหาการทำความเข้าใจหลักสูตรอิสลามศึกษาในตาดีกาเกิดจากผู้สอนเองไม่เข้าใจหลักสูตร เนื่องจากผู้สอนในตาดีกาส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำ ประกอบกับมาตรฐานหลักสูตรค่อนข้างสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทตาดีกา ส่วนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งต่างโรงเรียนต่างมีหลักสูตรเป็นของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การสอบ I-NET ต่ำ

๑.๒.๕ ความตระหนักของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET ดังที่ว่า

“...ยังมีผู้สอนศาสนาอีกไม่น้อยที่ยังคิดว่า สอบ I-NET ทำไม มีผลอะไรบ้าง ถ้าไม่สอบจะผิดอย่างไร อย่างมากก็เพียงแค่เปรียบเทียบผลการสอบเท่านั้น...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ : โรงเรียนใน จ.นราธิวาส)

ผลของการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และกลุ่มคะแนนต่ำ ซึ่งพบว่า ยังมีผู้สอนศาสนาอิสลามอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เข้าใจเจตนารมณ์นโยบายการจัดสอบ I-NET จึงมีผลต่อความตระหนักของผู้สอน และยังส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำ

๑.๓ ด้านตัวนักเรียน มีดังนี้

๑.๓.๑ ความตระหนักของนักเรียนต่อการสอบ I-NET ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ มีลักษณะสำคัญๆ คือ การเข้าสอบ I-NET ด้วยจิตสำนึกและความตั้งใจของนักเรียน ที่ต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการอิสลามศึกษา เห็นได้ว่า มีนักเรียนจำนวนน้อย แต่จะส่งผลอย่างสูงที่จะทำให้คะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ นอกจากนั้นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คะแนนสอบ I-NET สูง-ต่ำ คือ การทราบคะแนนผลสอบ O-NET ของนักเรียน กล่าวคือ เมื่อนักเรียนที่เป็นนักเรียนกลุ่มใหญ่ทราบคะแนนผลสอบ O-NET มีคะแนนสูงพอที่เข้ามหาวิทยาลัยที่ตั้งใจไว้ ซึ่งภาวะแวดล้อมรอบตัวนักเรียนเอง อาจจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและตั้งใจที่จะสอบ I-NET ลดลง อาจส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ต่ำลงได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...การที่นักเรียนไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นและเอาจริงเอาจังกับการสอบ I-NET มากนั้น อาจจะมีสาเหตุหลายประการโดยเฉพาะนักเรียนชั้นตอนปลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่กำลังจะจบชั้น ม.๖ เมื่อนักเรียนรู้คะแนนผลสอบ O-NET แล้ว ปรากฏว่าได้คะแนนเป็นไปตามที่ตนเองคาดหวัง ก็อาจจะทำให้นักเรียนคนนั้นไม่ค่อยสนใจการสอบ I-NET มากเท่าไรนัก และมีใช้เรื่องแปลกที่คะแนนเฉลี่ย I-NET ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๔ ระดับตอนปลาย จังหวัดนราธิวาส มีแต่ลดกับลด ก็ควรมีนโยบายและมาตรการร่วมกันระหว่างต้นสังกัดกับโรงเรียน...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง ในเขต อ.เมือง และ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส)

จากผลการศึกษาวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของนักเรียนต่อการสอบ I-NET ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ โดยสามารถแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มนักเรียนที่จริงจังกับการเรียนการสอนในวิชาศาสนา

และวิชาสามัญ และอีกกลุ่มเป็นกลุ่มนักเรียนที่จริงจังกับการเรียนการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น และเมื่อเปรียบเทียบจะพบว่า กลุ่มแรกจะมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่สอง

๑.๓.๒ พื้นฐานความรู้ของนักเรียน หมายถึง พื้นฐานความรู้และความสามารถของผู้เรียน ด้านการคิด อ่าน และเขียน ซึ่งผู้เรียนในตาติกาใด ทั้งในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ ที่มีพื้นฐานความรู้ดีและความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด อ่าน และเขียนสูง ย่อมทำคะแนนได้ดี และสำหรับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ไม่ดีและความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด อ่าน และเขียนในระดับต่ำ ย่อมทำให้คะแนนต่ำ

สำหรับนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ พบว่า นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีโอกาสทำให้การสอบ I-NET มีคะแนนสูงขึ้น อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเสมอด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางวิชาการและมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ได้สูงขึ้น ดังที่ว่า

“...ผู้เรียนในตาติกาถือเป็นเด็กไม่มีความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการสอบ I-NET มากเท่าที่ควร โดยตาติกาจะต้องมีส่วนช่วยกระตุ้นให้พวกเขาเพื่อสร้างความพร้อมกับการสอบอยู่เสมอ เช่น จัดกิจกรรมติวระดับตาติกา และระดับอำเภอ โดยมีชมรมตาติกาอำเภอที่เข้มแข็งเป็นกำลังสำคัญในกิจกรรม พร้อมมีการประชุมติดตามอย่างต่อเนื่อง...” (ผู้สอนตาติกา กลุ่มคะแนนสูง : ตาติกา ในเขต อ.จะนะ, อ.ตากใบ และ อ.สุไหงปาดี จ.นราธิวาส)

“...พื้นฐานความรู้ของนักเรียนสำคัญมาก ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง กล่าวคือ หากนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ทางศาสนาไม่แน่นก็จะทำให้นักเรียนตอบคำถามไม่ตรงจุด โดยเฉพาะการสอบ O-NET หรือ I-NET มีเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ ดังนั้น นักเรียนที่ตอบคำถามได้ดีและถูกต้องก็เป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี...” (ผู้แทนครูโรงเรียน กลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

“.....กิจกรรมที่ทางโรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีคุณภาพและมีพื้นฐานความรู้ดี ได้แก่ การสอบคัดเลือกนักเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยจัดกิจกรรมประมวลเนื้อหาเพื่อรวบยอดเนื้อหาที่นักเรียนได้เรียนมา...” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียน ในเขต อ.ระแงะ)

จากผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานความรู้ด้านอิสลามศึกษาและความสามารถในการคิด อ่าน และเขียนของผู้เรียนในตาติกา เป็นสาเหตุสำคัญทำให้คะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น และสำหรับนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีโอกาสทำให้การสอบ I-NET มีคะแนนสูงขึ้น อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางวิชาการและมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจะส่งผลให้คะแนนสอบ I-NET ได้สูงขึ้น

๒. ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน

๒.๑ ด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น สำหรับตาติกา คือ ปัญหาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ซึ่งจะยังส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ขณะเดียวกันการพัฒนาหลักสูตรจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปัญหา คือ หลักสูตรเป็นปัญหาที่เรื้อรังยาวนาน จนมีความคิดว่า การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาของราชการเป็นการแทรกแซงหรือไม่ และจัดทำหลักสูตร

อิสลามศึกษาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร และผลสุดท้ายมีผลต่อการสอบ I-NET ที่จะทำให้มีคะแนนสูงหรือต่ำได้

“...ทุกวันนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาที่รัฐอื่นประจำมัลดีด พ.ศ. ๒๕๔๘ ในตาดีกา มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนในตาดีกา ความหลากหลายของหลักสูตร จะทำอย่างไร ให้เป็นหลักสูตรเดียวกัน...” (ผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.ตาดีกา ไบ จ.นราธิวาส)

“...ตาดีกาหลักสูตรอิสลามศึกษาที่รัฐอื่นประจำมัลดีด พ.ศ. ๒๕๔๘ มีมาตรฐานค่อนข้างสูง ผู้สอนเข้าใจยาก การเรียนการสอนจึงยึดตำราเรียนมากกว่าหลักสูตร...” (ผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนสูง-ต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง, อ.เรือเสาะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตาดีกา ไบ จ.นราธิวาส)

“.....หลักสูตรอิสลามศึกษาที่โรงเรียนใช้ในปัจจุบันนี้ ยังไม่เป็นเอกภาพ เป็นปัญหาที่รื้อรังกันมายาวนาน ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มีมาตรฐานและตัวชี้วัดกำกับอยู่ ที่นำไปใช้ออกข้อสอบ I-NET นั้น ซึ่งหลายๆ โรงเรียนไม่มีความเข้าใจในหลักสูตรอิสลามศึกษาดังกล่าวและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ แต่จะสอนโดยยึดตำราเรียนที่ผลิตขึ้นเองหรือสั่งซื้อจากสำนักที่ตนเองให้ความไว้วางใจ....” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูง : โรงเรียน ในเขต อ.เมือง, อ.ระแงะ, อ.สุโหงปาตี, อ.เจาะไอร้อง และ อ.แว้ง จ.นราธิวาส)

ผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา ยังเป็นปัญหาทั้งในตาดีกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ ปัญหาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งที่มีผลทำให้ต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำได้

๒.๒ ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนตาดีกา ทั้งในกลุ่มตาดีกาสูง และกลุ่มตาดีกาต่ำ เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากกิจการตาดีกาส่วนใหญ่เป็นกระบวนการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต วิธีการสอนยังไม่หลากหลาย มักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการวัดผลประเมินผล ดังที่ว่า

“.....จุดมุ่งหมายของตาดีกา คือ มุ่งการปฏิบัติศาสนกิจและการอ่านอัลกุรอาน แต่ก็ไม่ละเอียด การคิด อ่าน และเขียน การจัดการเรียนการสอนจึงมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติวิชาในหลายๆ สาขการเรียนรู้”.... (ผู้บริหารตาดีกา กลุ่มคะแนนสูงและผู้สอนตาดีกากลุ่มคะแนนต่ำ : ตาดีกา ในเขต อ.เมือง)

“.....ผู้สอนในตาดีกาส่วนใหญ่น่าจะสารมากมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และอ่อนความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ๆ และไม่มีความรู้การวัดและประเมินผล แต่ก็มีผู้สอนส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถคิดค้นวิธีสอนอย่างหลากหลาย เป็นผู้สอนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้สอนในตาดีกาอีกมาก” (ประธานชมรมตาดีกา จ.นราธิวาส)

ผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในตาดีกา ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนแบบบรรยาย มุ่งเน้นให้เด็กท่องจำเป็นหลัก และขาดทักษะเทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ และความรู้การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวการสอบ I-NET ซึ่งที่มีผลต่อการสอบ I-NET ที่จะทำให้คะแนนสูงหรือต่ำได้

๓. ด้านผลผลิต

ด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตาติกาและนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า ผู้บริหารที่มีศักยภาพ นักเรียนมีพื้นฐานความรู้อิสลามศึกษาดี และมีความสามารถคิดอ่าน และเขียน อำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงหรือต่ำ ได้ชัดเจน ดังนี้

“.....ผู้เรียนที่มีคุณภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี มีความสามารถการคิด อ่าน และเขียน มีคุณธรรมจริยธรรม หรือเก่งและมีความรับผิดชอบสูง การสอบ I-NET จะมีคะแนนสูงขึ้น หากตรงกันข้ามก็ย่อมมีผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลงด้วย แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารและผู้สอนตาติกานั้นๆ ด้วย....” (ประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

“.....นักเรียนที่มีคุณภาพก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดี สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ อ่านได้ เขียนได้ มีคุณธรรมจริยธรรม หรือเก่งและมีความรับผิดชอบสูง การสอบ I-NET ย่อมจะมีคะแนนสูงขึ้น....” (เลขาธิการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จ.นราธิวาส)

ผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนเห็นว่า ด้านผลผลิตหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษาของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายของตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ มีผลอย่างสูงต่อการสอบ I-NET ซึ่งจะทำให้คะแนนสูงขึ้นได้

๔. ด้านข้อมูลย้อนกลับ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อมูลย้อนกลับของตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ พบว่า ข้อมูลย้อนกลับเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนมีคะแนน I-NET สูงหรือต่ำ ดังนี้

๑) ตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนสูง มีศักยภาพที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้น และจะยังส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๒) ตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกลุ่มคะแนนต่ำ มีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต จึงมีข้อจำกัดที่จะนำข้อมูลเพื่อประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาให้สูงขึ้น และจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ต่ำลง

จากผลการศึกษาวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงด้านข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนการจัดการศึกษาในตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีผลต่อคะแนนการทดสอบ I-NET สูงขึ้น

๕. ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม

๕.๑ ด้านนโยบายการทดสอบ I-NET และการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่า นโยบายการทดสอบ I-NET เป็นนโยบายใหม่สำหรับตาติกา ซึ่งเป็นครั้งแรกที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดสอบระดับชาติ โดยตาติกาในกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำ กำลังปรับตัวเข้าหาและเรียนรู้มาตรฐานตามระบบ I-NET แต่ทางตาติกายังไม่เข้าใจนโยบายของการทดสอบที่ชัดเจน ส่วนการประชาสัมพันธ์การสอบ I-NET ควรดำเนินการอย่างแพร่หลายและทั่วถึง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษา ที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้นทุกปี

สำหรับนโยบายการจัดสอบ I-NET ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นนโยบายที่ดี ที่ให้สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดสอบระดับชาติด้านอิสลามศึกษา แต่ทางโรงเรียนเห็นว่า นโยบายการจัดสอบ I-NET ในปัจจุบันไม่ค่อยจะสอดคล้องสภาพปัจจุบันมากนัก หรือไม่ค่อยชัดเจน เช่น มาตรการต่อนักเรียนที่เข้าสอบหรือไม่เข้าสอบไม่แตกต่างกัน ส่วนวัน เวลา และตารางสอบ ไม่ควรอัดให้แล้วเสร็จเพียงวันเดียว หรือสำหรับสนามสอบแล้วควรเป็นสนามสอบเหมือน O-NET ม.๖ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอิสลามศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อคะแนนสอบ I-NET ให้สูงขึ้นทุกปี

ผลการศึกษาวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนถึงนโยบายการจัดสอบและการประชาสัมพันธ์การจัดสอบ I-NET เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อสาธารณชน ซึ่งจะมีผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้น

๕.๒ ด้านการพัฒนาแบบทดสอบ I-NET พบว่า บางวิชามีคำถามค่อนข้างยากกับระดับตาติกาหรือไม่ได้เรียนก็มี และแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู ส่วนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเห็นว่า การพัฒนาแบบทดสอบ ให้มีคณะกรรมการอิสระที่ไม่มีส่วนได้เสียเป็นผู้จัดทำ แบบทดสอบมีมาตรฐานเดียวกันทุกสาระ ทั้งภาษาและรูปแบบ และแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู

“.....แบบทดสอบบางวิชาค่อนข้างยากสำหรับเด็กตาติกา เพราะเป็นเรื่องไกลตัว เช่น คำถามเกี่ยวกับการคำนวณซากาต ในวิชาศาสนบัญญัติ (อัลฟิกฮฺ) เป็นต้น จึงไม่แปลกคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศค่อนข้างต่ำ”..... (ผู้แทนตาติกา กลุ่มคะแนนต่ำ: ตาติกา ในเขต อ.เมือง, อ.ริโอเสาะ, อ.จะนะ, อ.สุโหงโกลก และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส)

“...อยากจะทำ สทศ. เกี่ยวกับคณะกรรมการออกข้อสอบ ควรเป็นบุคคลที่อิสระจากโรงเรียนและไม่มีส่วนได้เสียกับการสอบแต่ละครั้ง เข้าใจและรู้จักตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี และแบบทดสอบควรมีเพียงภาษาเดียว คือ ภาษามลายู” (ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ จ.นราธิวาส)

จากผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาแบบทดสอบ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการวัดและประเมินผลทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพทางการศึกษาด้านอิสลามศึกษา ในตาติกาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และเครื่องมือที่ดีต้องมีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งภาษาและรูปแบบ และจัดทำโดยคณะกรรมการอิสระที่ไม่มีส่วนได้เสีย จึงสามารถวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาด้านอิสลามศึกษา และสะท้อนผลต่อคะแนนสอบ I-NET สูงขึ้นหรือต่ำลงได้ถูกต้อง

๕.๓ ด้านหน่วยงานสนับสนุน จากการศึกษาพบว่า

“.....ตาติกาในบางอำเภอ มีกิจกรรมเสริมความตระหนักสำหรับการสอบ I-NET เป็นการเฉพาะ โดยการรวมกลุ่มตาติกาในอำเภอนั้นๆ เช่น อ.สุโหงปาดี และ อ.จะนะ ทำให้ผลสอบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (โดยเฉพาะ อ.สุโหงปาดี มีตาติกาส่งผู้เรียนเข้าสอบ I-NET ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๓๐ ศูนย์ ปรากฏว่า ตาติกาทั้ง ๓๐ ศูนย์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทั้งหมดทุกศูนย์ฯ ตาติกา)...” (ผู้บริหารตาติกาและประธานชมรมตาติกา จ.นราธิวาส)

“...การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ต่อตาติกาเป็นสิ่งจำเป็น ลำพังตาติกาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษาได้เท่าที่ควร เพราะตาติกาข้อจำกัดหลายด้าน เช่น บุคลากร อาคารเรียน และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น เหล่านี้คือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่ทุกฝ่ายคาดหวัง และยังส่งผลต่อคะแนนสอบสอบ I-NET ให้สูงขึ้น ...” (ประธานชมรมตาติกา จ. นราธิวาส)

จากผลการศึกษาวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงด้านหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งพบว่า ตาติกา มีหน่วยงานสนับสนุน ประกอบด้วย ต้นสังกัด องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นสิ่งจำเป็น เช่น โครงการทีวี I-NET หรือโครงการพัฒนาต่างๆ และควรดำเนินการแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพอิสลามศึกษาตามที่คาดหวัง และจะส่งผลต่อคะแนนสอบสอบ I-NET ให้สูงขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

๑. ควรมีการประชาสัมพันธ์ในนโยบายการทดสอบ I-NET โดยใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น เพื่อให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากที่สุด

๒. การจัดการเรียนการสอนให้ยึดมาตรฐานหลักสูตรอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่นำไปใช้ในการผลิตและพัฒนาแบบทดสอบ I-NET ตามมาตรฐานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

๓. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หน่วยงานต้นสังกัด และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ และนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างเป็นระบบ

สำหรับข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาและกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงระบบ ด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

๑. ควรมีนโยบายและมาตรการการนำคะแนนผลการสอบ I-NET เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการสอบ I-NET เช่น เกณฑ์ผ่านและจบหลักสูตรแต่ละระดับชั้น ควบคุมการพัฒนาแบบข้อมูลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในตาติกา

๒. การผลิตและพัฒนาแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน โดยคณะกรรมการกลางที่ไม่มีส่วนได้เสียกับตาติกาและโรงเรียนต่าง ๆ และมีความเข้าใจสภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

๓. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ควรกำหนดช่วงเวลาแจ้งคะแนนผลสอบ I-NET ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อให้สถานศึกษาต่างๆ สามารถนำผลการสอบ ไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และประกอบการพิจารณาการสอบเข้าศึกษาต่อได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัด. ๒๕๕๑. รายงานการวิจัย เรื่อง **ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.** กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

-----, ๒๕๕๒. **การบริหารการศึกษาเชิงรุก ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้.**
ยะลา : สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ ๑๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๖. **หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๖.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

-----, ๒๕๔๘. **การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครูผู้สอน.**
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

เกียรติสุดา ศรีสุข. ๒๕๕๒. **ระเบียบวิธีวิจัย.** เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช่าง.

ก่อ สวัสดิพานิชย์. **แนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ :
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ , ม.ป.ป. (อัดสำเนา)

คณะกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์. ๒๕๕๐. **ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา กับสภาพสังคมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยบูรณกิจบัณฑิต.

จาร์วจัน ส่องเมือง. มปป. **ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้.** ศศ.ม. (ออนไลน์). (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา), สาขาวิชาการสอน อิสลามศึกษา คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

ชาย โพธิ์สิตา. ๒๕๕๐. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนพับลิชชิ่ง จำกัด.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ. ๒๕๕๓. “การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”, **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.** ๖ (พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๕๓), ๑๐๑๕-๑๐๓๔.

ซอลีฮะห์ หะยีสะมะแอ. ๒๕๕๑. **มนทัศน์การศึกษาในอิสลาม.** ยะลา : มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

นภลัย สุวรรณธาดา, ธิดา โมสิกรัตน์ และสุมาลี สังข์ศรี. ๒๕๕๓. **การเขียนผลงานวิชาการและบทความ การเขียนบทสรุปสำหรับผู้บริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

ัญญา เรืองแก้ว. ๒๕๕๐. **การทดสอบทางการศึกษา (O-NET) สำคัญอย่างไร.** **วารสารวิชาการ.** ๑๐(๔),

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. ๒๕๕๐. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ ๗).** มปป.

พิชญ์สินี ชมพุกำ และ พิมพ์ทอง สันสุทธิพงศ์. ๒๕๕๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (ออนไลน์). สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.sriputtangu.com/files/Research/๐๒๓%๒๐Qualitative%๒๐Research.PDF>. (๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕)

เรวัตี กระโหมวงษ์ และคณะ. ๒๕๕๖. การศึกษาสภาพความต้องการ และการพัฒนาทางวิชาการ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ

วิทยากร เชียงกุล. (๒๐-๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒). ทางออกของปัญหา : จะแก้ปัญหาค่าเด็กไทยส่วนใหญ่เรียนอ่อนได้อย่างไร. ผู้จัดการ ๓๖๐ รายสัปดาห์, A๘.

วุฒิสักดิ์ พิศสุวรรณ และอับดุลสุโก ดินอะ. ๒๕๕๔. การจัดการศึกษา (บูรณาการ) ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (ออนไลน์). สืบค้นจากเว็บไซต์ www.chaidantai.net/UserFiles/File/CRP-PROJECT.ppt. (๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕)

ศราวุฒิ และ คณะ. ๒๕๕๕. รายงานวิจัยเรื่อง การบูรณาการอิสลามศึกษา : รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนรัฐบาลในประเทศมาเลเซียเปรียบเทียบกับประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สภาการศึกษา

สะการिया แวโซะ. ๒๕๕๐. รายงานวิจัยเรื่อง แนวโน้มการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๘. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). ๒๕๕๒. คู่มือการจัดสอบอิสลามศึกษา ระดับตอนต้น และระดับตอนกลาง. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

-----, ๒๕๕๒. คู่มือการจัดสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา (I-NET) ระดับตอนต้น ระดับตอนกลาง และตอนปลาย. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

-----, ๒๕๕๓. คู่มือการจัดสอบทางการศึกษาด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ระดับตอนต้น ระดับตอนกลาง และตอนปลาย. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

-----, ๒๕๕๔. คู่มือการจัดสอบทางการศึกษาด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ระดับตอนต้น ระดับตอนกลาง และตอนปลาย. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

-----, ๒๕๕๔. ความหมายของ I-NET (ออนไลน์). สืบค้นจาก เว็บไซต์ <http://www.niets.or.th>. [๑๐ มีนาคม ๒๕๕๔]

-----, ๒๕๕๔. รายงานค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำแนกตามจังหวัด (ออนไลน์). สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.niets.or.th>. (๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔).

สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส. ๒๕๕๔. ข้อมูลสาระสนเทศ. นราธิวาส.

สำนักจุฬาราชมนตรี (ม.ป.ป.) พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย-รุมี, กรุงเทพฯ.

สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ ๑๒, ๒๕๔๘. วัตพัฒนาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.
ยะลา : สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ ๑๒.

สุภางค์ จันทรวานิช. ๒๕๔๘. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร. ๒๕๕๒. การศึกษาสาเหตุที่ทำให้คะแนน O-NET ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖
ต่ำ : กรณีศึกษาโรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ
(องค์การมหาชน)

อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต และคณะ. ๒๕๕๑. รายงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนารอบ
หลักสูตรชาติกาและสถาบันศึกษาปอเนาะ. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อิสลามกับการศึกษา (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://www.piwdee.net/kab๔/sanma๒๐.htm>.
(๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕).

อุทุมพร จามรมาน. ๒๕๕๐. แบบและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา : การวิจัยรายกรณี.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอี่ยมพร หลินเจริญ และคณะ. ๒๕๕๒. รายงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ
O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ต่ำ.
กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

Senge Peter M. ๑๙๙๐. The Leader's New Work: Building Learning Organizations.
Sloan Management Review (Fall ๑๙๙๐), pp. ๗-๒๓.

ภาคผนวก

ประวัติคณะผู้วิจัย

นายสะการิยา แวโซะ หัวหน้าโครงการวิจัย
ตำแหน่ง นักวิชาการอิสลามศึกษา
หน่วยงาน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส
ที่อยู่ทำงาน ถนนพิชิตบำรุง (ศาลากลางหลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ๙๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๗๓๕๑-๓๐๖๖ โทรสาร ๐-๗๓๕๑-๓๐๓๕ E-mail : sorhornara@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
จังหวัดปัตตานี

นายอับดุลลาเต๊ะ มามะ ผู้วิจัยร่วม
ตำแหน่ง นักวิชาการอิสลามศึกษา
หน่วยงาน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส
ที่อยู่ทำงาน ถนนพิชิตบำรุง (ศาลากลางหลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ๙๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๗๓๕๑-๓๐๖๖ โทรสาร ๐-๗๓๕๑-๓๐๓๕ E-mail : sorhornara@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา คณะประวัติศาสตร์และ
อารยธรรมอิสลาม
มหาวิทยาลัยมาลายา ประเทศมาเลเซีย

นางสาวนาซีเราะห์ เจะมามะ ผู้วิจัยร่วม
หน่วยงาน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา
ที่อยู่ทำงาน ถนนพิชิตบำรุง (ศาลากลางหลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ๙๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๗๓๕๑-๓๐๖๖ โทรสาร ๐-๗๓๕๑-๓๐๓๕ E-mail : sorhornara@hotmail.com

ปริญญาโท สาขาการศึกษา คณะบัณฑิตวิทยาลัย
เพื่อพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยทักษิณ
มนุษย์ จังหวัดสงขลา

คณะที่ปรึกษาการวิจัย

ดร.สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์
นายวีรพัฒน์ แจ่มศิริ
นางจิรวรรณ แซ่หลี
นางจินตนา ศรีสีบ

ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกจังหวัดนครราชสีมา
หัวหน้ากลุ่มอำนาจการ สำนักงานการศึกษาเอกจังหวัดนครราชสีมา
หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานการศึกษาเอกจังหวัดนครราชสีมา

คณะผู้ประสานงานการวิจัย

ดร.ทรายทอง พวงสันเทียะ
นางสาวกมลภการ สมมิตร
เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาและบริหารการจัดสอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
นักวิชาการวิจัยและพัฒนา
สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)